

Obsah

1 Vstupné Informácie	5
2 Analýzy	
Historický vývoj územia.	12
Urbanistický kontext	21
Zeleň	22
Funkčná analýza okolia	23
Doprava a mobilita	25
3 Dom Odborov - rozbor budovy	
Genéza návrhu	29
Funkcie	33
Dom Detí	35
Dom Techniky	37
Administratíva budova ROH	39
Dom ROH	41
Fasády	43
1PP podzemie	45
1NP prízemie	47
2NP prvé poschodie	49
3NP druhé poschodie	51
4NP tretie poschodie	53
Miestnosti 1NP	55
Miestnosti 2NP	61
Miestnosti 3NP	71
Schodiská	77
Zázemie	81
Umelecké diela	87
Premeny	93
Pamiatková hodnota	96
SWOT analýza	99
4. Referencie	101
5. Dokumentácia demolácie	115
6. Zdroje	130



0 1km





obr 1.

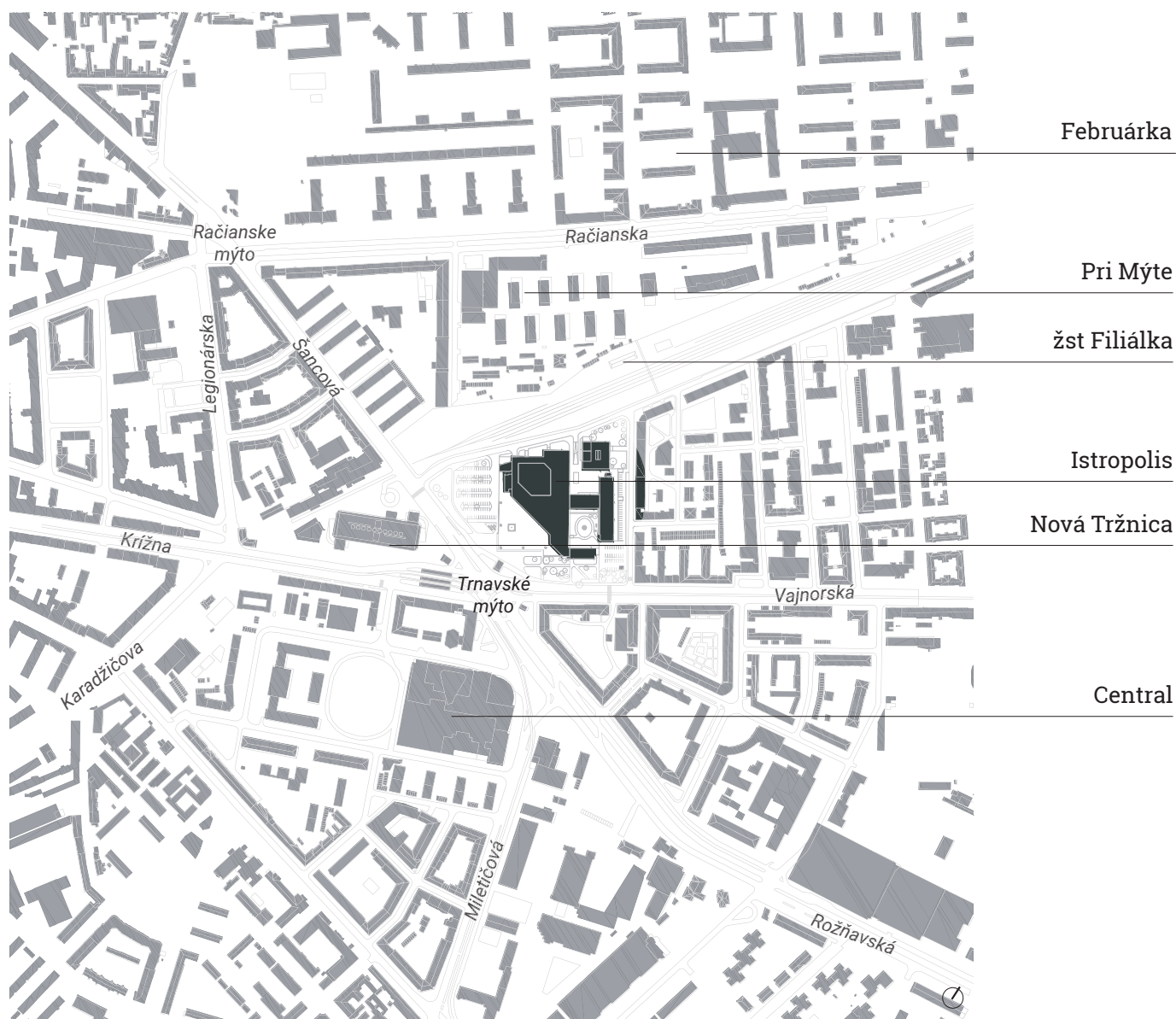
Dom Odborov Istropolis

Vstupné informácie

Dom odborov techniky a kultúry, postavený v rokoch 1981, od 90tych rokov známy ako Istropolis, patrí v súčasnosti medzi najpolarizujúcejšie budovy v Bratislave, najmä kvôli viacročnému sporu medzi odbornou verejnosťou a developermi realizujúcim súčasné búranie tohto komplexu. Mesto tak pichádza o jednu z ikonických stavieb nevyčísliteľnej hodnoty.

Jedným z faktorov, ktorý prispel k súčasnému stavu bolo, že odkedy bol objekt prenesený do súkromného vlastníctva, chýbala koncepcia schopná určiť tejto monumentálnej budove funkciu, ktorá by dostatočne využila priestory a bola finančne rentabilná. Zároveň k nej majú mnohí komplikovaný vzťah, keďže patrí medzi budovy, pri ktorých sa v spoločnosti prepletajú postoje k modernej architektúre s postojmi k minulemu režimu.

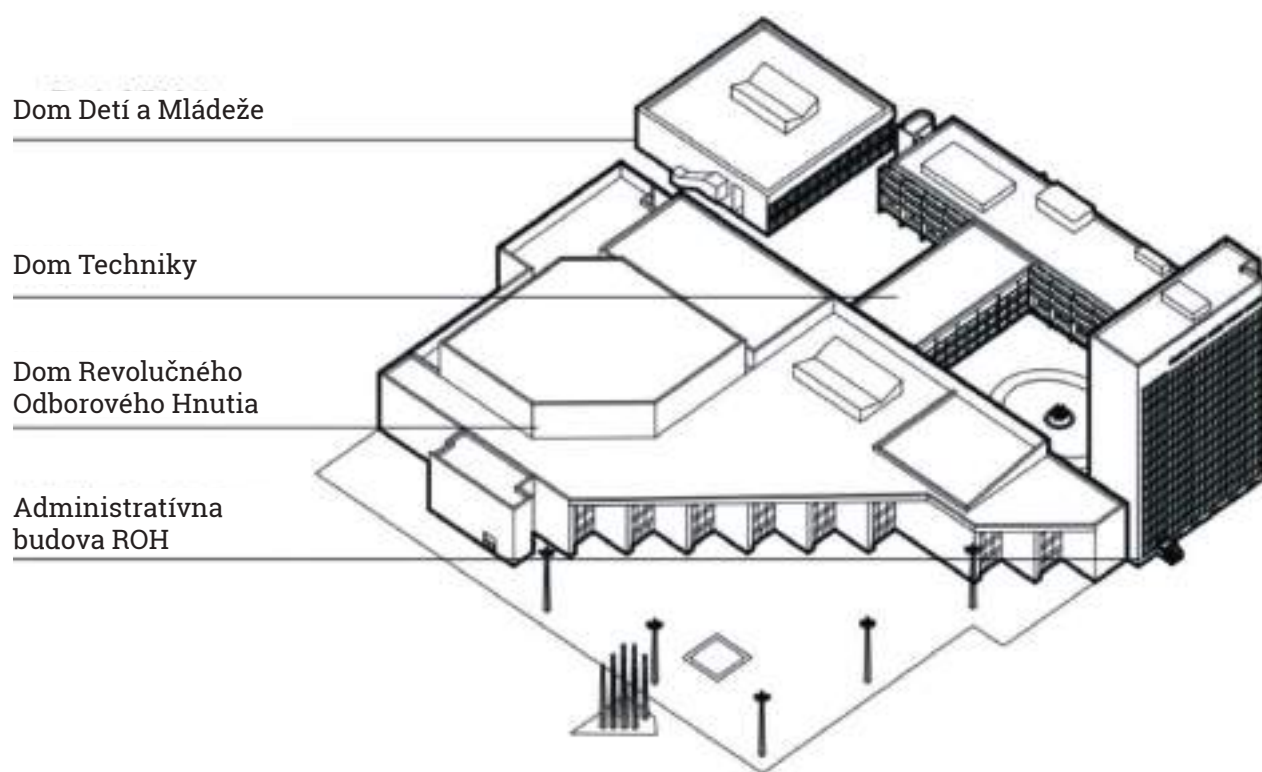
Istropolis sa skladá zo štyroch častí realizovaných postupne v etapách - Administratívnej budovy ROH, Domu techniky, Domu detí a mládeže a nakoniec samotného Domu ROH s veľkolepou sálou pre zjazdy KSS. Základným hmotovým rysom stavby je, že tieto časti sú rozdelené do samostatných objemov s rozličným fasádnym riešením, pričom výškovým akcentom je šestnásť podlažná budova administratívy. Rámčovo možno Istropolis charakterizovať ako reprezentačnú budovu s politicko-kultúrno-edukačnou funkciou, s jednou z mála veľkých javiskových sál vo vtedajšej Bratislave. Typologicky nadväzuje na osvetové a kultúrne domy odborov.¹



¹ Moravčíková, Szalay, 2021, A&U s. 124



obr. 2: Dobová fotografia južnej fasády Domu ROH



obr. 2b: Schéma Istropolisu

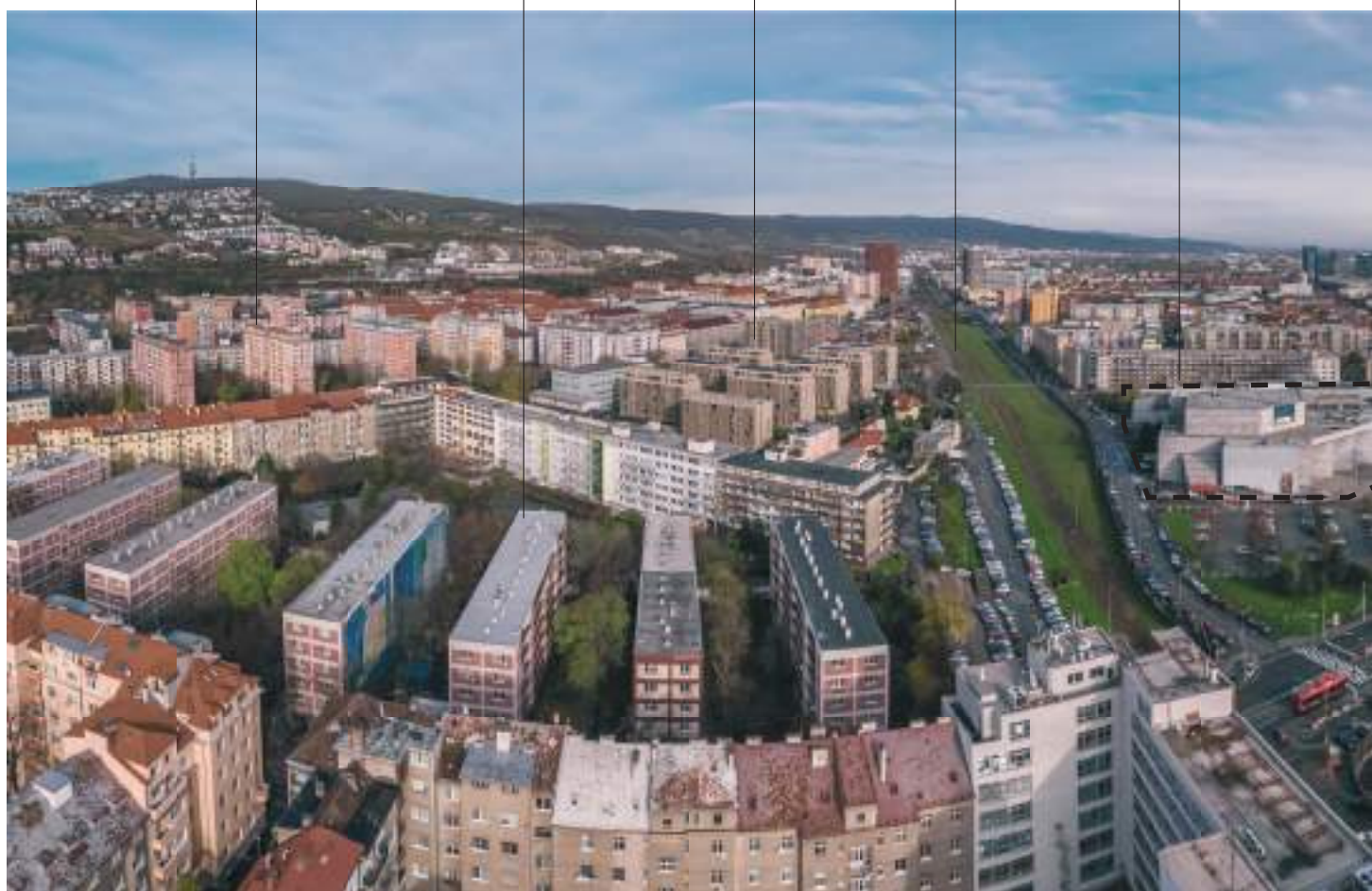
Februárka

Unitas

Pri Mýte

žst Filiálka

Istropolis





Nová Tržnica

Trnavské
myto

Central

Gymnázium
Metodova

obr. 3: Širší kontext

Hlavná
stanica

Račianske
mýto

ŽST
Filiálka

námestie
Slobody

RTVS
Pyramída





Trnavské
myto

Zimný
štadión

Národný
futbalový
štadión

Štrkovec

Central

Trhoviško
Miletičová

obr. 4: Širší kontext

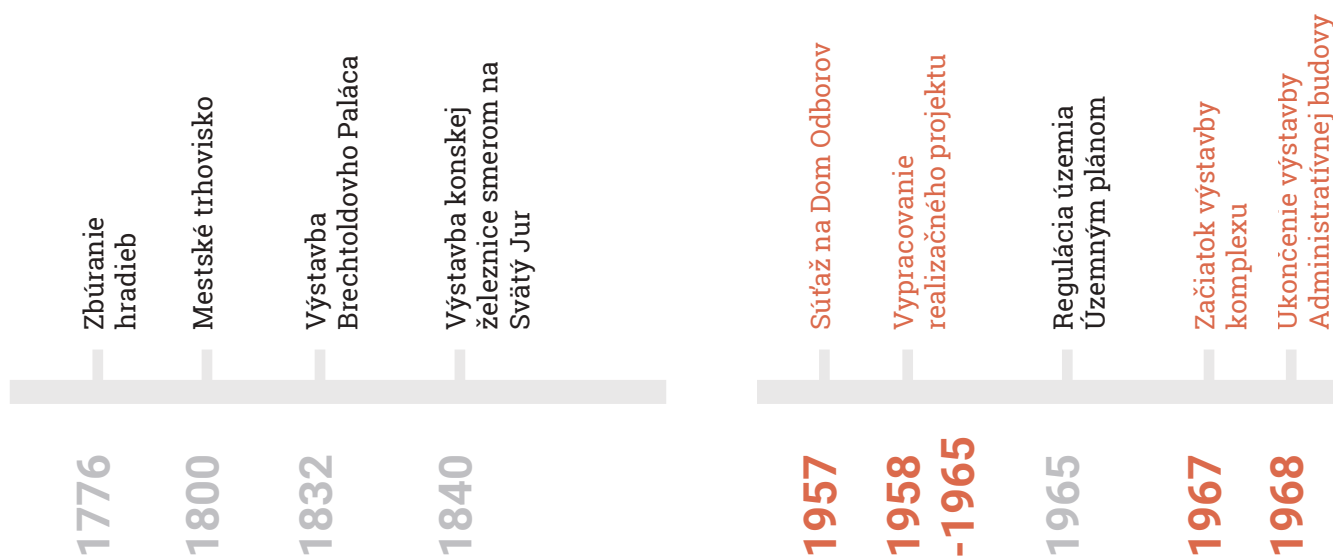
Trnavské mýto, na ktorom sa nachádza budova Istropolisu, je vstupnou bránou do (centra) mesta smerom z Trnavy a historicky sa toto miesto spájalo s obchodom a výberom cla.

V období pred 18.tým storočím išlo o územie za hradbami mesta (ktoré boli zbúrané v roku 1776). Na mieste dnešnej križovatky sa nachádzal kostol s cintorínom.

Okrem polí a vinogradov sa v blízkosti nachádzala osada Blumenthal, ktorá zásobovala mesto zeleninou, ovocím a kvetmi. Na mieste Istropolisu stál od roku 1832 do roku 1981 Brechtoldov palác s parkovou záhradou. Nachádzal sa za colnou hranicou mesta a cestou do Svätého Jura a Trnavy. Od konca 19. storočia slúžil ako nájomný dom, neskôr ako kláštor a ľudová hudobná škola. Bol asanovaný v súvislosti s výstavbou Domu Odborov.²

Od 19. storočia sa tu stalo významné mestské trhovisko (Marhavasár-tér, Viehmarkt). Spočiatku sa tu predával najmä dobytok, no v povojnovom období, po zrušení viacerých mestských trhovísk sa stalo Centrálnym trhoviskom, najväčším v meste.

Zlomovým bodom pre územie Trnavského Mýta bola výstavba konskej železnice z roku 1840. Prvá konská železnica na území Bratislavy viedla z námestia L.Štúra do Svätého Jura, neskôr bola predĺžená na Trnavu a Sereď. Okrem historicky významnej stanice konskej železnice na Křížnej ulici od Ignáca Feiglera bola na tejto trase aj stanica Filiálka, ktorá stála hneď vedľa dnešného Trnavského mýta. Vlaková doprava prinášala do Bratislavy stovky ľudí a množstvo nákladu a jej význam narastal, čo vytvorilo príhodný priestor pre vznik trhoviska na mieste parku pri paláci. Konali sa tu jarmoky a slávnosti. Na mieste dnešnej tržnice bolo tzv. Parížske námestie.



²Ščepanová S, Posudok + internetové zdroje

³Moravčíková, Szalay, 2021, A&U

Koncom 19. storočia sa v blízkosti nadväznosti na trh nachádzali Bratislavské sklady a kolónie barákov. Neďaleko sa nachádzal vojenský cintorín a cintorín pre chudobných.

V medzivojnovom období sa v oblasti dostavali mestské bloky. Na neďalekej Šancovej ulici vznikol v 30. rokoch komplex domov Unitas od architekta Weinwurma, ktorý bol významným míľnikom medzivojnovy sociálnej architektúry Bratislavy.

Územie bolo zaregulované v roku 1965 územným plánom, na ktorý nadväzovala požiadavka riešiť križovatku Trnavské mýto a bol preto navrhnutý podchod, ktorý bol otvorený v roku 1975. (Návrh od Ing. I. Rymarenka)

Po súťaži na Dom Odborov z roku 1957 sa v roku 1972 začala výstavba

Istropolisu. V nadväznosti na tento krok bolo v roku 1975 presunuté centrálné trhovisko na Miletičovej ulicu a začala sa stavať Nová Tržnica, podľa návrhu od Ivana Matúšika (NKP). Dom Odborov bol otvorený v roku 1981.³

Posledný vlak prešiel cez stanicu Filiálka v roku 1985, keď nebola dotiahnutá elektrifikácia ďalej než po stanicu Bratislava Predmestie. Finálny osud trate spečatila výstavba Novej tržnice a Polikliniky na Trnavskom mýte, vybudované v miestach časti trate

V posledných rokoch sa na mieste bývalých tovární pri železničnej trati rozvíja obytná zástavba. Podzemná pasáž bola obnovená v roku 2019 a zónu ovplyvnila aj prestavba mestských kúpeľov na obchodné centrum. Z času na čas tiež pokračujú diskusie o znovuzavedení stanice Filiálka do systému mestskej dopravy.



1783



1895



1905



1910





obr. 6:
Brechtoldov
palác 1930



obr. 7:
Zničenie po
vojne 1945



obr.8:
Trhovisko 1967





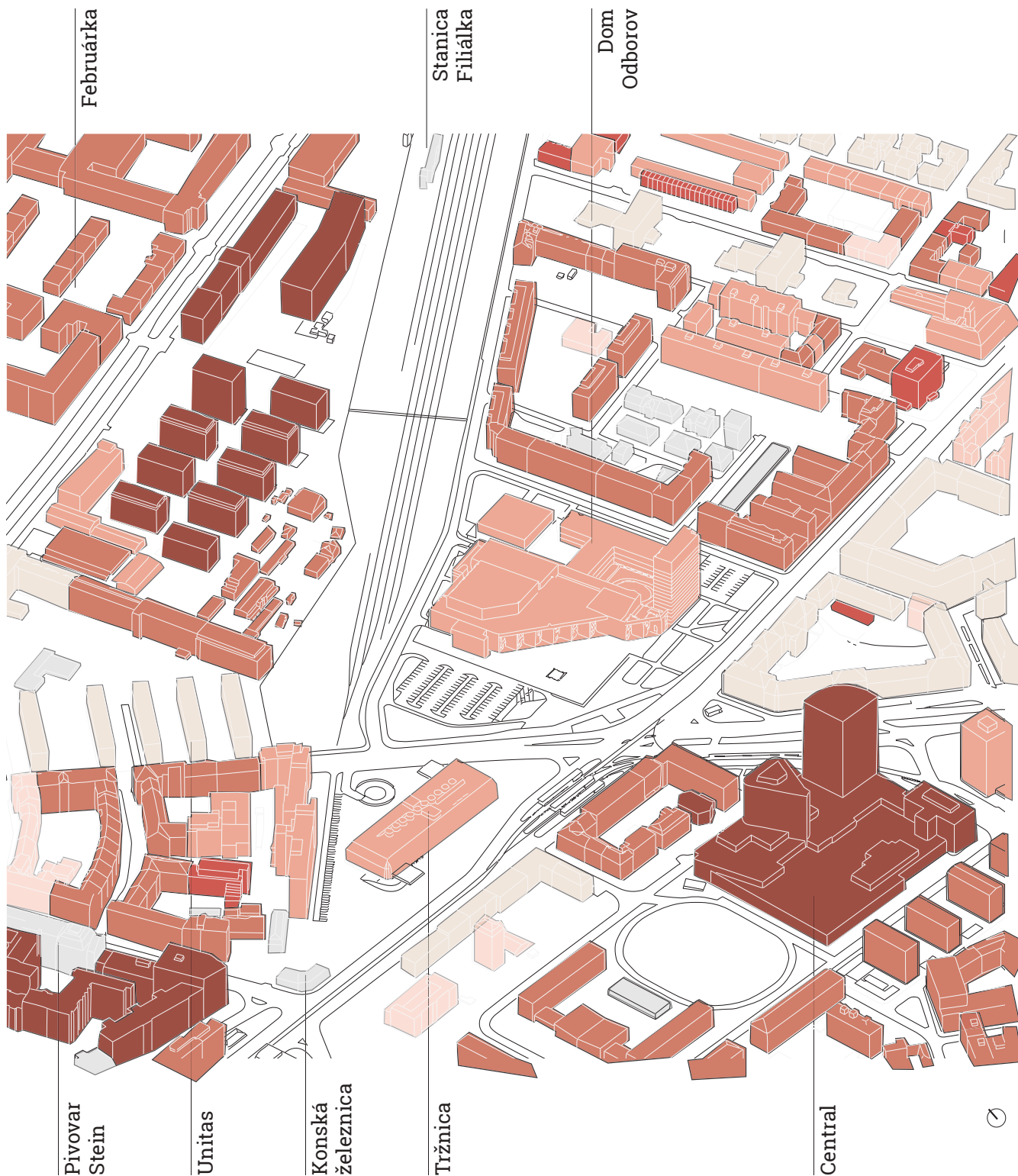
obr.9:
Výstavba
Istropolisu,
1980



obr.10:
Tržnica 1981



obr.11:
Letecký
pohľad 1982





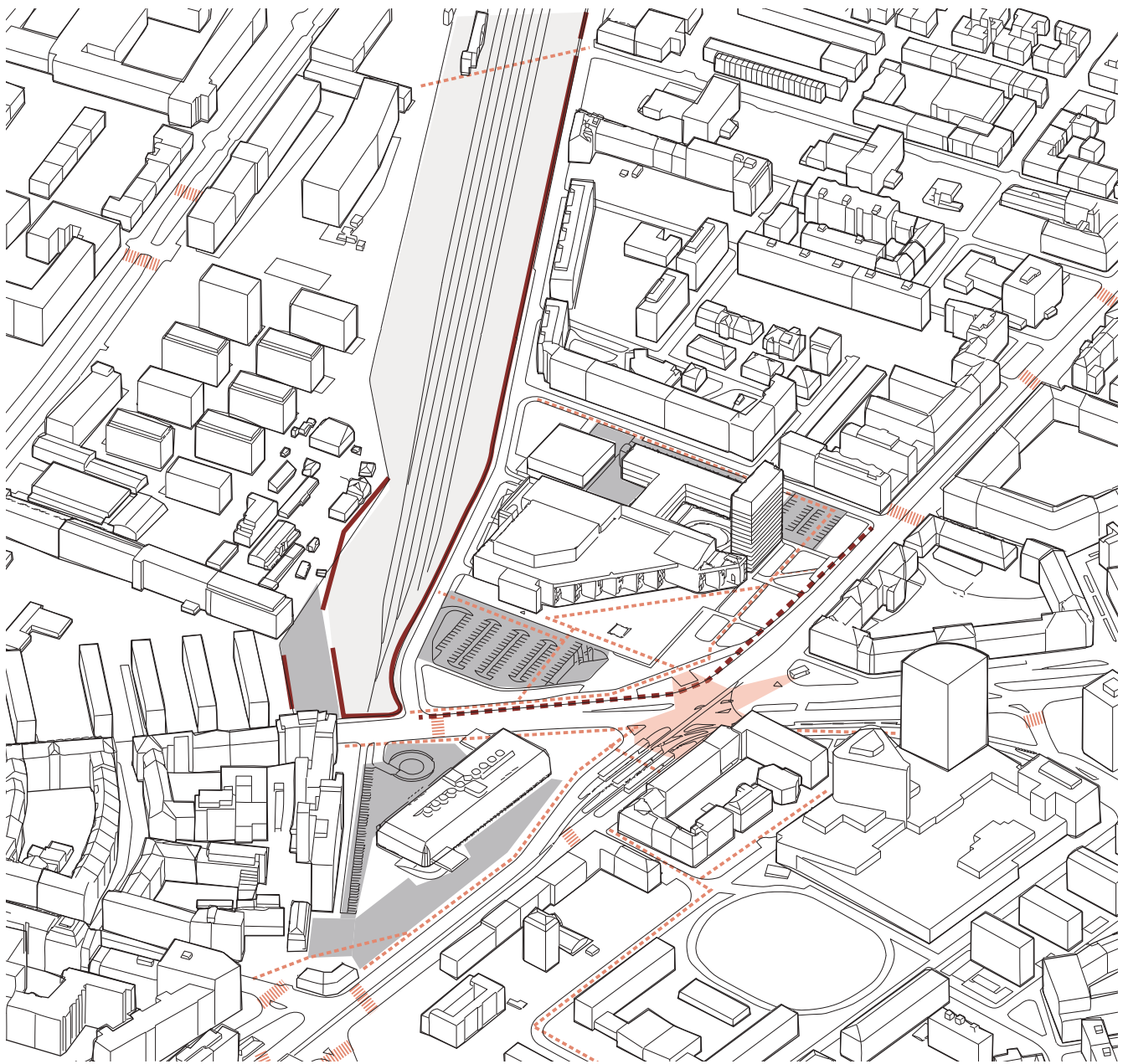
obr.13:
Unitas
(výstavba 1932)



obr.14:
Pivovar Stein
(výstavba 1876-96)



obr.15:
Železničná
stanica Filiálka



urbanistický kontext

- podchod
- veľké parkovacie plochy
- hranica - múr
- neohraničené „námestie“
- hlavné pešie trasy
- prechody pre chodcov

Komplex Istropolis sa nachádza pri Trnavskom mýte, v širšom centre Bratislavy. Je v relatívnej blízkosti hranice pamiatkovej zóny Bratislava- centrálna mestská oblasť ako aj samotného historického centra.

Trnavské mýto je významným dopravným uzlom pre automobilovú dopravu (križovatka na smery Vajnory/Ružinov/ Trnávka) ako aj významnou prestupnou stanicou pre MHD (električky, autobusy, trolejbusy). Vo viacerých dopravných koncepciách sa aj uvažuje s opätovným zapojením železničnej trate k ŽST Filiálka do komplexu Bratislavskej Integrovanaj Dopravy.

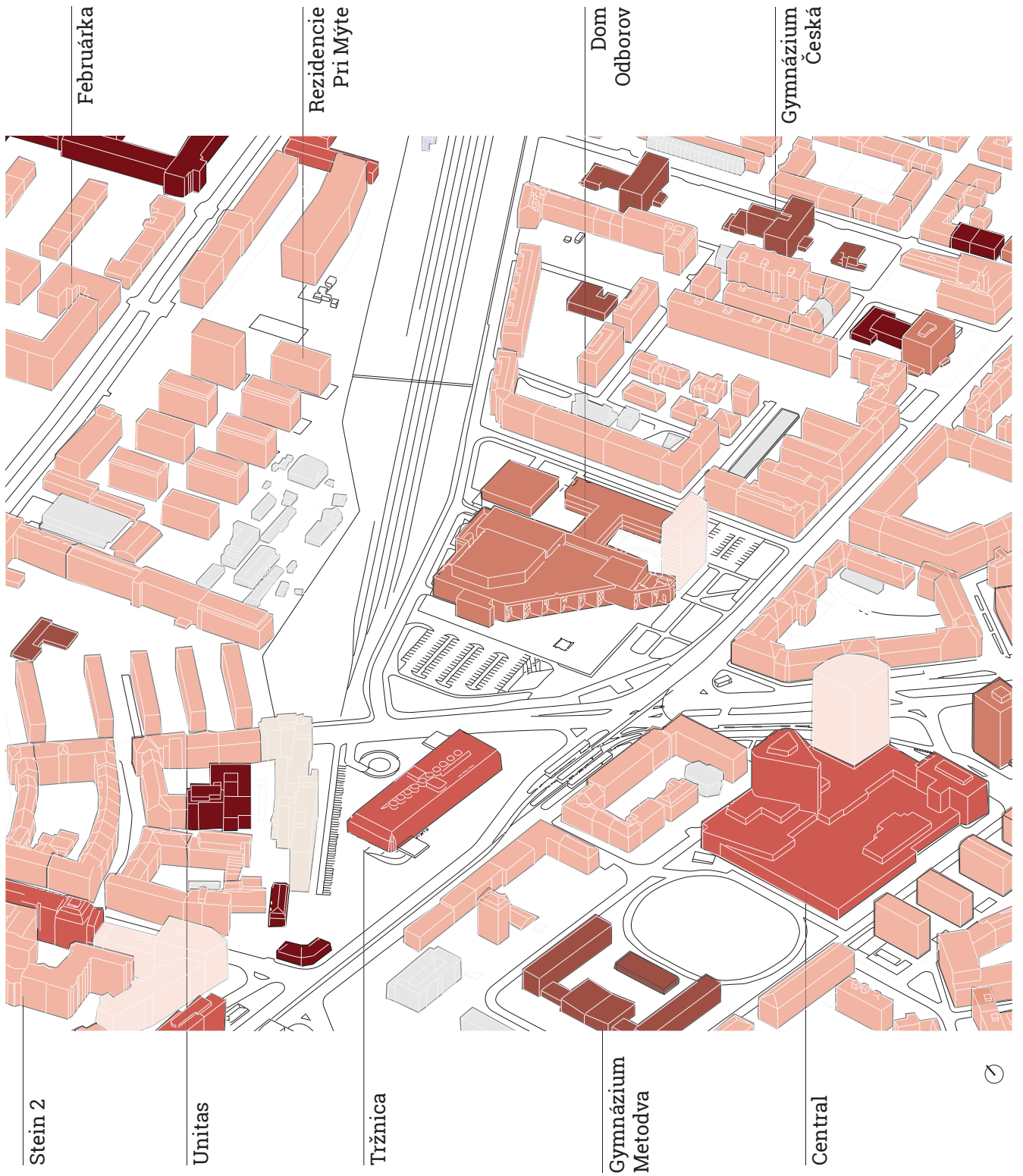


zeleň

- väčšie zelené plochy
- plocha koľajiska -dnes zatravnená
- významnejšie zhľuky stromov

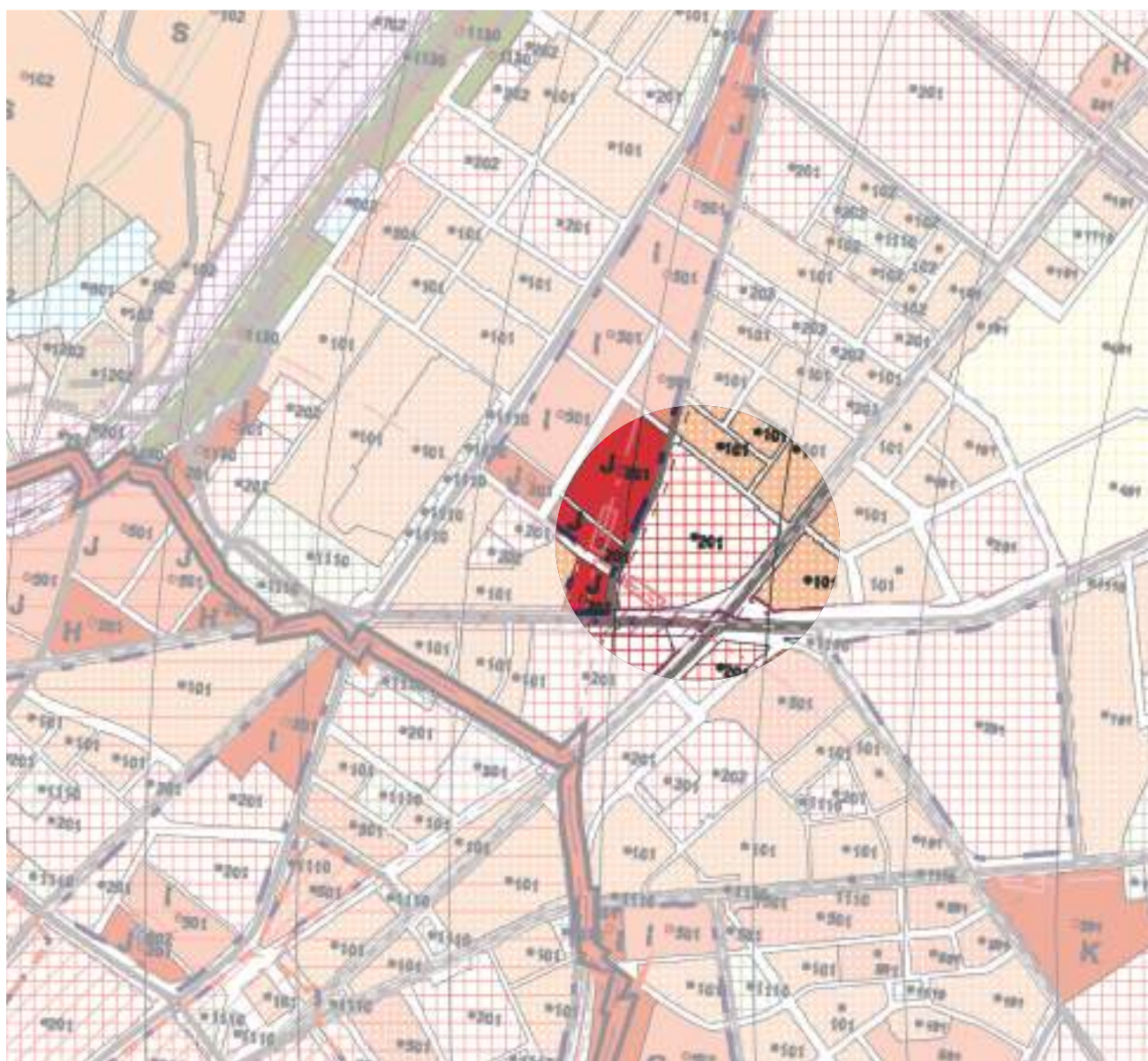
Verejný priestor pred Istropolisom je orientovaný smerom na Vajnorskú, čo je výsledkom zmien konceptu kvôli výstavbe Novej Tržnice. Rozľahlé námestie tvorí spevnená plocha s malým počtom schodov, ktoré vedú z betónovej plochy k dlaždenej časti. V štvorcovom otvore sú umiestnené platany, obklopené kamennými lavičkami. Vodná plocha, ktorá bola dlho súčasťou konceptu bola nakoniec realizovaná iba v podobe fontány vo dvore komplexu.⁴

⁴ Ščepanova S, Posudok

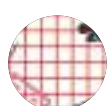


funčná analýza okolia

- | | | | |
|--|--|---|--|
| ● zdravotníctvo | ● vzdelanie | ● verejné služby | ● bývanie |
| ● komercia a služby | ● kultúra | ● administratíva | ● výroba |

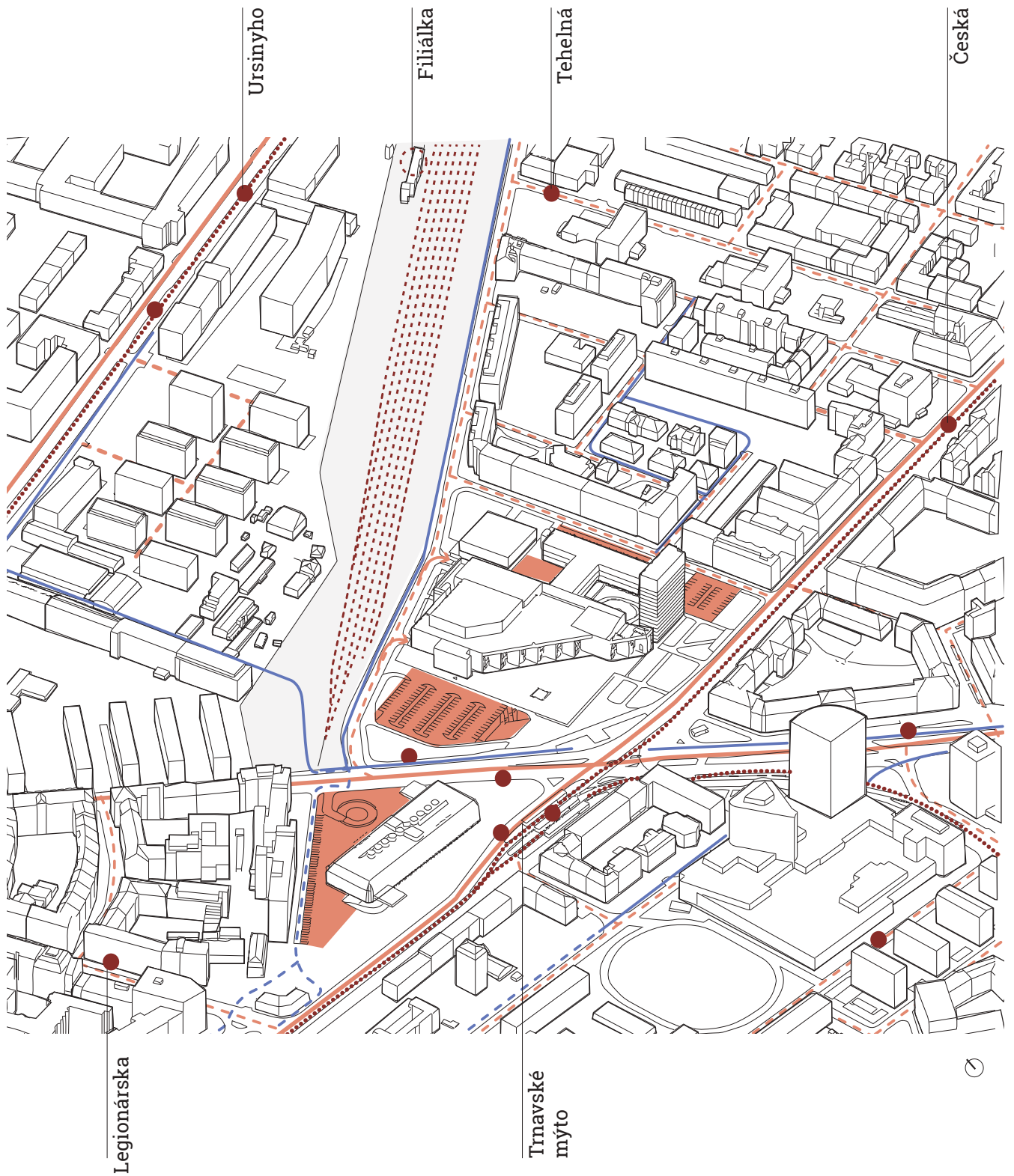


výrez z Územného plánu Bratislavy



Územie občianskej
vybavenosti,
stabilizované

201 Územie občianskej
vybavenosti,
stabilizované









doprava a mobilita

- hlavné dopravné ťahy
- vedľajšie dopravné ťahy
- parkovanie
- cyklistické trasy
- zastávky MHD
- trasy MHD



legenda

- | | | |
|---|--|--|
|  hlavné dopravné ťahy |  zastávky MHD |  podchod |
|  vedľajšie dopravné ťahy |  trasy MHD |  pešia dostupnosť |



obr. 15

Dom Odborov Istropolis

Rozbor

Výstavbe Domu odborov a techniky predchádzala architektonická súťaž z roku 1957.⁵ Spomedzi 25 návrhov sa vtedy kolektív Ilja Skoček, Ferdinand Konček a Lubomír Titl (tzv. Lordi) umiestnil na druhom a treťom mieste a dostali aj špeciálnu cenu. Vďaka tomu boli poverení vypracovaním projektu, ktorý sa z časom radikálne menil kvôli faktorom zahŕňajúcim vývoj stavebných možností, nárast nároku na stavebno-technické prevedenie⁶ ako aj postupné zmeny požiadavok investora a estetického cítenia autorov.⁷

Stavba sa realizovala v dlhom období 1968-1981. Administratívna časť bola postavená už v roku 1968, Dom techniky v roku 1971 Dom mládeže v roku 1972 a hlavný blok Domu ROH sa dokončil až v roku 1981.⁸

⁵ Architektúra ČSR 16, 1957

⁶ Kusý, In: Architektúra ČSR 19 1960

⁷ Dulla, 2007, s. 122

⁸ Projekt 7, 1981, s.4

Na urbanistickom umiestnení ale aj vnútornej dispozícií sa od začiatku silno podpísali požiadavky zadávateľov súťaže.

Medzi skoré podmienky patrilo napríklad, že:

- 1) má byť vytvorené námestia so zeleňou, v ktorom bude "dominujúca budova Domu odborov ako voľne komponovaný objekt".
- 2) charakter budov nemá nadväzovať na okolitú zástavbu
- 3) jednotlivé časti majú mať vlastné vstupy
- 4) výstavné priestory musia slúžiť Domu techniky aj Domu odborov.⁹

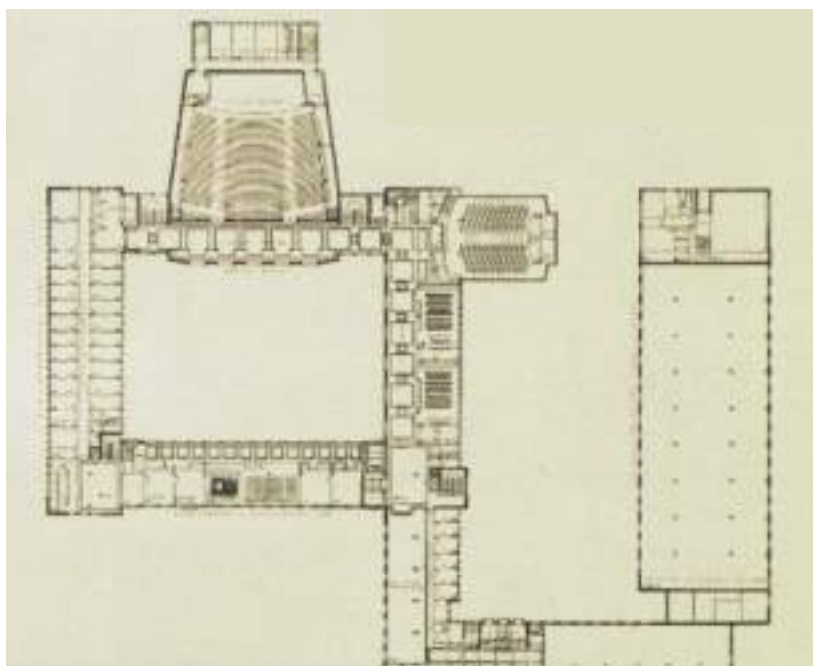
V čase, keď už stála prvá etapa (výšková administratíva) bol návrh zmenený kvôli plánovanej výstavbe Novej tržnice (arch. Matúšik, 1975-83¹⁰), ktorá bola umiestnená v miestach, kde pôvodný návrh architektov predpokladal park nadväzujúci na námestie pred Domom Odborov. V reakcii na tento zásah bola otočená orientácia celého komplexu smerom k Vajnorskej ulici.¹¹ Pomerne neskoro tiež prišla požiadavka na zväčšenie kapacity veľkej sály z 900 na 1200 osôb, ktorá bola znova podnetom pre zmeny dispozície a požadovala nové technické riešenie.¹²

⁹ Kusý, In: Architektúra ČSR 19 1960

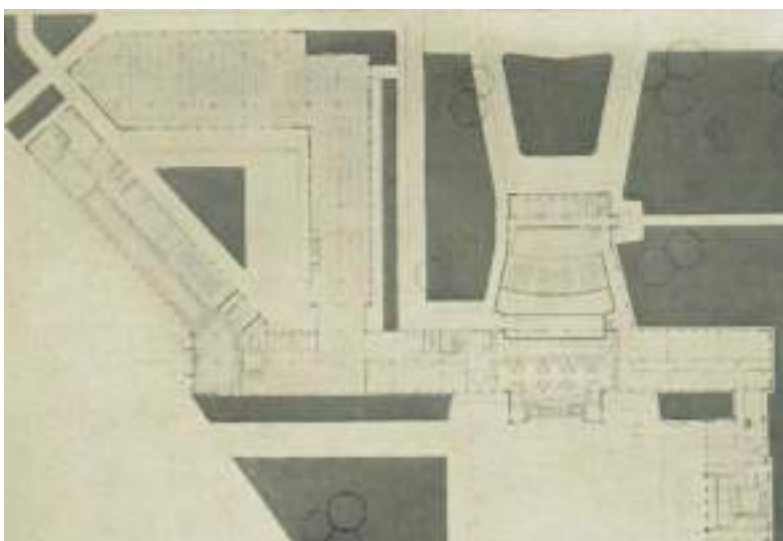
¹⁰ Register architektúry, Nová tržnica

¹¹ Konček, In: Projekt 7, 1981, s.10 + Andrášiová, 2013, s.14

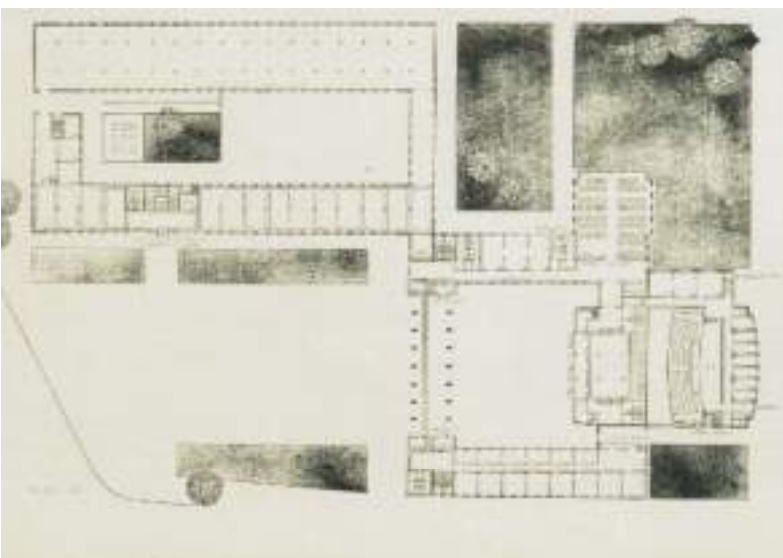
¹² Projekt 7, 1981, s.4



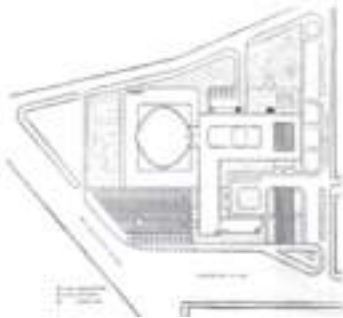
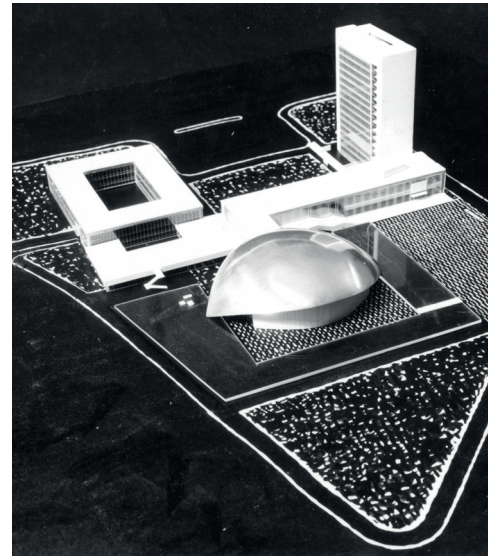
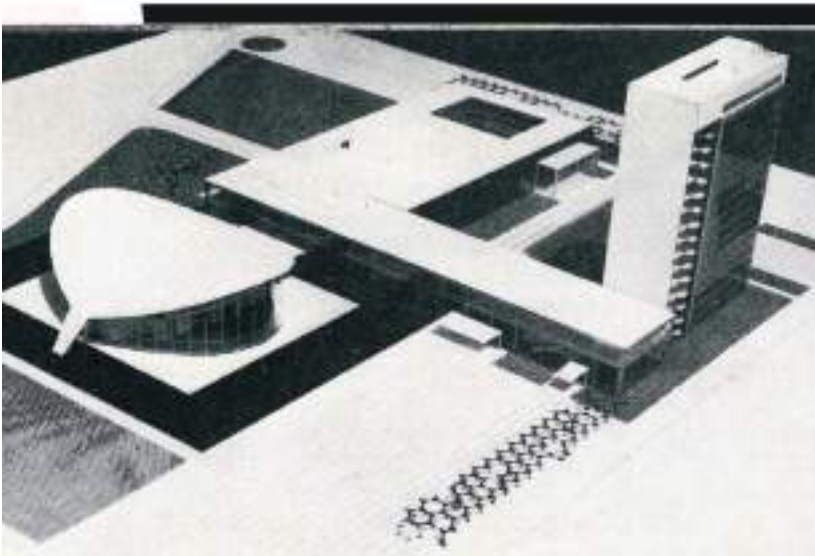
obr. 16:
návrh pre súťaž 1956 -
II. najvyššia cena
T. Gebauer, F. Konček, I. Skoček, L. Titl



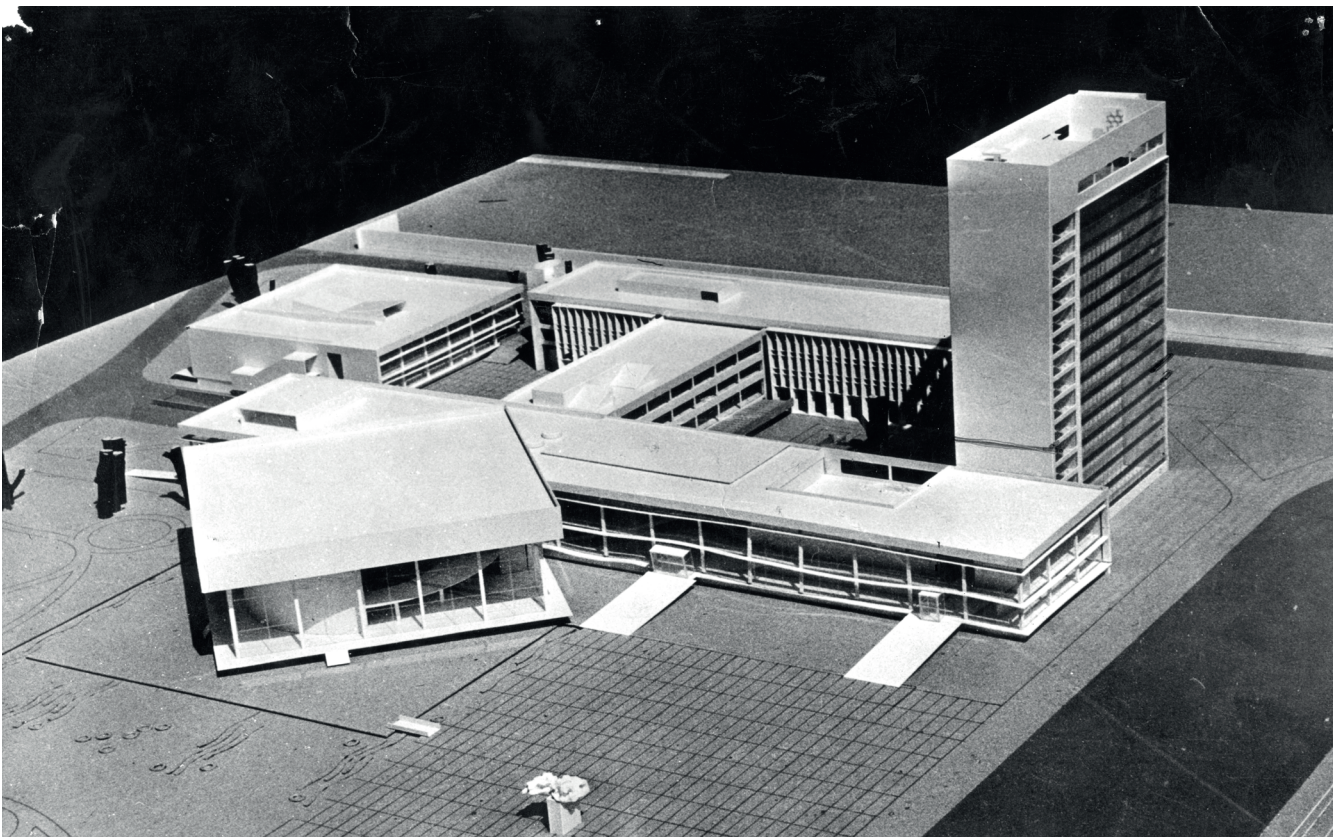
obr. 17:
návrh pre súťaž 1956 - III. cena
T. Gebauer, F. Konček, I. Skoček, L. Titl



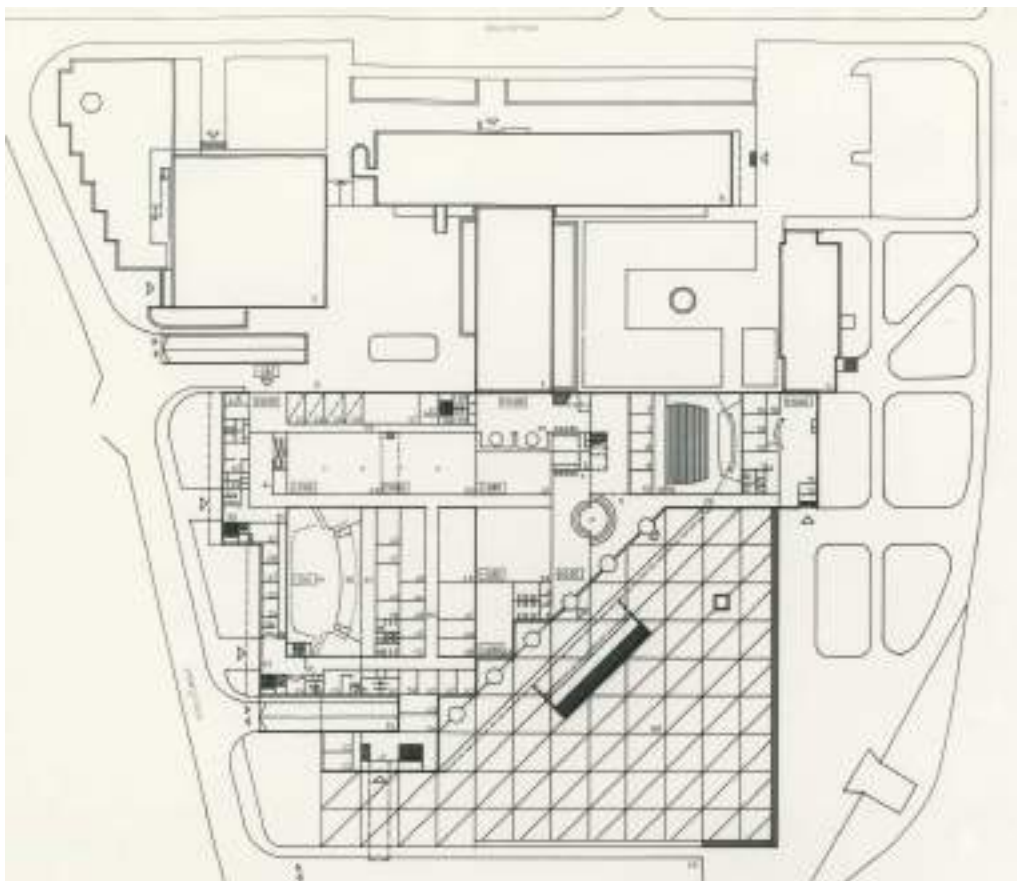
obr. 18:
návrh pre súťaž 1956 - III. znížená cena
T. Gebauer, F. Konček, I. Skoček, L. Titl



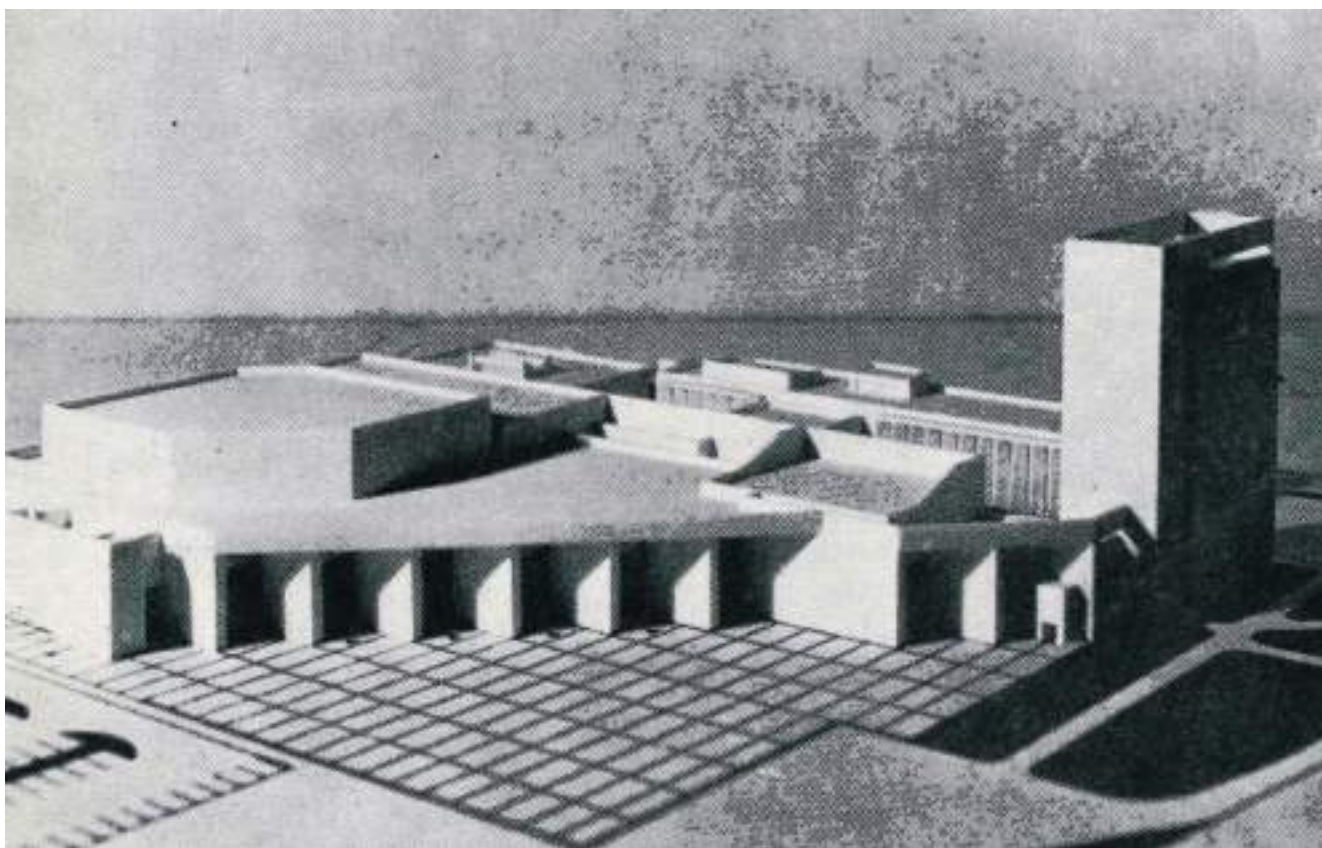
obr. 19:
Projekt 05/1959



obr. 20:
Model projektu z 1962



obr. 21:
Objemová štúdia 12/1976



obr. 22:
Projekt 1977

Funkčný program Istropolisu bol široký - združoval tak rozličné obsahy ako medzi inými administratívu celoštátnej organizácie SOR, zjazdové priestory pre KSS a ROH, kino a divadlo pre deti.

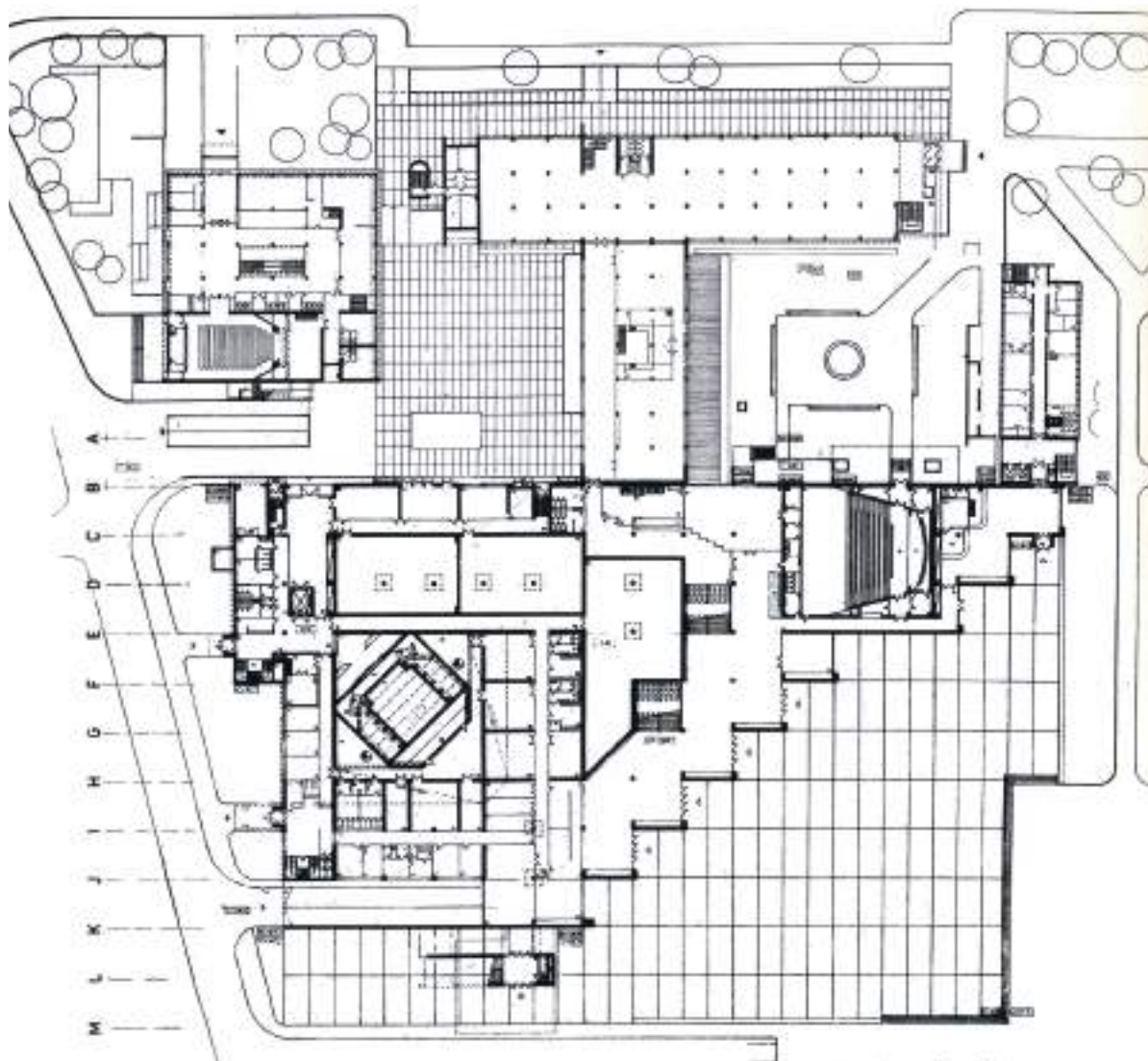
V šiestnást podlažnej budove Administratívy bola sústredená administratíva SOR a SVOS. Dom techniky v sebe zahŕňal Výskumný úrad Bezpečnosti práce, laboratória, verejnú knižnicu a prednáškové miestnosti.

Dom ROH obsahoval veľkú sálu v tvare amfiteátru (pre 1280 os.), kino (pre 520 os.), dve univerzálne sály s rovnou podlahou, spoločenskú sálu, baletnú sálu, prednáškové miestnosti ako aj skúšobne a zázemie.

Podstatnú časť budovy tvorí technologické zázemie, kancelárie a priestory pre zamestnancov, ktorí mali trvalo pracovať v komplexe (jedáleň, šatne, hygieny).

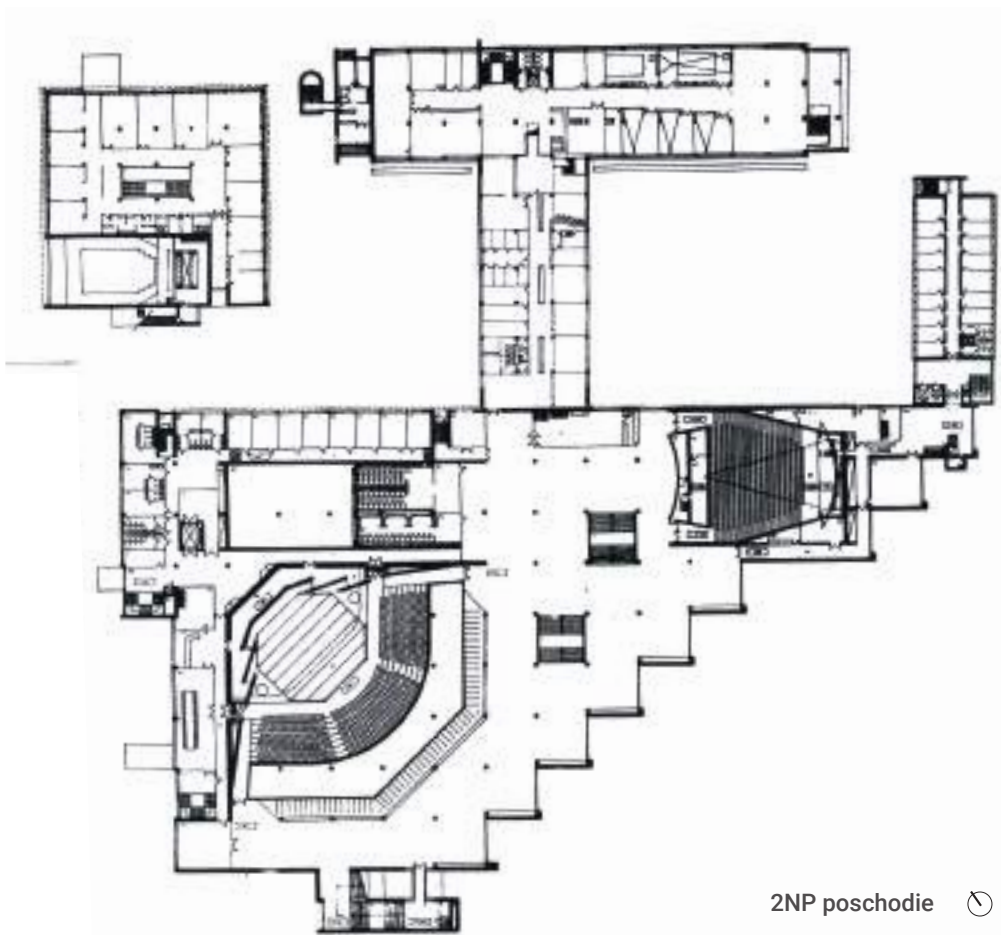
Jednotlivé časti prepájal veľkolepý foyer na dvoch podlažiach Domu odborov, do ktorého boli situované vstupy do jednotlivých sál ako aj prepojenia na zvyšné dve budovy. Tento foyer bol využívaný na výstavy ako aj na spoločenské akcie (po revolúcii sa tu konali viaceré výstavy a Expá).

Dom detí fungoval ako solitér, mal samostatný vstup z vedľajšej ulice, vlastnú sálu a učebne.



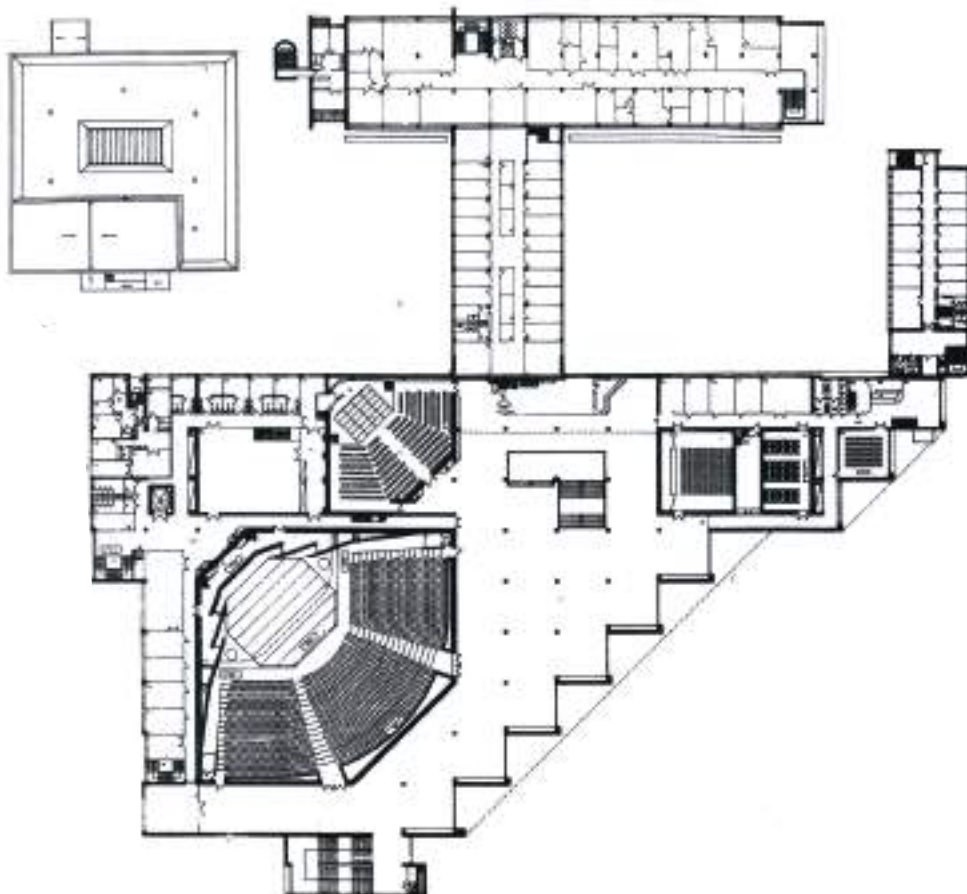
1NP prízemie

(zdroj: Projekt 1981)



2NP poschodie ↻

(zdroj: Projekt 1981)



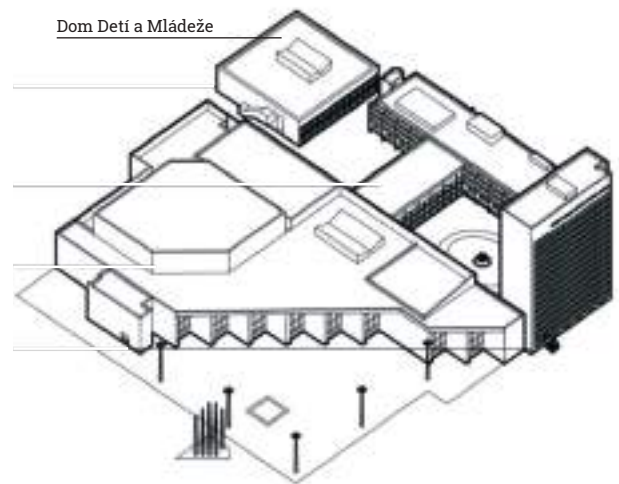
3NP druhé poschodie ↻

(zdroj: Projekt 1981)

Dom detí a mládeže situovaný ako solitér v komplexe Istropolisu bol špecificky navrhnutý pre potreby detí. Sedadlá v sále boli preto usporiadané pre výšku detského diváka a v celom objekte bola používaná sada stoličiek rôznej výšky s ohľadom na ergonomické užívanie deťmi. Hlavný vstupný priestor tvorí schodisko s galériou. Okrem výtvarne zaujímavého „štukolustra“ so svetlíkom od Michala Jakabčica¹³ s červeným akcentom sa tu nachádzali šatne a zázemie.

V posledných rokoch v budove sídlilo Bábkové divadlo a Radošinske naivné divadlo a jednotlivé priestory boli prenajímané administratíve.

¹³ Kohout K., In: Projekt 7, 1981, s.20



obr. 23 pohľad vo foyeri



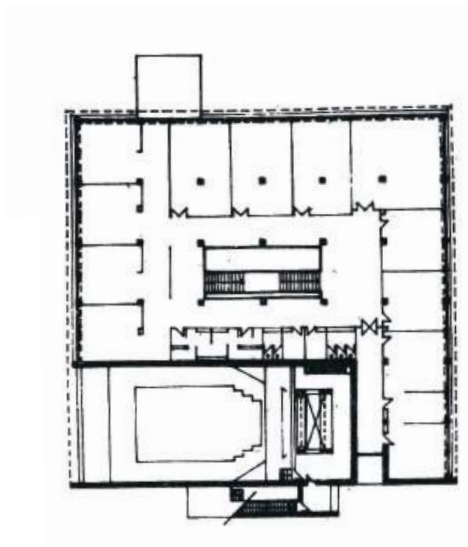
obr. 24 šatne



obr. 25 schodisko



obr. 26 exteriér

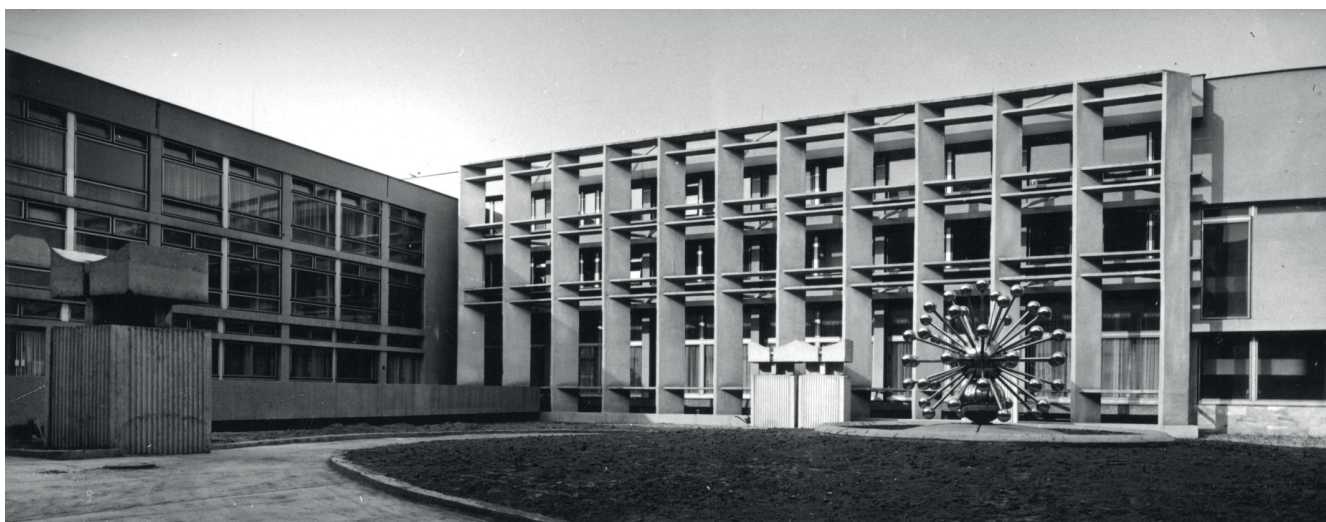
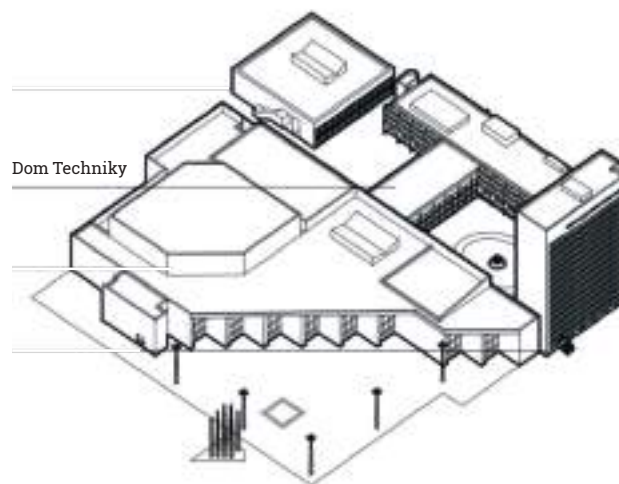


obr. 27 stoličky rôznej výšky

Trojpodlažný objekt Domu techniky je prepojený kĺčkom s hlavnou budovou Domu Odborov. Charakteristickým prvkom sú slnolamy pretsadené pred južnou fasádou, ktoré výtvarne obohacujú oba dvory. Fasáda s líniovou kompozíciou okien je obložená drobnou modrou mozaikou. Objekt okrem výstavných priestorov, tried a knižníc zahŕňal aj Výskumný úrad bezpečnosti práce so súborom kancelárií, stravovacích jednotiek s kuchyňou, ako aj rozsiahle podzemné priestory s polozapustenými laboratóriami a CO krytom. Interiér výstavnej siene ladil s okolitým súborom použitím stĺpov s kovovým prekrytím, na podlahách bolo terazzo.¹⁴

Objekt bol neskôr adaptovaný na súbor prenajímateľných priestorov a sieť potravín.

¹⁴ Moravčíková, Szalay, 2021, A&U s. 132



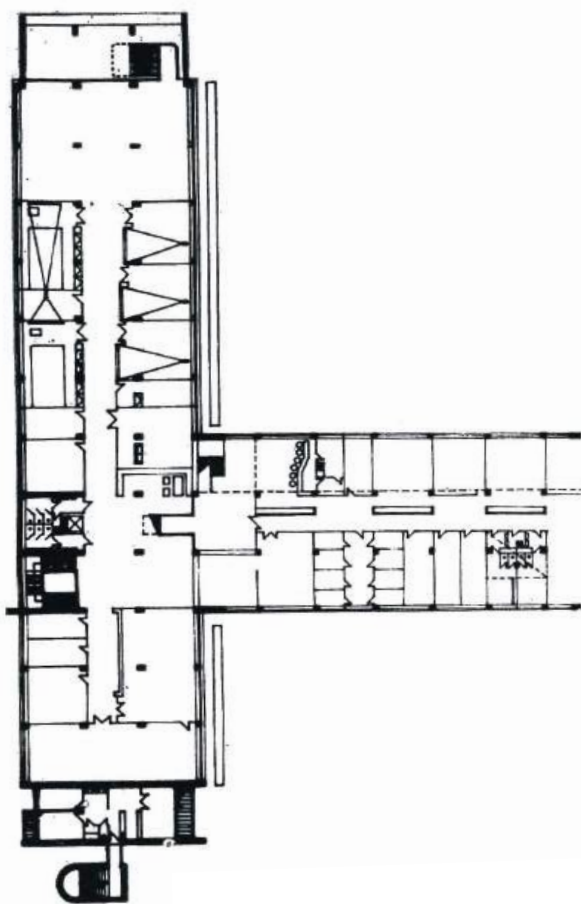
obr. 28 fasáda vo dvore



obr. 29 fasáda Škultetyho



obr. 30 fasáda vo dvore



obr. 31

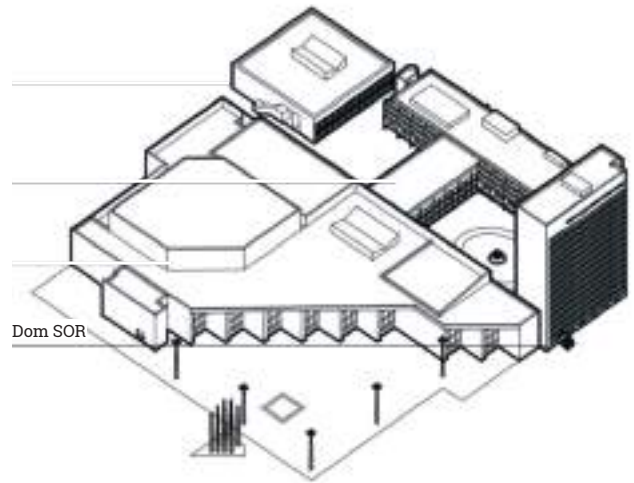


obr. 32

Budova administratívy SOR (Slovenskej Odborovej Rady) na svojich 16tich podlažiach zahŕňala kancelárske priestory ako aj recepcnú sálu na poslednom podlaží, ktorá nadväzovala na strešnú terasu. Ide o skeletovú konštrukciu zavetrenú dvomi priečnymi železobetónovými stenami. Na jednotlivých poschodiach je priestor delený na trojtrakt s možnosťou flexibilnej zmeny dispozície a s komunikačnými jadrami na oboch koncoch dispozície.¹⁵ Zo starých fotografií možno identifikovať, že fasáda bola pôvodne obložená modrou mozaikou, ktorá bola neskôr prekrytá kubánskym mramorom ako zvyšok komplexu. Panelové okná z eloxovaného hliníku sú v spodnej časti prekryté modrým obkladom. V priebehu rokov boli vymenené niektoré z týchto okien oknami s iným odtieňom modrej ako aj širším rámovým profilom.

Výšková budova bola komponovaná ako akcent súboru a nemala zakrývať výhľad na Kamzík. V čase svojej výstavby išlo o jednu z najmodernejších výškových administratívnych budov a bola preto inšpiráciou pre ďalšie desaťročia.¹⁶

¹⁵⁻¹⁶ Moravčíková, Szalay, 2021, A&U s. 131-132



obr. 33 interiér



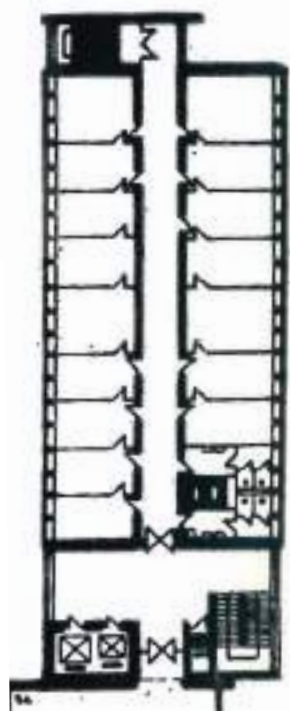
obr. 37



obr. 34 fasáda od ul. Škultetyho



obr. 36 proces výstavby



obr. 35 fasáda od dvora

Dom odborov má jedno podzemné a tri nadzemné podlažia a pochôdznu strechu s viacerými terasami. Konštrukčne je hríbovým skeletom s modulom 8,7m¹⁷. Stĺpy sú železobetónové hríbové s priemerom 50 cm, betónované do azbesto-cementových rúr. Stĺpy na obvode sú 40/40cm. Veľké sály sú preklenuté väzníkovou oceľovou konštrukciou.

¹⁷ Huntier, In: Projekt 7, 1981, s.14-15



obr. 38
výstavba



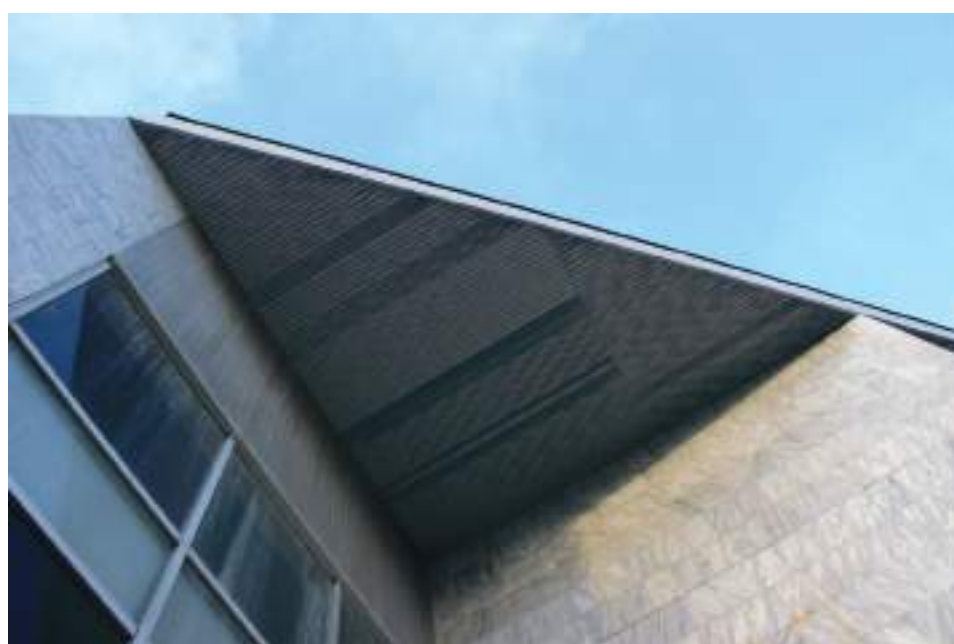
obr. 39
1981



obr. 40
stav pred demoláciou



obr. 41
stav pred demoláciou



obr. 42
stav pred demoláciou

Monumentálna hmota obložená kubánskym mramorom je rozdelená pilovitým ustupovaním zasklených fasád. Pred hlavnými vstupmi je vyvýšená rozptylová plocha a parkovisko. Južné schodisko malo vitrážové okná, V zadnej časti sú dvory, dnes slúžiace ako parkovisko. Zadné fasády majú maloformátové okná a veľké množstvo služobných vchodov.



obr. 43
stav pred
demoláciou



obr. 44
zamestnanecký
vstup - stav pred
demoláciou

obr. 45
strešná krajina
- stav pred
demoláciou



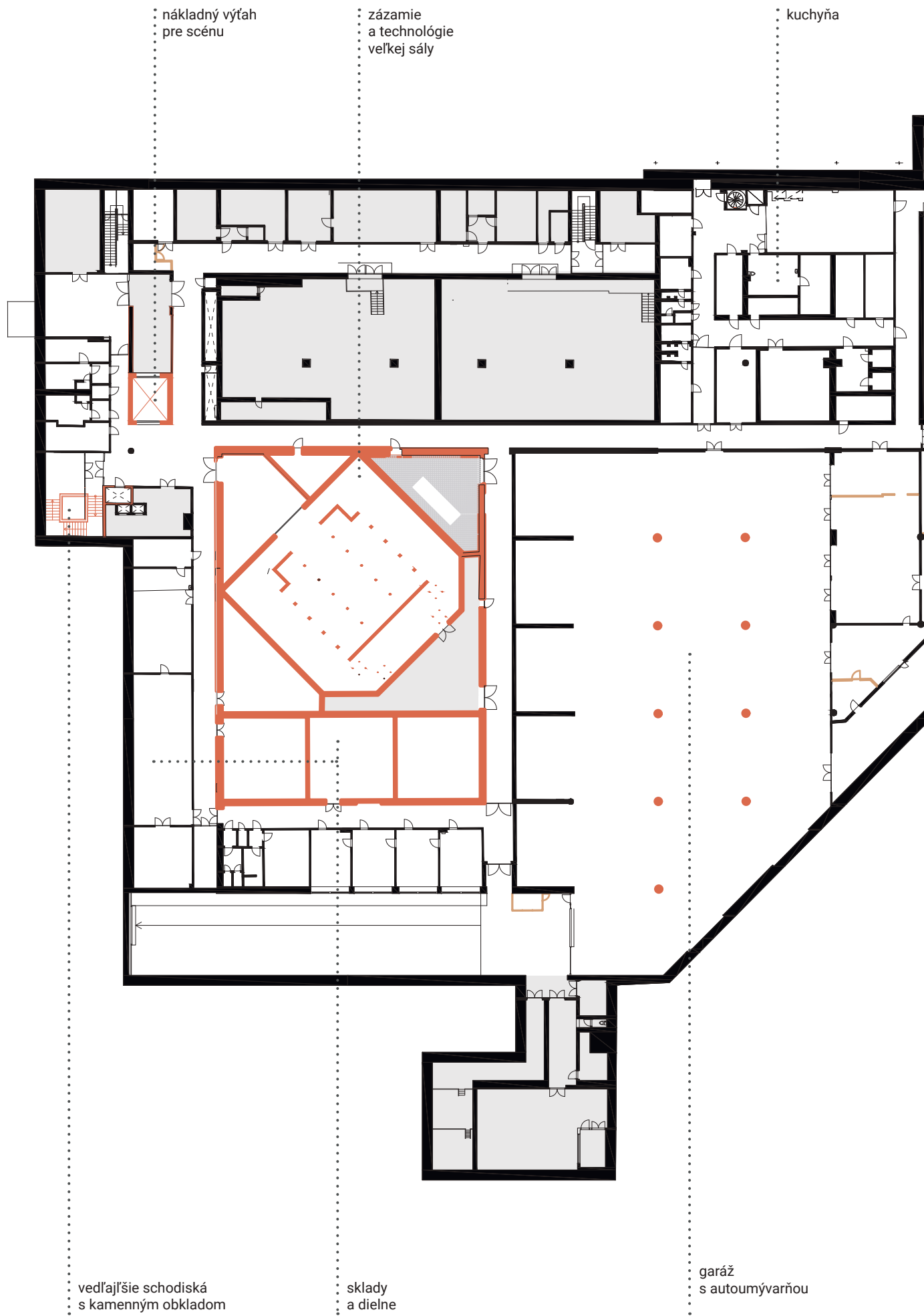
obr. 46
zadný dvor
- stav pred
demoláciou



obr. 47
zadný dvor
- stav pred
demoláciou



obr. 48
zadná fasáda
- stav pred
demoláciou



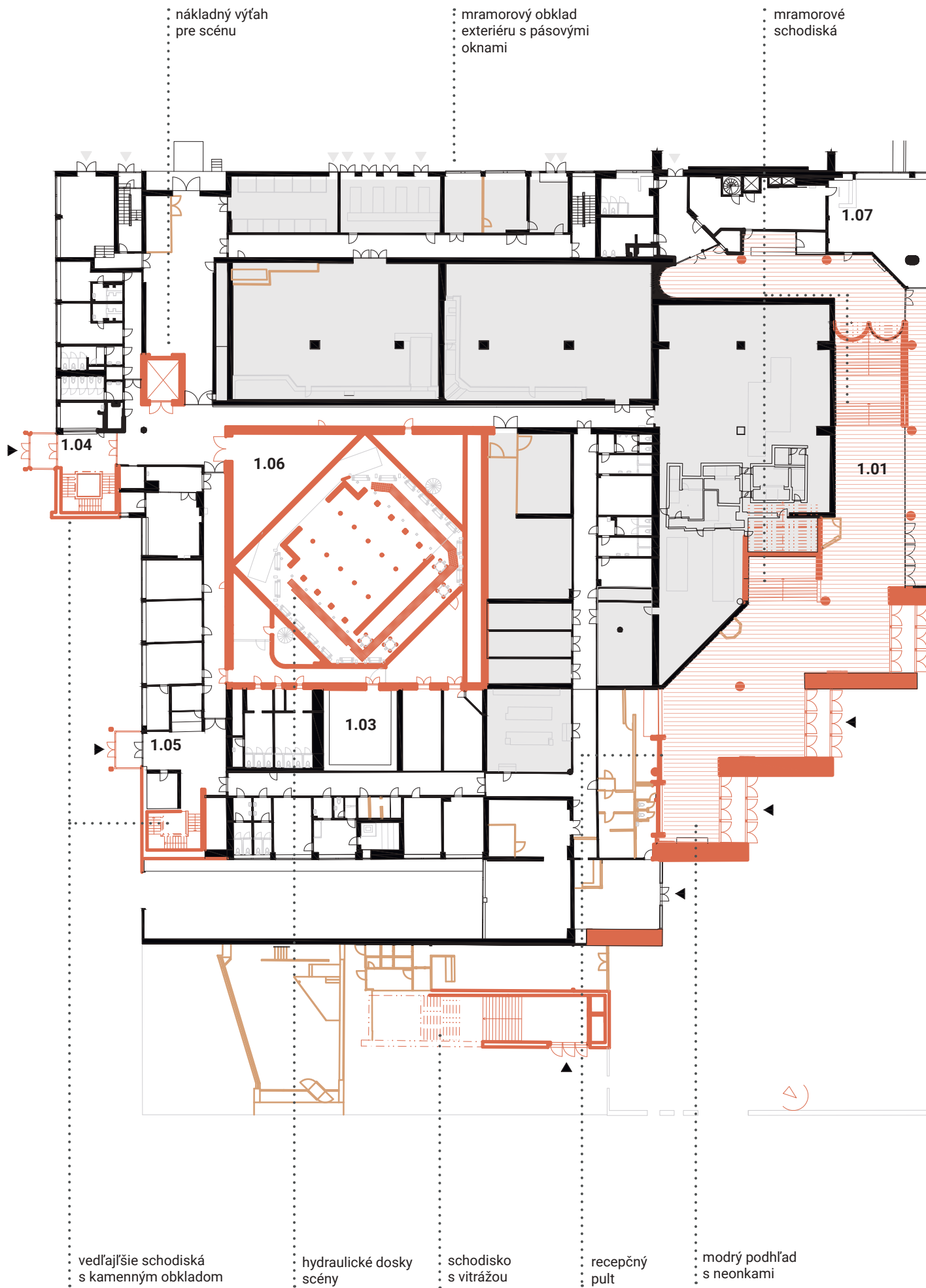


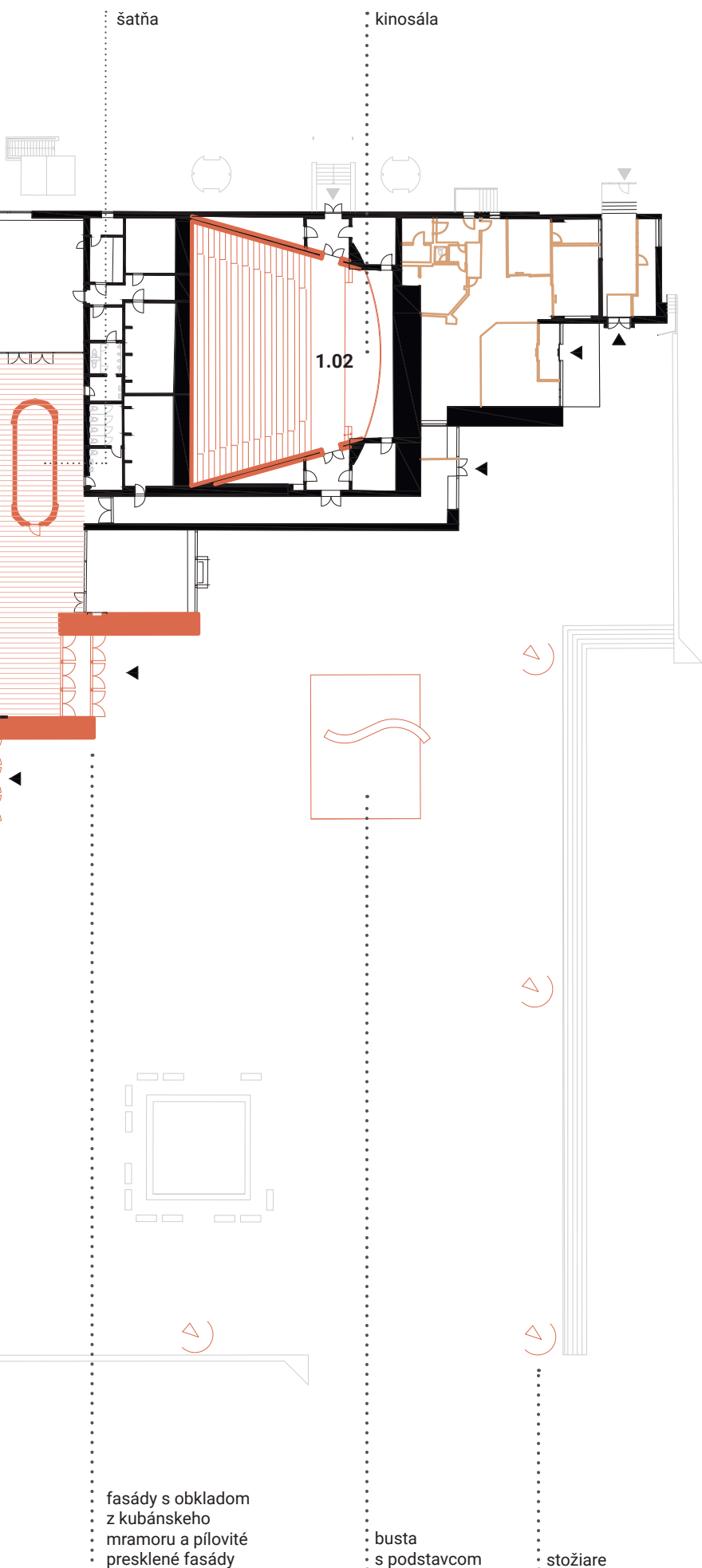
1PP podzemie

1:500

- priestory technológií
- významné prvky
- nekvalitné prístavby







- 1.01 vstupný foyer
- 1.02 kinosála
- 1.03 šatne orchestra
- 1.04 vstup zamestnanci
- 1.05 vstup účastníci
- 1.06 zázemie veľkej sály
- 1.07 reštauracia

1NP prízemie

1:500

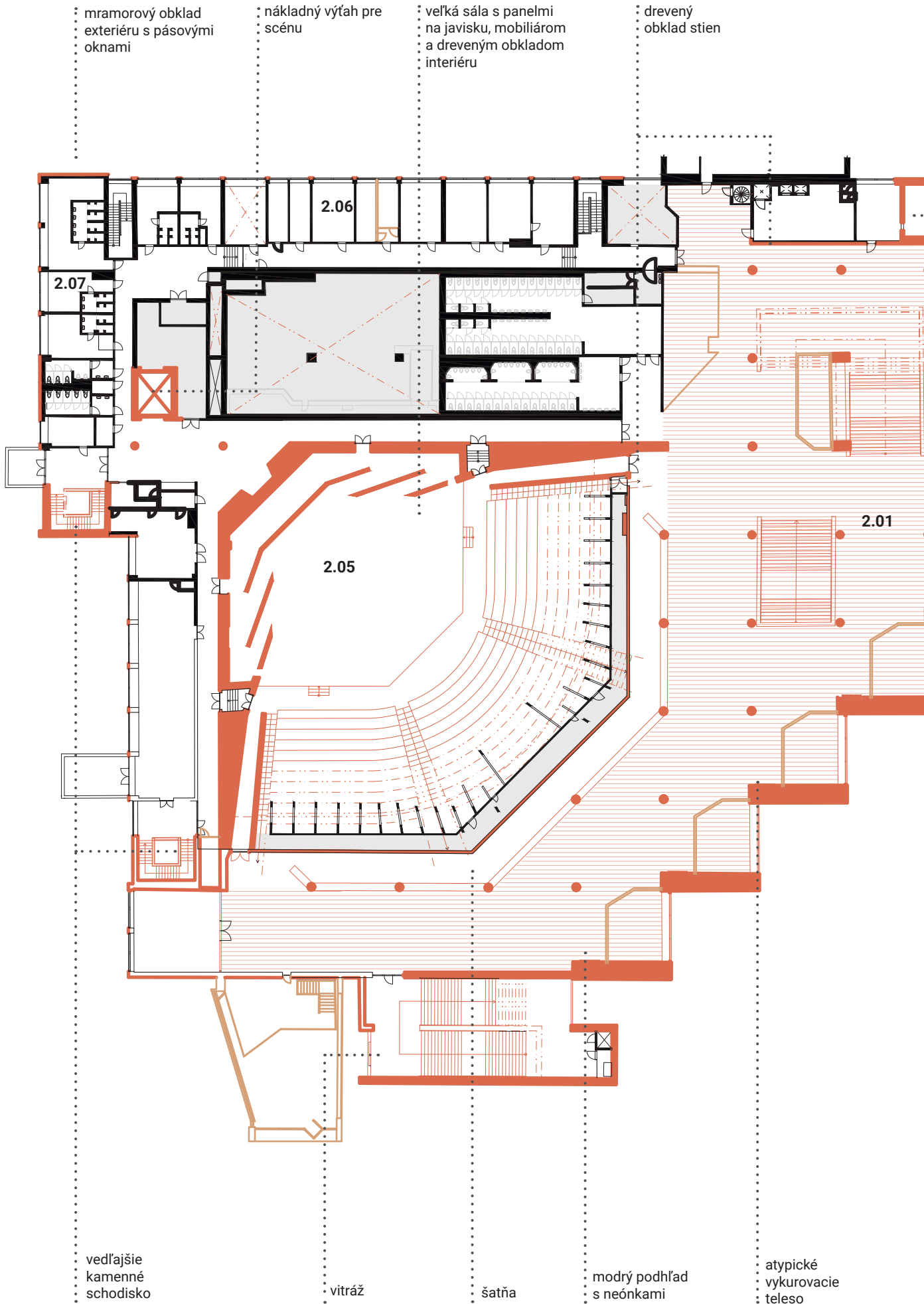
- priestory technológií
- významné prvky
- nekvalitné prístavby



fasády s obkladom
z kubánskeho
mramoru a pílovité
presklené fasády

busta
s podstavcom

stožiare



· mramorový obklad
· exteriéru s pásovými
· oknami

· nákladný výťah pre
· scénu

· veľká sála s panelmi
· na javisku, mobiliárom
· a dreveným obkladom
· interiéru

· drevený
· obklad stien

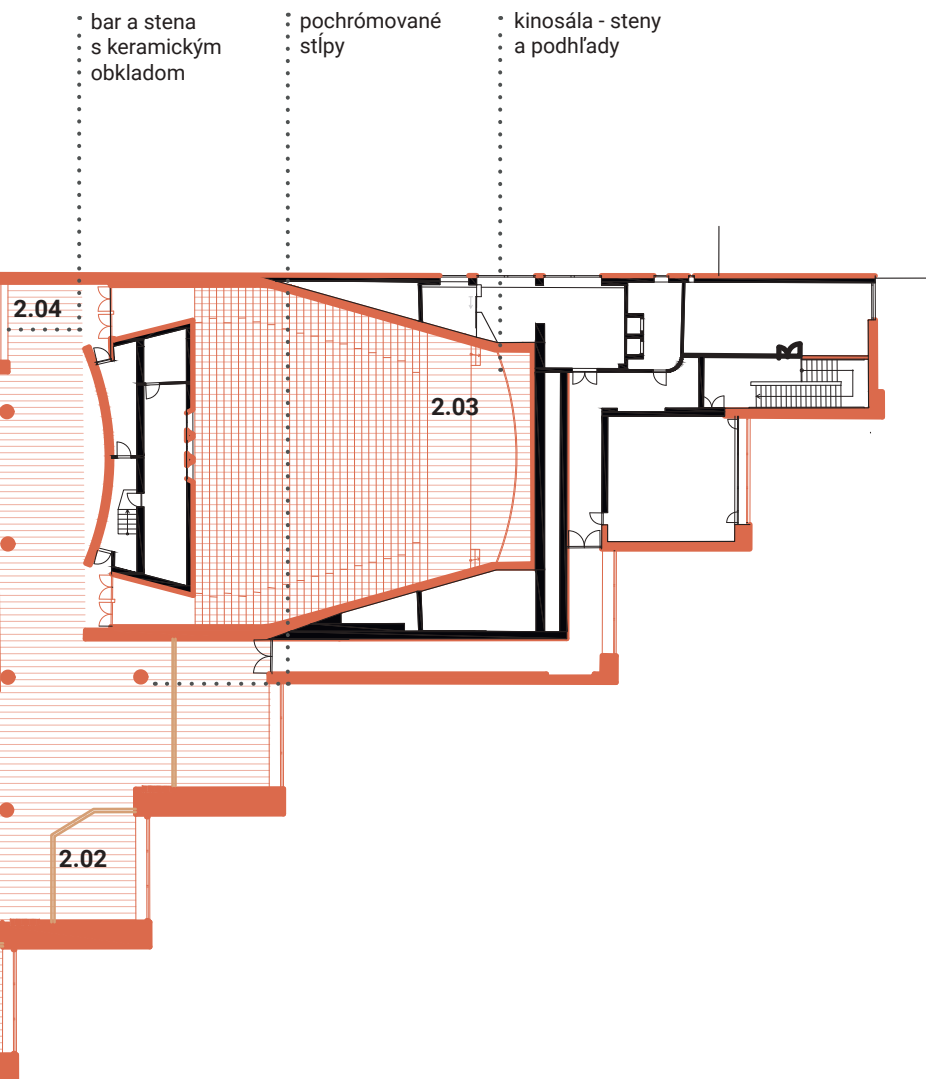
· vedľajšie
· kamenné
· schodisko

· vitráž

· šatňa

· modrý podhľad
· s neónkami

· atypické
· vykurovacie
· teleso



• bar a stena
s keramickým
obkladom

• pochrómované
stĺpy

• kinosála - steny
a podhľadý

2.04

2.03

2.02

• fasády s obkladom
z kubánskeho
mramoru a pílovité
presklené fasády

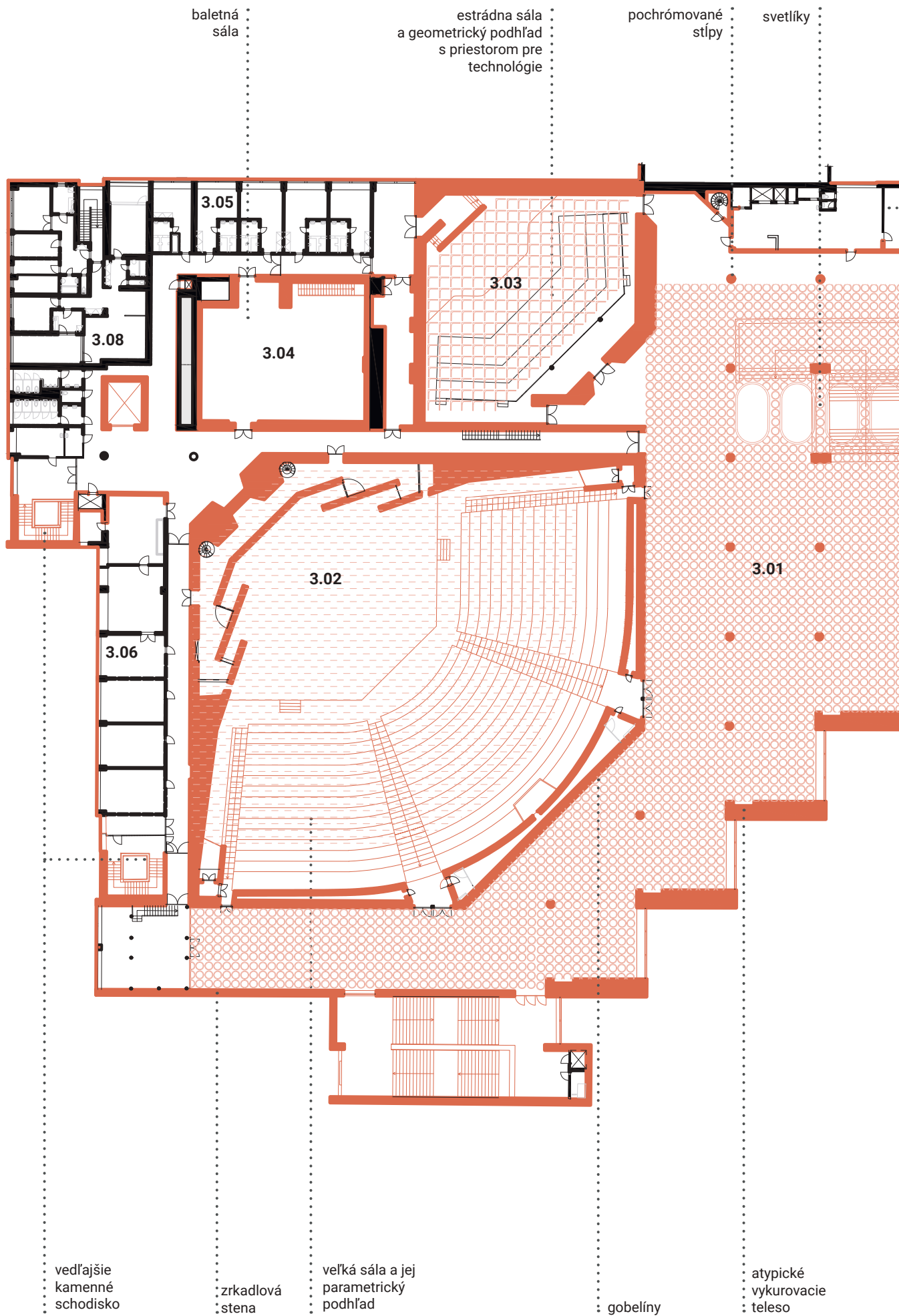
- 2.01 foyer
- 2.02 dočasné prevádzky
- 2.03 kinosála
- 2.04 bufet
- 2.05 veľká sála
- 2.06 kancelárie
- 2.07 šatne zamestnanci

2NP 1. poschodie

1:500

- priestory technológií
- významné prvky
- nekvalitné prístavby







bar a stena
s keramickým
obkladom

audiovizuálna
sála - veľká

audiovizuálna
sála - malá

3.06

3.07

podhľad
z drevených
kruhov

fasády s obkladom
z kubánskeho
mramoru a presklené
fasády

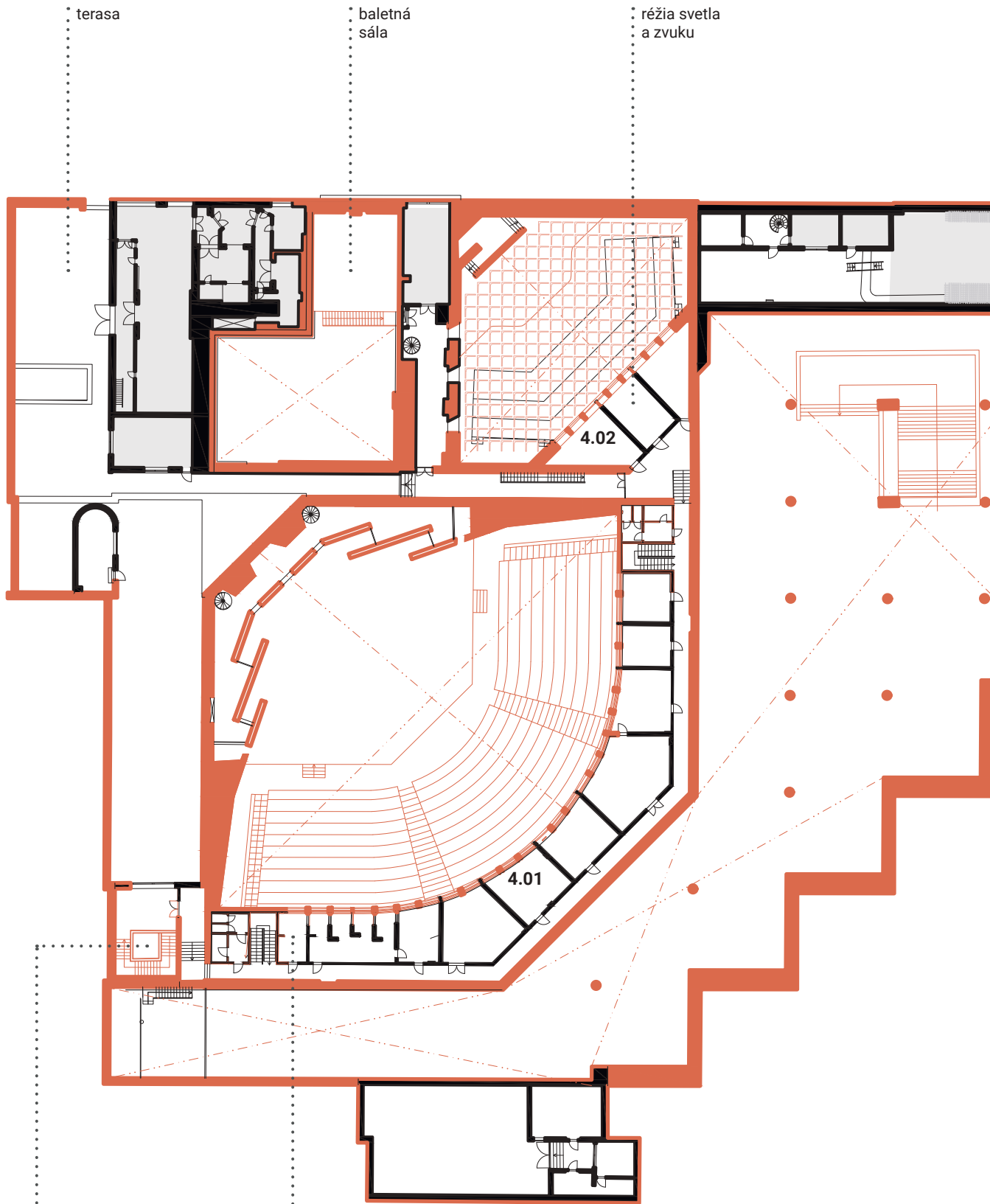
- 3.01 foyer
- 3.02 veľká sála
- 3.03 estrádna sála
- 3.04 skúšobňa
- 3.05 šatne
- 3.06 kancelárie
- 3.07 audiovizuálne sály
- 3.08 byty

3NP 2. poschodie

1:500

- priestory technológií
- významné prvky
- nekvalitné prístavby





terasa

baletná sála

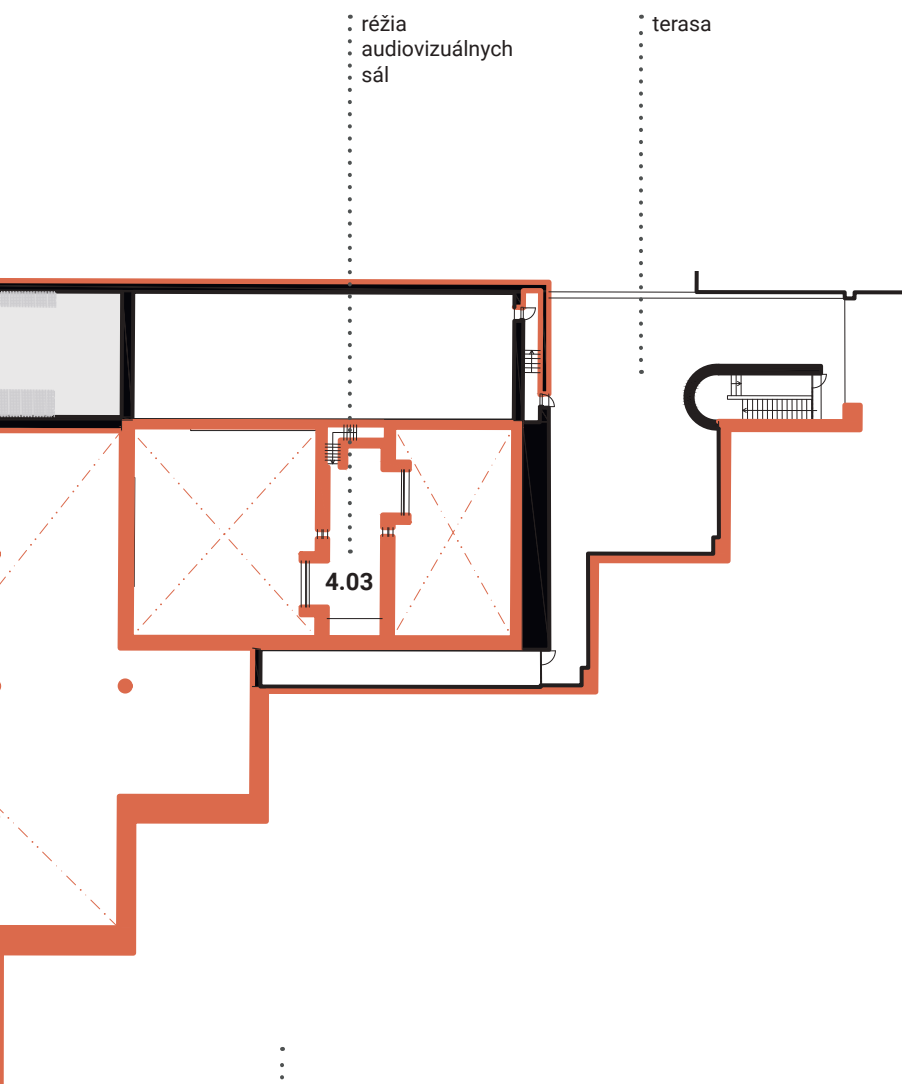
réžia svetla a zvuku

4.02

4.01

vedľajšie kamenné schodisko

priestory réžie, televízií a prekladateľov



· réžia
· audiovizuálnych
· sál

· terasa

4.03

· fasády s obkladom
· z kubánskeho
· mramoru a pílovité
· presklené fasády

4.01 réžia a zázemie veľkej sály

4.02 réžia a zázemie estrádnej sály

4.03 réžia audiovizuálnych sál

4NP 3.poschodie

1:500

● priestory technológií

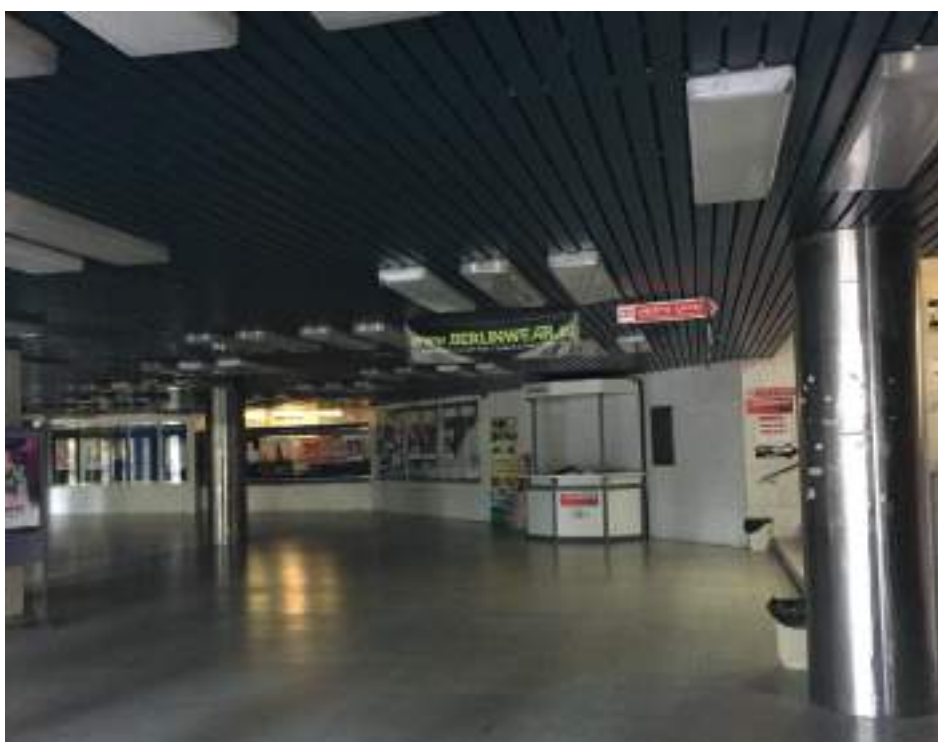
● významné prvky

● nekvalitné prístavby





obr. 49
snack bar
(kde?)



obr. 50
pokladňa



obr. 51
reštaurácia



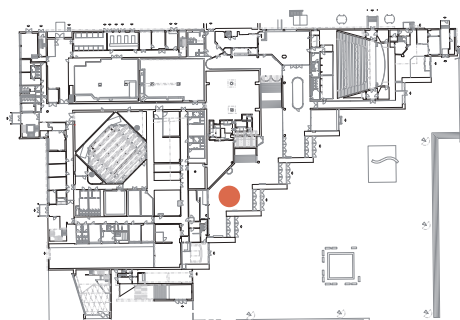
obr. 52
schodisko



obr. 53
pokladňa

foyer prízemie

Do objektu verejnosc' vchádzala piatimi vstupmi. V predsieni sa nachádzala pokladňa, reštaurácia a prechod okolo bufetu do pasáže Domu Techniky. Veľkými schodmi sa prechádza do foyeru na poschodí. Väčšinu podlažia zaberá VZT a spodné podlažia sály a kina, zároveň sú tu vstupy zamestnancov a šatne orchestra.





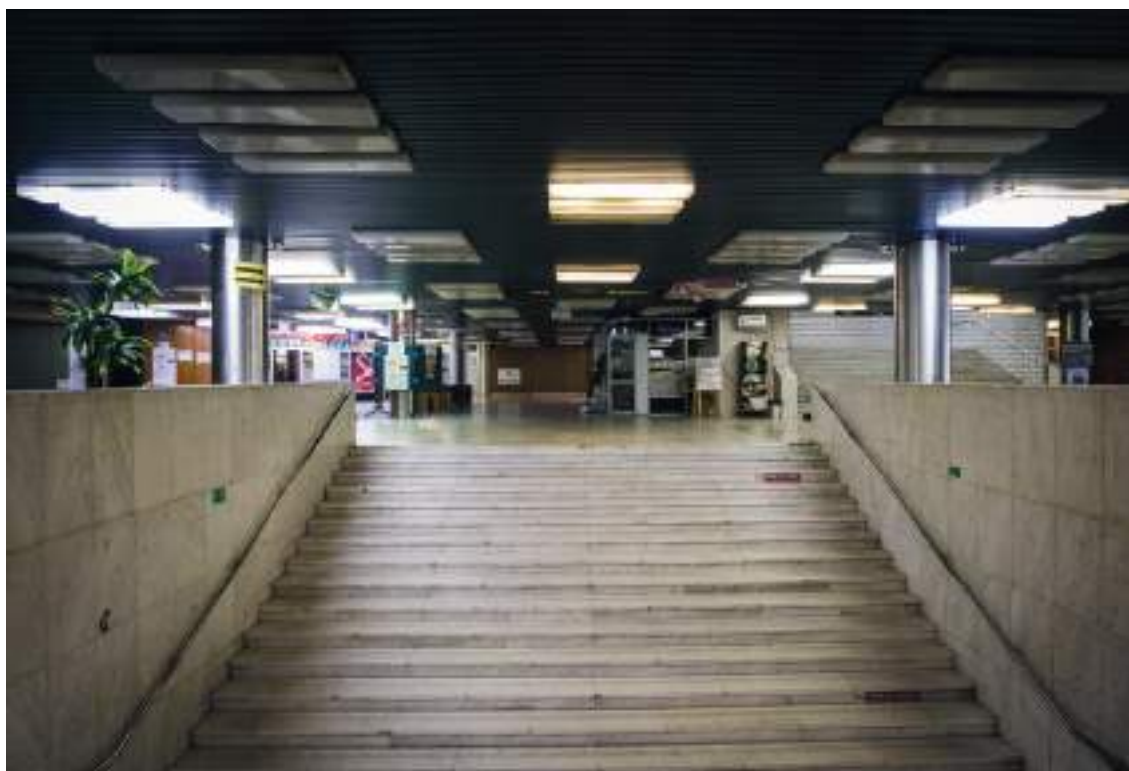
obr. 54
stánky



obr. 55
stánky



obr. 56
prístavby



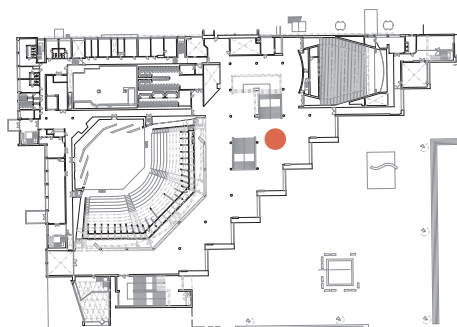
obr. 57
schodisko



obr. 58
foyer
poschodie

foyer poschodie

Z foyeru na prvom poschodí sa vstupuje okolo šatní na prízemnú časť veľkej sály ako aj do kina. Neskôr sa tu pridali samostatné drobné prevádzky. V náročnej polohe sa nachádza fajčiaren, na druhej strane zas prednášková sála. Tak ako na prízemí sú tu plechové modré podhlady a neónové svetlá. V časti pre zamestnancov tu je sála predsenedictva a kancelárie.





obr. 59



obr. 60



obr. 61



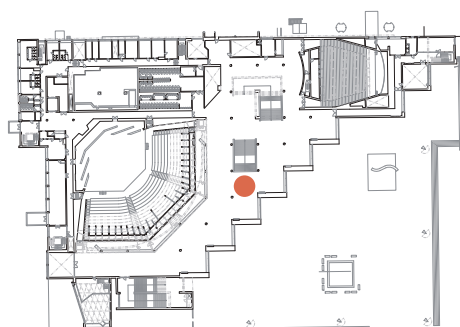
obr. 62



obr. 63

šatne poschodie

Pred vstupom do veľkej sály sú po celom obvode šatne s vlastným dizajnom, ktoré slúžili pre kino aj pre sálu. Na tomto podlaží sa nachádzajú aj centrálné toalety pre verejnosť.





obr. 64



obr. 65



obr. 66



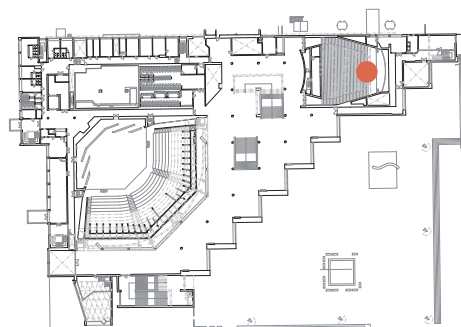
obr. 67



obr. 68

kinosála

Z foyeru sa do kina vstupovalo dvomi samostatnými vstupmi. Kino malo kapacitu 520 osôb, modulové stoličky od talianskej firmy Destro. Malo tiež vlastný dizajn podhľadu a špecifickú úpravu stien. Na prízemí zo sály vychádzali dva únikové východy.





obr. 69



obr. 70

otvárači
ceremoniál 1981



obr. 71



obr. 73

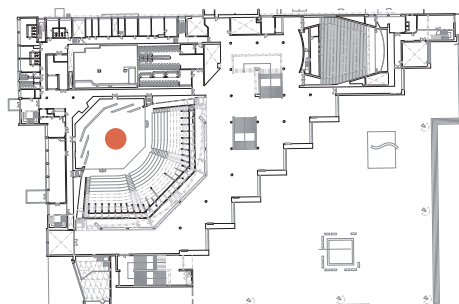


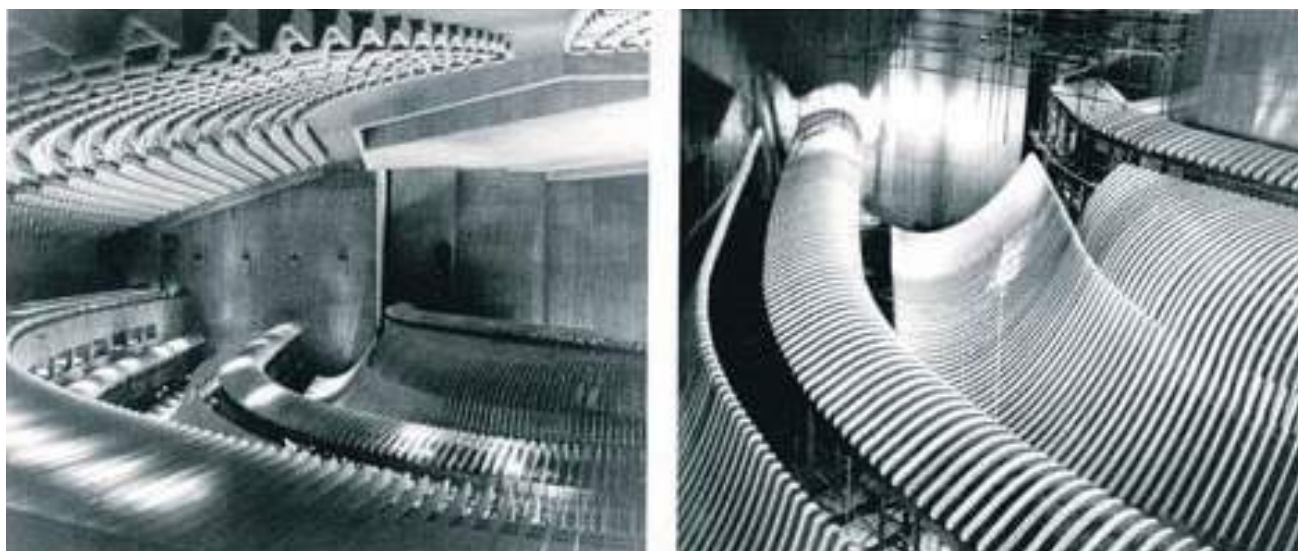
obr. 72

veľká sála

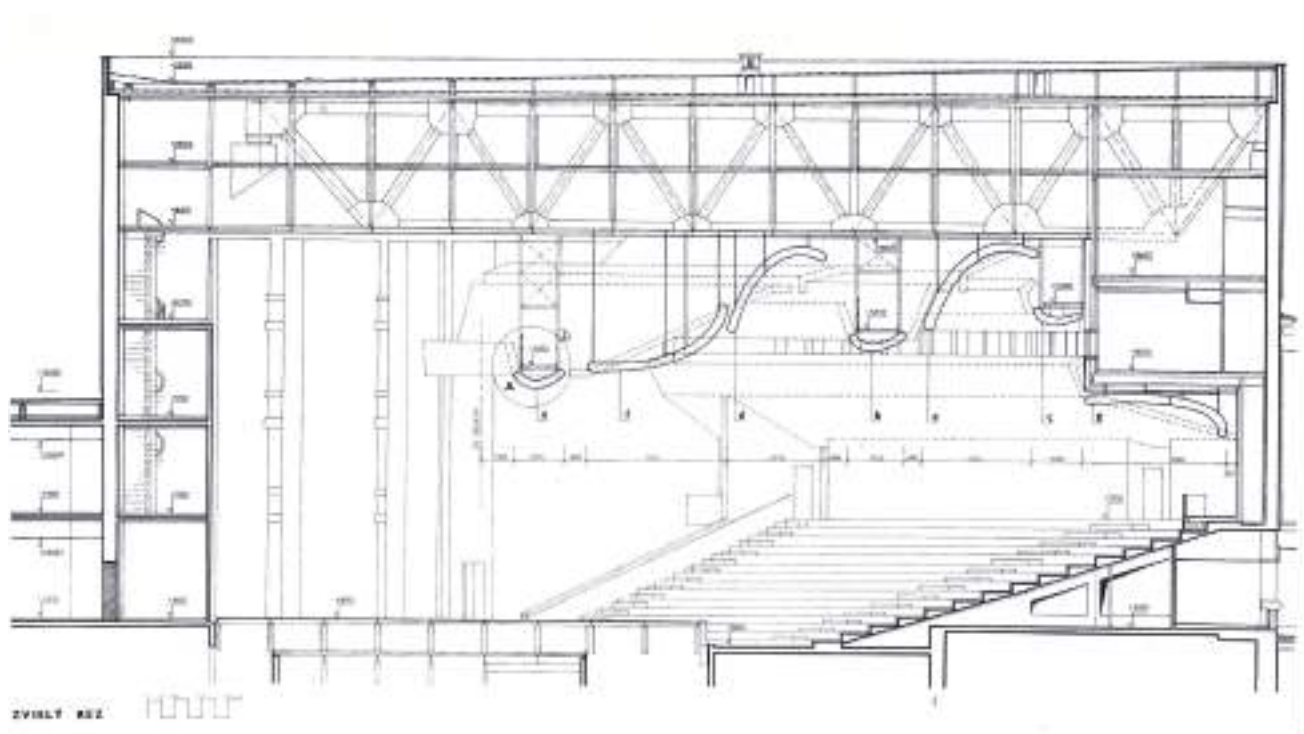
Veľká sála má kapacitu 1200 návštevníkov a je riešená vejárovým rozložením. Sedadlá majú výklopné stolíky na písanie poznámok, v podnoží sedadiel sú vývody vzduchotechniky.

Javiskový priestor je viacúčelový - orchestrová jama je prekryteľná, hydraulické zariadenia umožňujú presúvanie javiskových úrovní





obr. 76

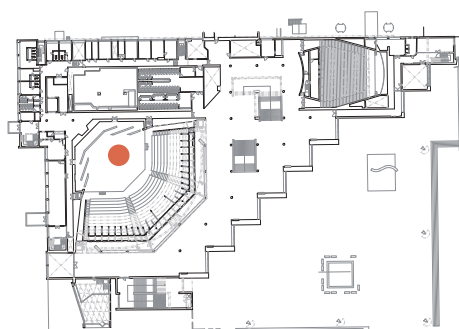


ZVHLÝ REZ

obr. 77

veľká sála - detaily podhľadu

Podhľad bol vytvorený v spolupráci architektov a sochára Jozefa Jankoviča. Ide o jeden z prvých parametricky vymodelovaných podhľadov, ktoré boli vyrobené na automatickom numericky riadenom zariadení. Je to hliníkový zavesený lamelový podhľad a najmä zakrýva konštrukcie a technológie, pričom vďaka perforácií umožňuje ich využitie. Ide o 7 typov lamiel, ktoré sú špecificky kotvené na konštrukciu stropu a je možné ich retifikovať v 3 smeroch.¹⁸



¹⁸ Projekt 1981, s. 22-23 + Ščepánová, S. Posudok



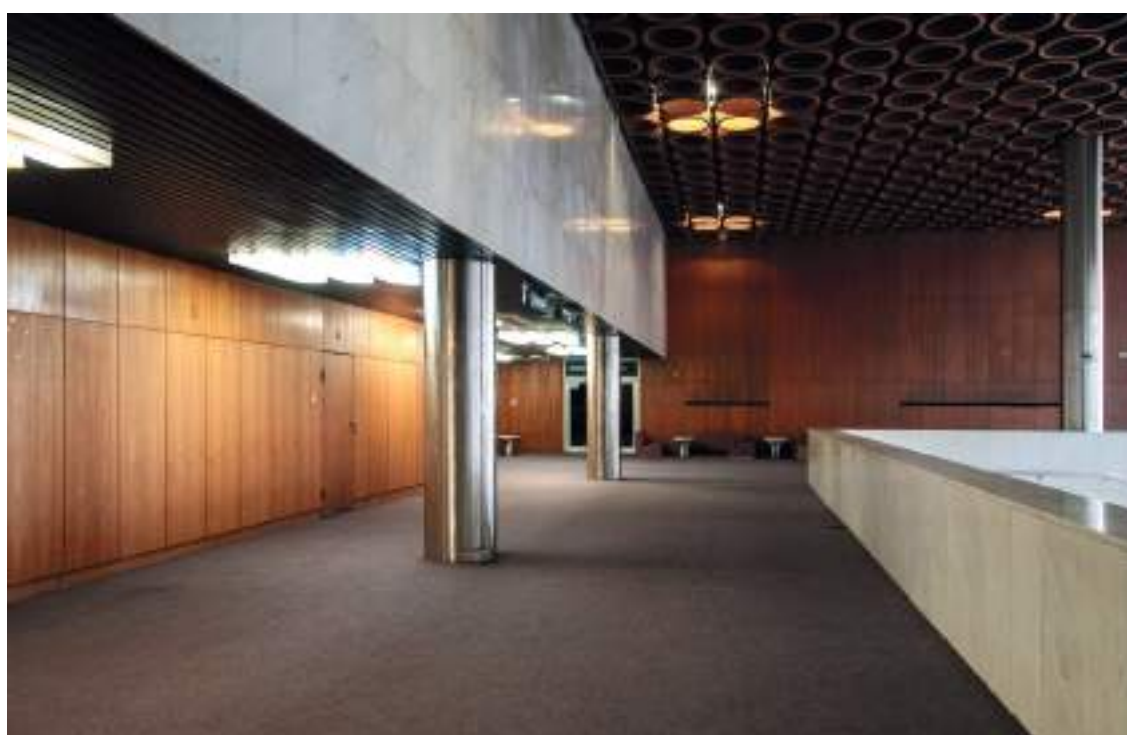
obr. 78



obr. 79



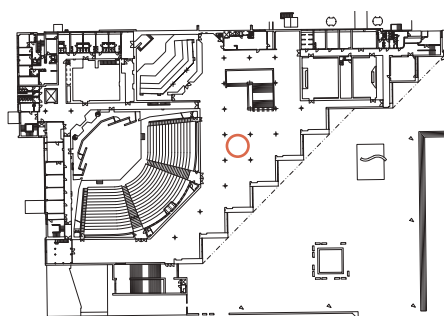
obr. 80



obr. 81

foyer druhé poschodie

Reprezentačný foyer na druhom poschodí má najvyššiu svetlú výšku, je presvetlený špecifickými svetlíkmi a vstupuje sa z neho do veľkej sály, do spoločenskej sály ako aj do bloku audiovizuálnych sál a menších prednáškových sál. V rohu zas leží fajčiaren. V zázemí sú tu najmä kancelárie a šatne.





obr. 82



obr. 83



obr. 84



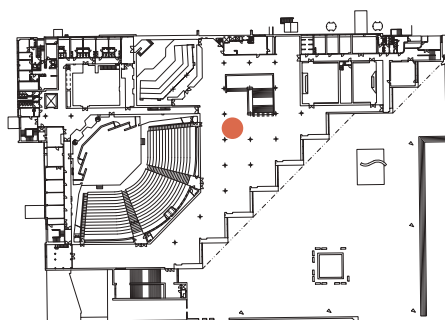
obr. 85



obr. 86

foyer druhé poschodie

Foyer patrí medzi najfotografovanejšie časti budovy Domu Odborov. Mramorové schodisko presvetlené tromi oblými svetlákmi, koberec na podlahe, kombinácia drevenej dyhy, hliníku a kameňa na vertikálnych obkladoch a autorský drevený podhľad vytvárajú spolu honosný reprezentačný priestor.





obr. 87
mobilné stoličky
od talianskej
firmy Destro



obr. 88
podhľad
estrádnej sály



obr. 89
predstavenie
divadla Wustenrot
v sále



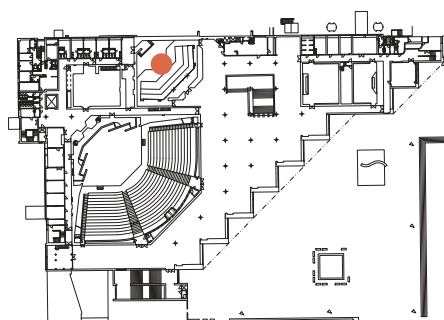
obr. 90



obr. 91

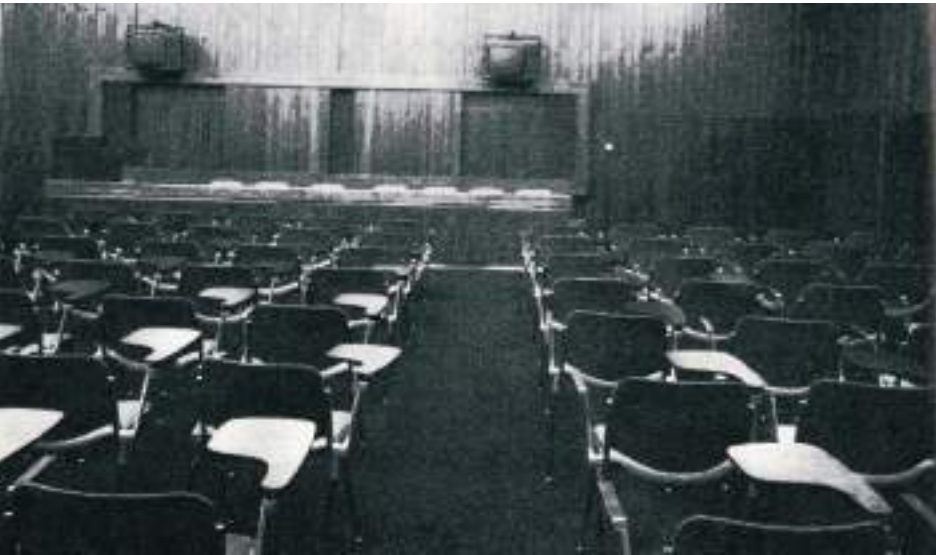
spoločenská sála

Spoločenská (estrádna) sála pre 360 návštevníkov s rovnou podlahou bola zamýšľaná na multifunkčné využitie a pri veľkých akciách mala slúžiť ako jedáleň. Pódium bolo variabilné a dalo sa premiestniť podľa potreby. Nad sálou bola réžia





obr. 92
väčšia AV sála
160 miest



obr. 93
väčšia AV sála
160 miest



obr. 94
prehliadka pri otvorení
02/1981



obr. 95



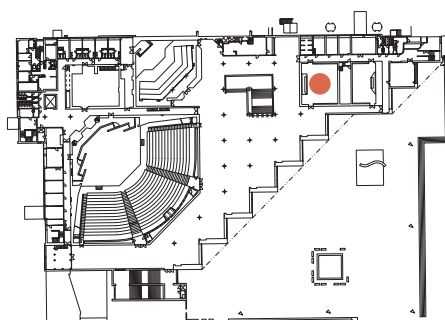
obr. 96



obr. 97

audiovizuálne miestnosti

Audiovizuálne miestnosti boli dve - menšia pre 70 návštevníkov a väčšia pre 160 návštevníkov. Sú tu využité atypické stoličky a boli tu obrazovky vysielajúce prenos z veľkej sály. Medzi sálami bola réžia, v zázemí miestnosti pre prekladateľov a novinárov a iné technické miestnosti. V rožnej polohe bola prednášková sála a bufet, taktiež aj schodisko.





obr. 98

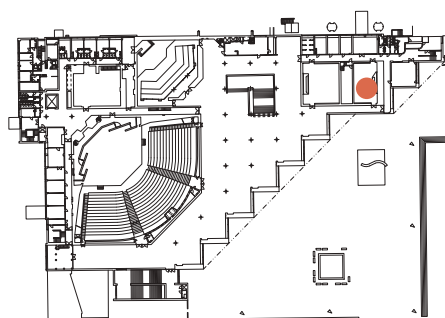


obr. 99



obr. 100

audiovizuálne miestnosti





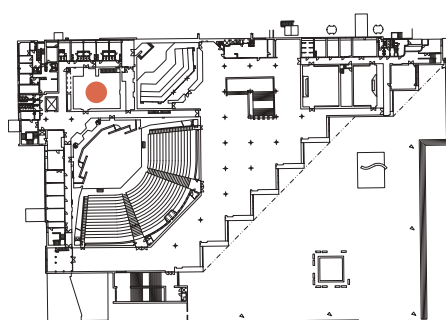
obr. 101



obr. 102

baletná sála

Baletná sála bola pôvodne skúšobňou s galériou a vedľa nej bola aj malá skúšobňa, prístupná schodiskom zo skúšobne.





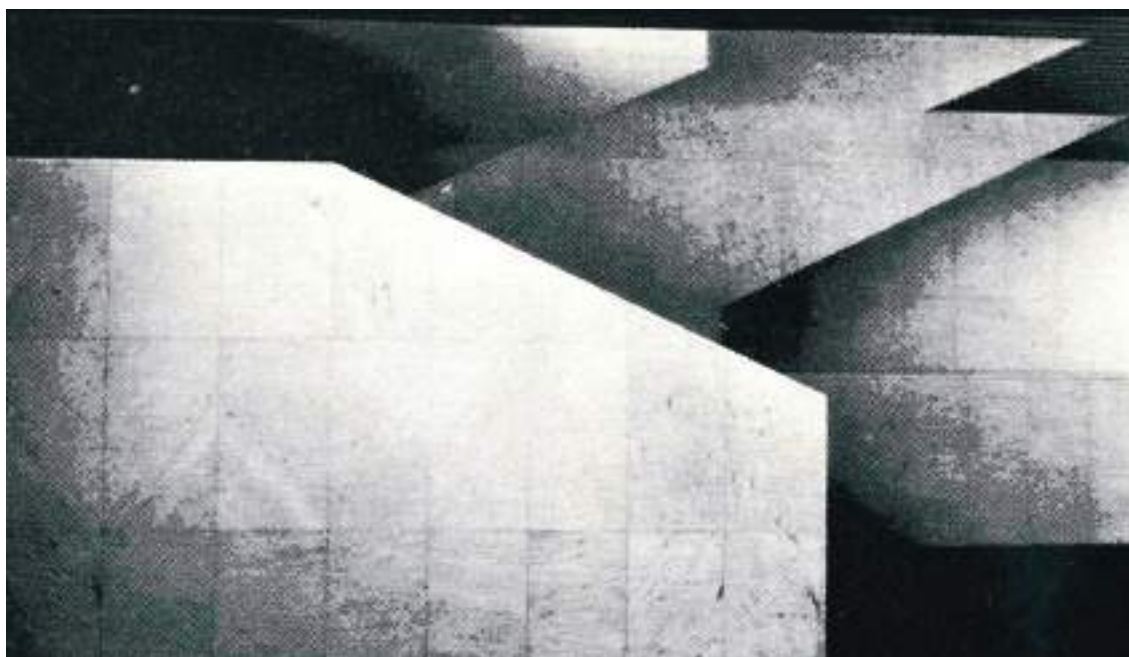
obr. 103
schodisko
pri veľkej sále



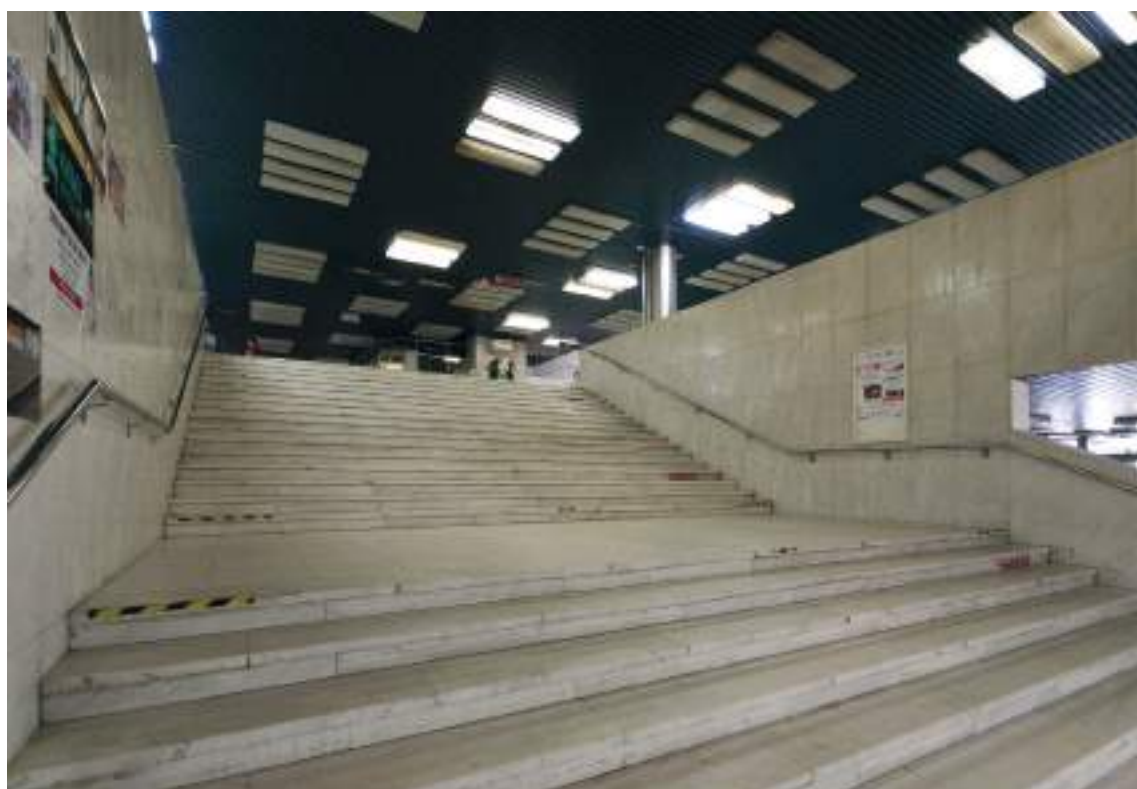
obr. 104
schodisko
pri veľkej sále



obr. 105
schodisko
pri veľkej sále



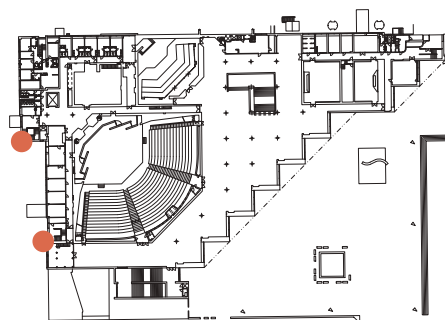
obr. 106
schodisko
pri veľkej sále



schodisko
v prízemnom
foyeri
obr. 107

schodiská

Komunikačné jadrá sú delené na verejne prístupné a tie v zázemí. Ďalšie dve schodiská sú v priamej nadväznosti na vedľajšie vstupy pri veľkej sále a jedno v blízkosti administratívnej budovy a audiovizuálnych sál.

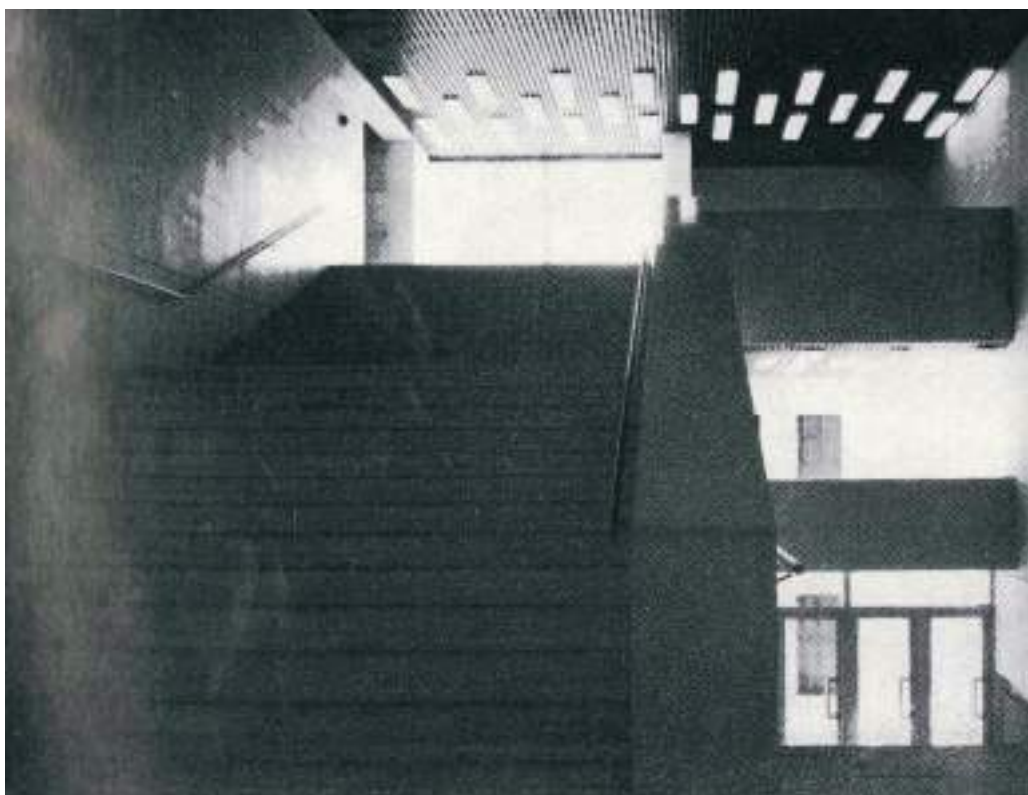




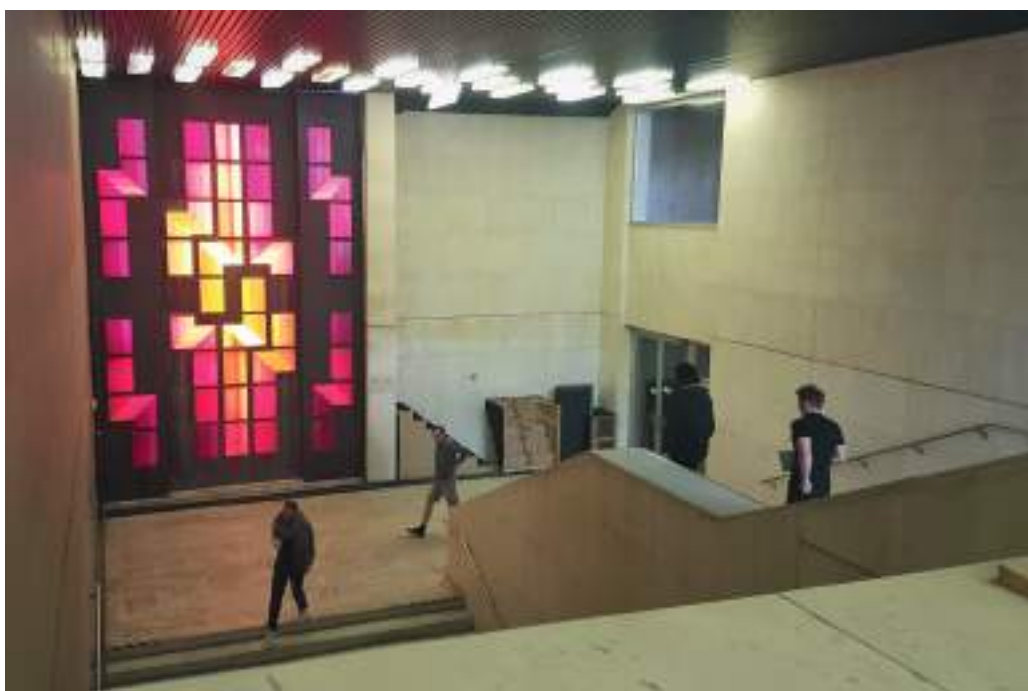
obr. 108
druhé hlavní
schodisko



obr. 109
druhé hlavní
schodisko



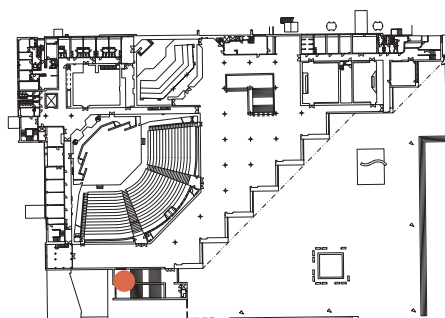
obr. 110
druhé hlavné
schodisko



obr. 111
druhé hlavné
schodisko

schodisko s vitrážou

Okrem dvoch veľkých reprezentačných schodísk je dominantné schodisko na južnej fasáde s vitrážou od Dobeša.





obr. 112
bufet (v zázemí?)



obr. 113
sedenie na
chodbe



obr. 114
chodba za
javiskom



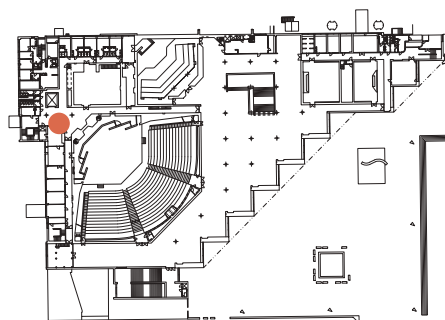
obr. 115
lamelové
podhľady
a neóny



obr. 116
snack bar
(kde?)

zázemie

Zamestnanci mali samostatný vstup s vrátnicou s bočnej ulice a patrilo im celé zázemie šatní a hygien na jednotlivých podlažiach. Túto časť obsluhovali 3 schodiská a nákladný výťah. Dom Odborov obsahoval viacero kancelárií, malú a veľkú skúšobňu ako aj sklady a dielne pre rekvizity. Na druhom podlaží bola veľká sála pre vedenie ako aj bufet. Stropy zakrývali kovové podhľady s okrovým náterom.



pomocné priestory



obr. 117
technické
priestory



obr. 118
kuchyňa



obr. 119
kuchyňa



obr. 120
wc ženy



obr. 121
wc muži



obr. 122
wc ženy



obr. 123



obr. 124



obr. 125



obr. 126



obr. 127

strecha

Na streche sú situované viaceré technologické jednotky ako aj svetlíky pre jednotlivé časti. Zároveň dvojica schodísk vedie na oddelené časti strechy, ktoré fungovali ako terasy.

umelecké diela¹⁹



obr. 128

Busta Františka Zupku

Plastika od akad. sochára Jana Kulicha, busta demolovaná v 1990, podstavec demolovaný v roku 2019.



obr. 129

Drevený reliéf vo vstupe administratívnej budovy



obr. 130

Detail dverí

¹⁹ Projekt 1981 + súpis výtvarných diel S.Ščepánová,



obr. 131

Fontána vo dvore

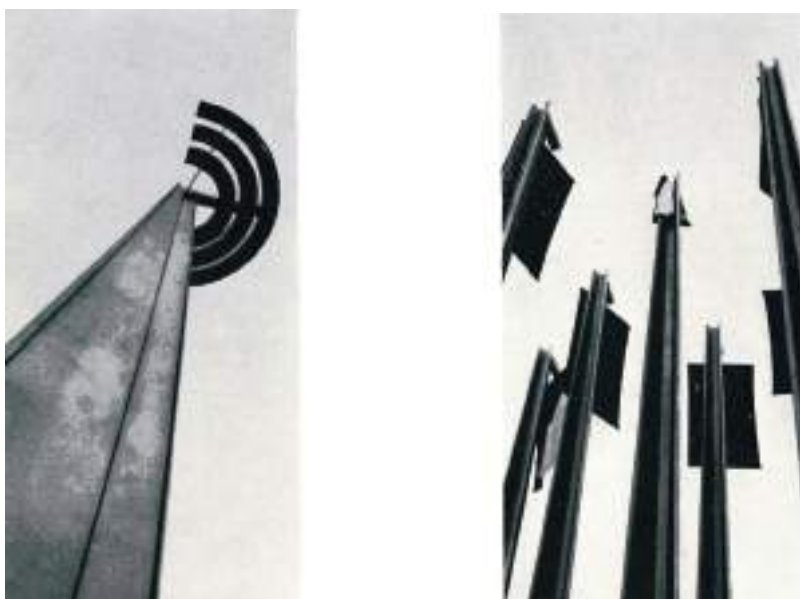
Fontána od akad.arch. P. Mikšíka pred organizačnou budovou.



obr. 132

Vitráž na druhom schodisku

Milan Dobeš



obr. 133

Stožiare a vlajkoslávy na námestí

Oleg Fintora

umelecké diela²⁰



obr. 134

Gobelínový triptych

Gobelíny vo veľkom foyeri od
L.Gandla a K. Gandlovej



obr. 135

Vstup do organizačnej budovy

Plastika od akademického sochára
A.Vilku



obr.136

keramická stena bufetu

Juraj Marth alebo Eva Trachtová (?)

¹⁹ Projekt 1981 + súpis výtvarných diel S.Ščepánová,



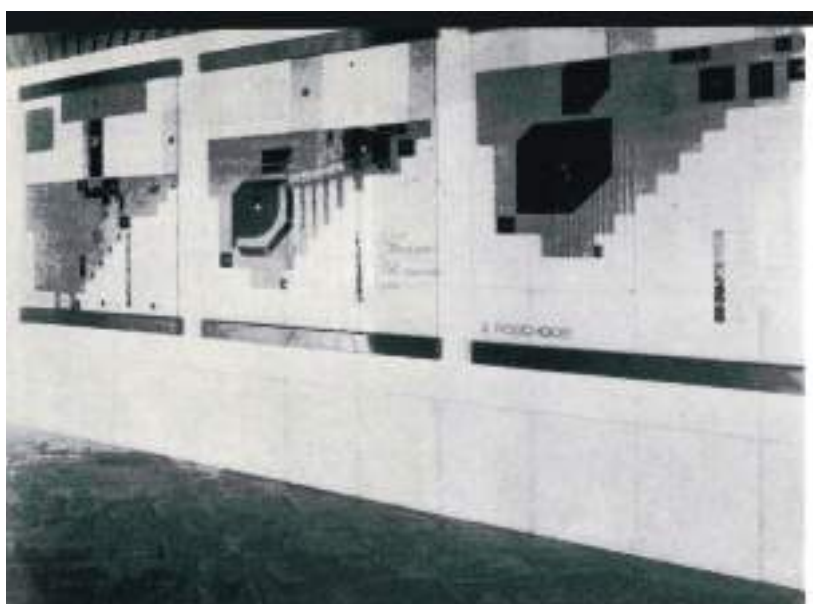
obr.137

informačný systém Domu detí
Podstavec umožňuje dieťaťu
dovídiť na informácie



obr.138

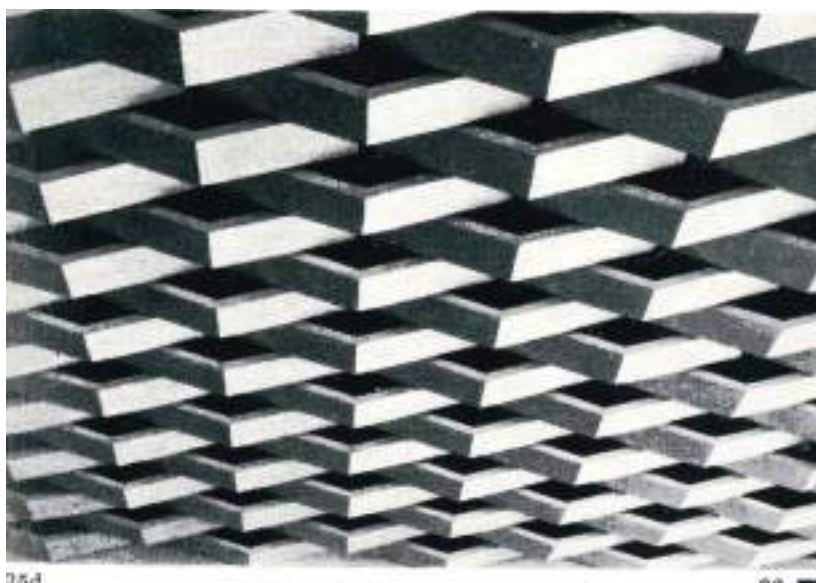
Vývody vzduchotechniky
Autori : Titl, Skoček, Konček, spolu
5ks bolo v nádvorí pred Domom
Techniky a Domom Detí



obr.139

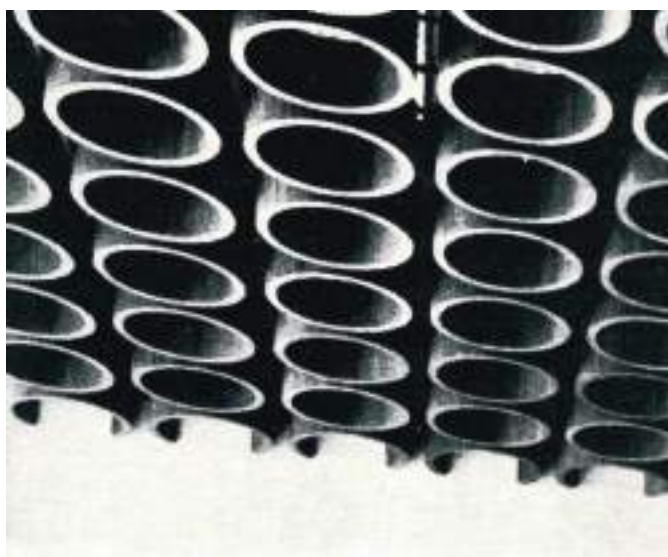
Informačný systém
Informačný systém vo vstupnom
vestibule, od L.Čisárika a M.Korkošovej

podhľady



obr.140

Podhľad v konferenčnej sále, Administratívna budova
autor: Marta Skočková



obr.141

Podhľad veľkého foyeru, Dom odborov
autori: Ferdinand Konček, Ilja Skoček, Lubomír Titl, Oleg Fintora, Marta Skočková, Jozef Jankovič



obr.142

Podhl'ad v spoločenskej sále, Dom odborov
autori: architekti (?)



obr.143

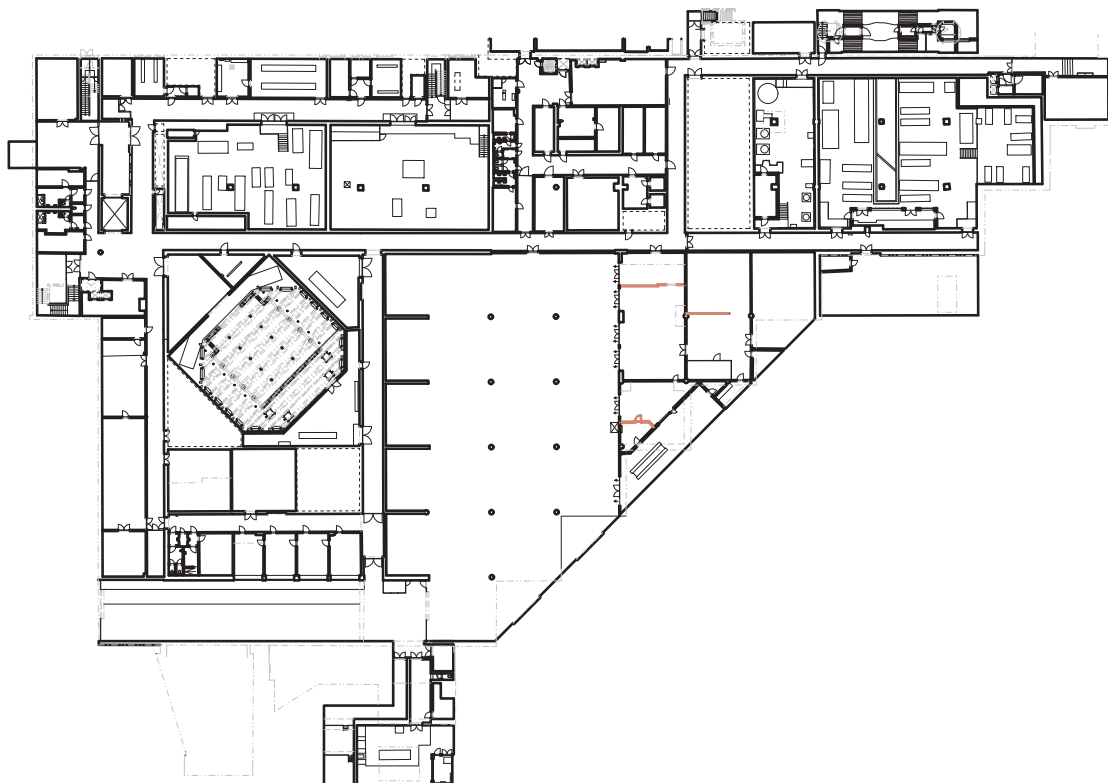
Podhl'ad a úprava stien v kinosále, Dom odborov
autori: architekti (?)

návrh vs realizácia

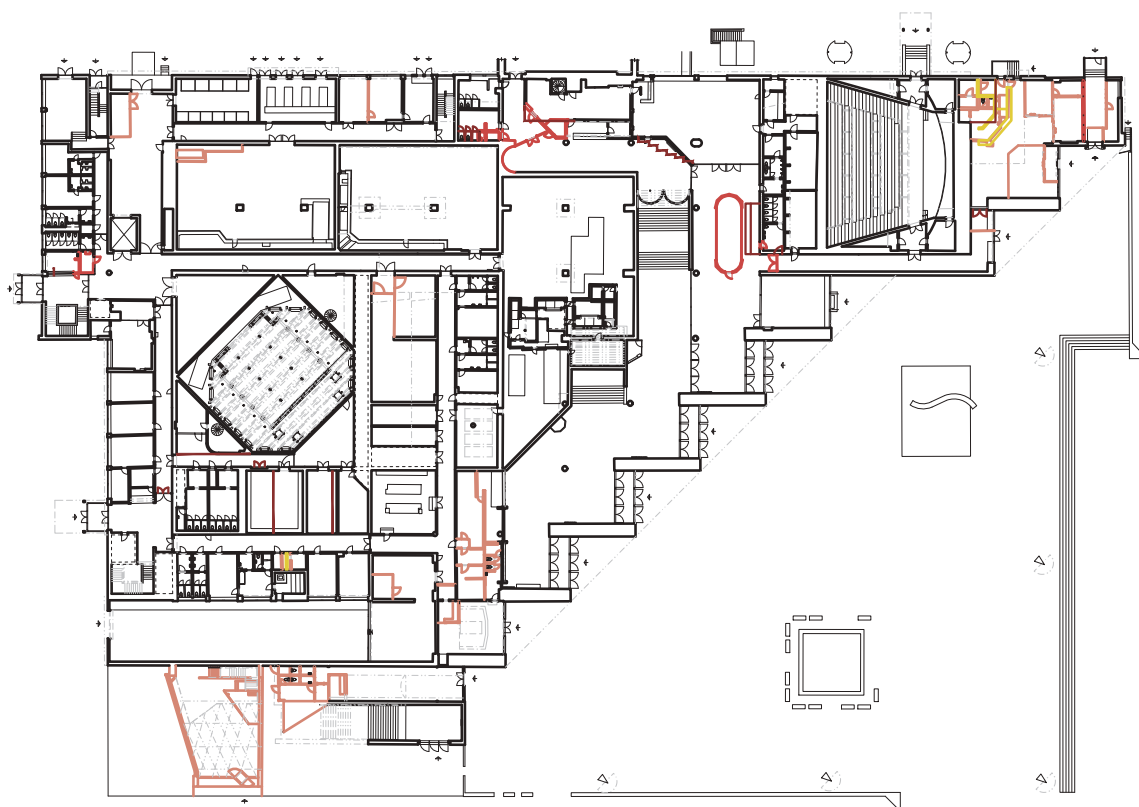
Hlavné rozdiely medzi publikovanou podobou v Projekte 1981 a projektom z roku 1978 je orientácia dverí, poloha šatne a tvar bufetu na prízemí.

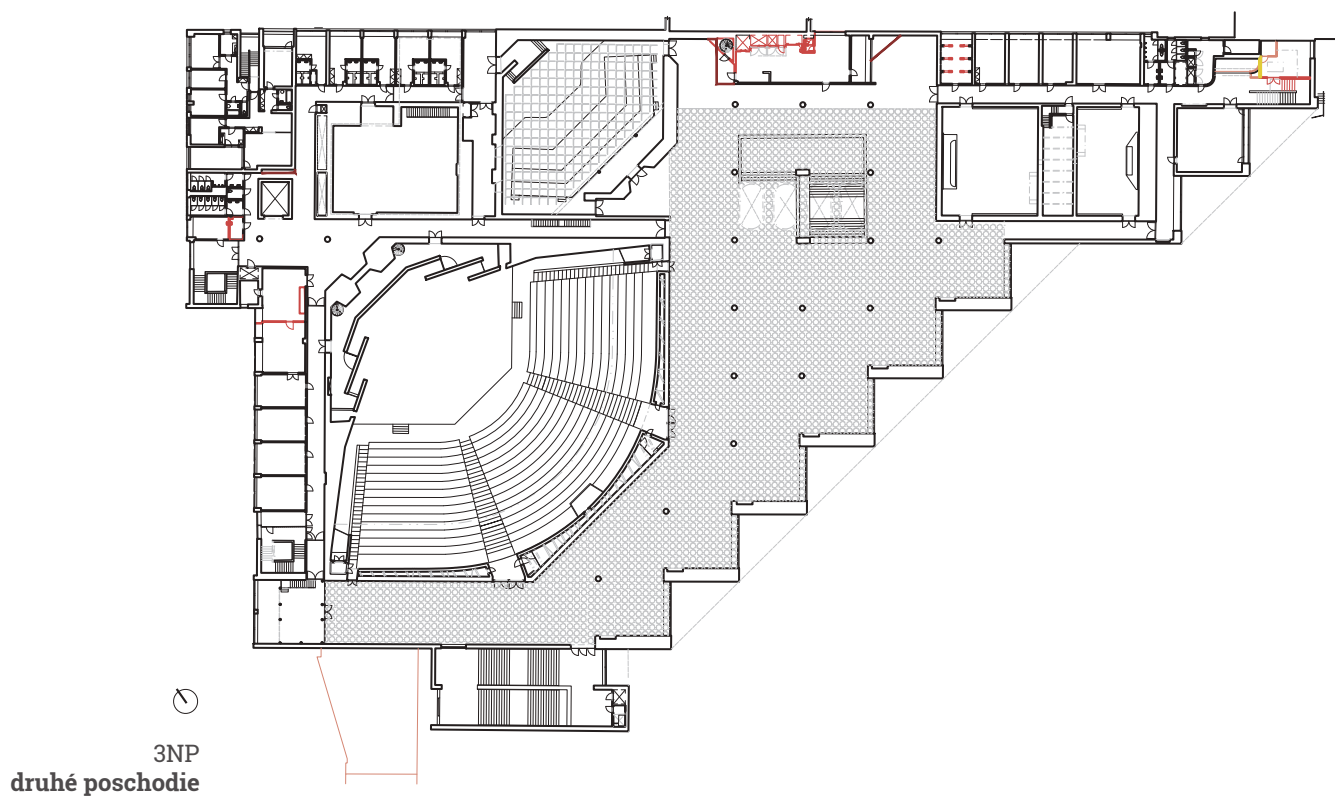
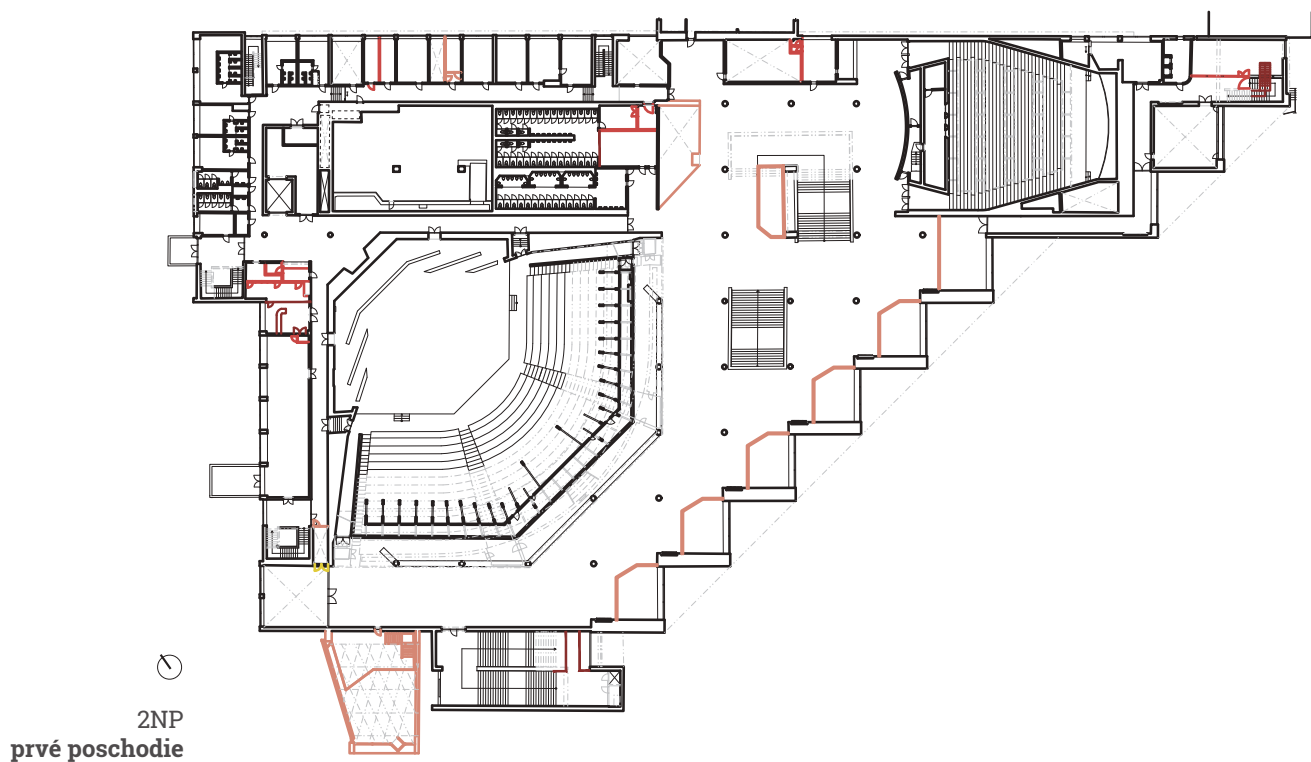
Zameranie 2018 ukazuje prístavbu na južnej fasáde a v interiéri na poschodí. Zvyšok zmien sú najmä priečky deliace postranné priestory a prepojenie do administratívnej budovy. Boli tiež prestavané bufety v západnom rohu a rozdelené na menšie priestory.

1PP
podzemie



1NP
prízemie



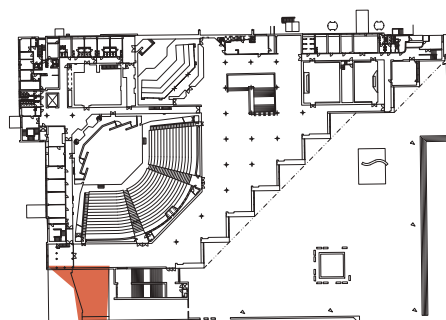


- publikované v Projekte v roku 1981
- prístavby - zameranie 2018
- zmeny - projekt z roku 1979
- zbúrané pred 2018

prístavby

K hmote v oblasti prístupu do garáží po roku 1989 pribudla prístavba samostatnej predajne, ktorou sa zmenilo aj fungovanie častí okolo dielni a vjazdu do podzemia a zároveň sa do samostatného vchodu pri schodisku umiestnili samostatné prevádzky, mimo Domu odborov ako aj plastický nápis.

Zároveň z južnej fasády zmizol mramorový obklad.



obr.144 stav pred demoláciou



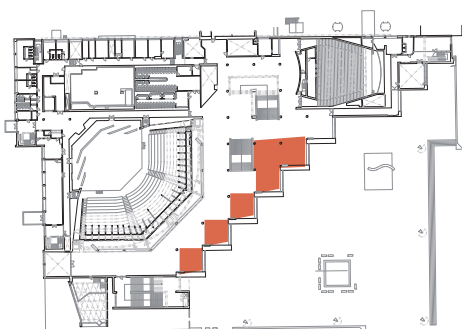
obr.145 Dobová fotografia južnej fasády Domu ROH



obr.146 INP bez stánkov



obr.147 stánky



Budova administratívnej budovy mala pôvodne keramický mozaikový obklad, no pri dokončovaní komplexu bola dodatočne obložená mramorom.

Do foyeru na prvom poschodí, z ktorého sa vstupuje do kina i sály boli po revolúcii umiestnené sklenené predely so stánkami a samostatnými prevádzkami.

Vážnu vizuálnu zmenu spôsobili tiež reklamy umiestňované na rôzne časti fasády ako aj komerčné banery, ktoré po revolúcii zaplavili interiér Domu Odborov.



obr.148 stav pri dokončení



obr.149 stav pred demoláciou

pamiatková hodnota

Dom Odborov - Istropolis bol vyhlásený za pamätihodnosť časti Nové Mesto (2008), pamätihodnosti mesta Bratislava (2021), publikovaný vo viacerých prehľadových dielach o modernej architektúre (napr Eastmodern, 2007) a od roku 2018 je súčasťou národného registra Docomomo Slovensko. Napriek tomu, že bol podaný podnet na Pamiatkový úrad SR na zápis budovy do zoznamu NKP a komisia vyhodnotila súbor ako s „významnými pamiatkovými hodnotami“²¹ nestalo sa tak, a aj preto bolo v januári 2022 podané povolenie na zbúranie objektu.

Pamiatková hodnota objektu je založená najmä na jedinečnosti stavby čo sa týka architektonického stvárnenia aj funkčného programu. Zároveň je vpísaný do tváre mesta a patrí medzi vizuálne symboly mesta, spolu s hradom, mostom SNP či Slavínom.

Projekt sa vyvinul od „klasicizujúcich súťažných návrhov, cez solitérne objekty s ľahkými konštrukciami, až k realizovanej podobe jasných pevných objemov so silným výrazom.“²² Pôvodná kapacita bola podľa slov K. Hoffmana 3000 návštevníkov.²³ Išlo o jedinečnú budovu čo sa týka funkčnej náplne a kapacity na celom území Slovenska.

Pre Istropolis je špecifické, že nesie znaky neskorého modernizmu 60./70.rokov - abstrakcia línií, mierka, monumentalita, materialita, sochársky prístup a abstraktné formy.²⁴

spoločenský kontext:

Istropolis mal už od začiatku plánovania v Bratislave významné postavenie. Pri vyhodnotení súťaže, Kusý konštatuje, že jeho výstavba „predstavuje jednu z najväčších a spoločensky najdôležitejších investícií druhej päťročnice v našom hlavnom meste“.²⁵ O administratívnej budove SOR zas hovorí, že je „prvou budovou tohto charakteru a rozsahu, ktorá sa bude stavať na Slovensku po oslobodení. Stáva sa umiestnením v organizme mesta jedným z najdôležitejších polohovo exponovaných objektov,“²⁶ čím odôvodňuje jej požadovanú výškovú dominantu ako aj využitie progresívneho konštrukčného systému. Zároveň bola už po dostavaní považovaná za hodnotnú - v roku 1982 bola Istropolisu udelená cena Ministerstva výstavby a techniky SSR za najlepšiu stavbu.²⁷

Postupne sa tiež vyformovala reprezentačná funkcia Istropolisu - mal slúžiť ako „kultúrno-spoločenské zariadenie na vysokej úrovni“ pre zjazdy KSS ako aj potreby širšej verejnosti a Odborovej rady.²⁸ Tomu zodpovedala špeciálne vysoká úroveň výtvarného stvárnenia interiéru, ktorý mal „vzbudzovať slávnostné pocity návštevníkov“.²⁹ S ohľadom na ambíciu veľkolepo reprezentovať štátny aparát možno tiež interpretovať využitie na fasáde slávneho mramoru z Kuby.³⁰ Táto monumentalita a dôraz na honosnosť radí Istropolis do kategórie stavieb, ktoré na jednej strane komunikujú za západnými trendami v architektúre smerom k skulptúralnosti, no zároveň súvisí s ambíciou štátu architektúru využívať ako nástroj na komunikáciu s verejnosťou.³¹ Vrcholom ideologického využitia bola organizácia zjazdu KSS v marci 1981 a hudobná súťaž „Bratislavská Lýra“ v máji 1981.³²

Bolo by však príliš jednoduché budovy interpretovať len čisto cez politickú prizmu. Typológia kultúrneho a osvetového centra sa v dvadsiatom storočí rozvinula aj na Západe³³ a pri samotnom Istropolise je dokázateľný vplyv napríklad fínskej architektúry a Aalvara Aalta.³⁴ Navyše, budova mala po revolúcii šancu prepísať svoju rolu v spoločnosti - od hostenia prvého zasadnutia VPN (Verejnosť proti násiliu), cez dlhoročné fungovanie divadla Wustenrot. To, že spoločnosť nevníma Istropolis čisto len ako relikv minulého režimu podporuje aj fakt, že takmer 11 tisíc osôb podpísalo petíciu „Zachráňme Istropolis.“

²¹⁻²⁴ Ščepanová S, Posudok

²⁵ Kusý in: Architektura ČSR 16, 1957, s.685

²⁶ Kusý in: Architektura ČSR 16, 1957, s.689

²⁷ Szalay in: Register architektury

²⁸ Projekt 7, 1981, s.4

²⁹ Konček in: Projekt 7, 1981, s.11

³⁰ Škoček in: Ludska mierka, 2019

³¹ Moravčíková, 2013

³¹⁻³³ Moravčíková, Szalay, 2021, A&U str 125,126 a 138

³⁴ https://www.peticie.com/signatures/peticia_za_zachranu_istropolisu/

Hodnoty podľa pamiatkového posudku:³⁵**•Historicko-spoločenská hodnota:**

pamäť historicky významných udalosti, veľkosť verejnej investície, potenciál kultúrno-spoločenských podujatí, „Práve zachovaná funkcia viacúčelovej kultúrno-spoločenskej náplne predstavuje pre spoločnosť významnú hodnotu, ktorej zachovanie je žiadúce v celospoločenskom záujme.“

•architektonická hodnota:

ambiciózna pokroková architektúra 70.rokov, ktorá nadväzuje na modernu a nie socialistický realizmus, veľkorysá mierka verejného projektu, architektonicko-výtvarný celok odkazujúci na princípy „Gesamtkunstwerk-u“, kompozičné formovanie hmoty, dispozície a prepájanie funkčných celkov, viacúčelovej využitie, kompozícia priečelia, vybavenie interiéru, urbanisticko-architektonické riešenie exteriéru

•urbanistická hodnota:

upevnenie hodnoty Trnavského mýta, sadovnícka hodnota existujúcej zelene, pílovitá kompozícia Domu odborov ohraničujúca námestie, tvorba charakteristiky Nového mesta

•technická hodnota :

elektroakustické riešenie sály, hydraulické zdvíhanie javiskových plôch (9častí) parametrická metóda pri tvorbe podhľadu, 4 svetlíky konštrukčne súčasťou strechy,

•výtvarná hodnota:

vysoké nároky na umelecké diela a mobiliár, podhľady a obklady, zapojenie 22 umelcov, kvalitné umelecko-remeselné spracovanie detailov, kvalitné materiály (mramorový obklad fasády a stien a mramorové dlažby, drevené obklady),

³⁵ Ščepanova S, Posudok

S- Silné stránky

- kvalitná architektúra hodnotná pre svoju vlastnú aj pamiatkovú hodnotu
- verejná funkcia významná v mierke mesta a celej krajiny
- veľmi dobrá poloha voči centru a v návaznosti na MHD a v blízkosti ŽST Filiálka
- hmotové a materiálové riešenie fasády a rozpoznateľná a ikonická silueta
- veľké voľné priestranstvo dovoľujúce vznik námestia či dostavby
- veľké množstvo umeleckých diel a autorsky riešených detailov hodnotných z umeleckého aj historického hľadiska
- nadväznosť na okolité budovy komplexu, dovoľujúca multifunkčnosť

O - Možnosti

- vznik kvalitného mestského verejného priestoru v predpolí Istropolisu
- realizácia časti funkčného konceptu Národného kultúrneho a konferenčného centra, ktoré má nahradiť Istropolis
- Významná verejná funkcia pre širšiu verejnosť ako aj mestskú časť Nové mesto
- záchrana ikony modernistickej architektúry na Slovensku a rešpektovanie architektonického dedičstva
- nahradenie funkčne a technicky zastaralého rozľahlého zázemia ďalšími multifunkčnými sálami, podporujúcimi využitie budovy pre budúcu dobu
- kontextuálna prístavba objektov
- oživenie idey Istropolisu v parku

W - Slabé stránky

- zdevastovaný stav verejného priestor
- funkčné delenie priestorov nevyhovujúce pre súčasné využitie
- poškodené a zastaralé časti interiéru
- zastaralé technické vybavenie
- negatívne konotácie pre časť populácie
- prístavby v interiéri aj exteriéri s nízkou kvalitou prevedenia
- veľké plochy objektu venované zázemiu kvôli veľkosti technológií v minulosti (napr výpočtovej techniky) ako aj zázemiu pre dnes nerealistický počet stálych zamestnancov
- neprehľadná orientácia
- budova nie je v súlade s požiadavkami univerzálneho navrhovania a bezbariérovosti

T - Ohrozenia

- zničenie hodnotných častí v mene inovácie pre nové využitie
- príliš konzervačná obnova, ktorá nevyrieši problémy pôvodného komplexu, a tak zamedzí dlhodobej životnosti
- hluk z križovatky a chýbajúce vymedzenie z viacerých strán narušujúce funkčnosť námestia nezávisle od konceptu
- riešenie dopravy a parkovania do objektu
- dostavby narúšajúce priehľady na budovu
- demolácia komplexu spôsobuje, že práca ostáva v teoretickej rovine



obr. 2.1

Dom Odborov Istropolis

Referencie

Finlandiahall ³⁶



obr. 2.2 exteriér



obr. 2.3 interiér foyeru

architekti: **Jyrki Iso-Aho**
rok výstavby: 1971
rok rekonštrukcie: 2011, 2022
lokácia: **Helsinki**

Ikona moderny od Alvara Aalta je Istropolisu v mnohom podobná - od stavby v duchu gesamtkunstwerku, mramorovej fasády až po množstvo sál pre rôzne využitie a dnešnú konverziu na konferenčné centrum. V roku 2011 bola budova parkoviska adaptovaná na Verandu s kaviarňou - ide o multifunkčný priestor deliteľný na menšie miestnosti, celkovo s kapacitou pre 1000 os.



obr. 2.4 axonometria interiéru

³⁶ Wikipedia/Finlandiahall, Beaworldfestival/Finlandiahall,

Premostenie SNG³⁷

obr. 2.5 proces rekonštrukcie

obr. 2.6
pohľad na nový vstup do vodných kasární a nové námestie

architekti: Kusý Paňák BKPŠ
 rok výstavby: 1964
 rok rekonštrukcie: 2015-2022
 lokácia: Brusel, Belgicko

Ikonické premostenie SNG od Vladimíra Dedečka je v procese rekonštrukcie od roku 2015 kvôli zlému technickému stavu. Okrem technologickej rekonštrukcie bolo aj pretvorenie priľahlých priestorov - nového depozitu nový koncept pre nádvorie a revitalizácia zadného dvora na námestie (sanovanie garáží). Pokračovaním projektu je aj návrh pasáži presahujúcich do okolitej zástavby.

obr. 2.7
rekonštrukcia premostenia

³⁷Yimba/ Rekonštrukcia SNG bude dokončená v roku 2022, Archinfo/ Rekonštrukcia SNG pokračuje, Archinfo/Ako pokračuje rekonštrukcia SNG v Bratislave

Palais de Tokyo Expansion³⁸



obr. 2.8 vstupný foyer



obr. 2.9 kaviareň

architekti: Lacaton & Vassal
rok výstavby: 1937
rok rekonštrukcie: 2014
lokácia: Paríž, Francúzsko

Otvorený v roku 1937, Palais de Tokyo bol pôvodne miestom pre výstavy modernej architektúry, až kým ho nenahradilo Centre Pompidou v 70. rokoch. Zanedbané a nevyužívané bolo renovované ateliérom Lacaton & Vassal. V rámci rekonštrukcie boli odhalené konštrukcie a zanechané známky narušenia z procesu prestavby podzemia. Namiesto typického vybieleného priestoru múzea tu je odhalená konštrukcia a priznaný proces starnutia budovy.



obr. 2.10 výstavný priestor



obr. 2.11 podzemie

³⁸Archdaily/ Palais de Tokyo Expansion

CBR Headquarters³⁹

obr. 2.12 interiér kancelárií



obr. 2.13 interiér kaviarne

architekti: Goin East
 rok výstavby: 1970
 rok rekonštrukcie: 2014
 lokácia: Brusel, Belgicko

Sídlo cementárne CBR v Bruseli je dielom modernistického Belgického architekta Constatnina Brodskeho. Pri obnove bolo zachované takmer všetko pričom boli obnovené technológie a adaptovaný interiér pre účely kancelárií. Súčasná kapacita budovy je 600 pracovníkov a 250 firiem. Interiér bol obnovený kombináciou atypického a súčasného nábytku.



obr. 2.14 interiér



obr. 2.15 interiér

³⁹Lyssens, S./Wallpaper, Winston/Dezeen

Dostojevského divadlo⁴⁰



obr. 2.16 interiér



obr. 2.17 hmota

architekti: Rhizome
rok výstavby: 1987
rok rekonštrukcie: 2020
lokácia: Novgorod, Rusko

Víťazný návrh zo súťaže na obnovu Dostojevského Divadla využíva metalické materiály a zaplňa interiér červenou farbou kvôli asociácii s divadlom. V snahe rozšíriť pôvodnú funkciu boli k stavbe navrhnuté prístavby, ktoré sú štýlovo odlišné od pôvodnej modernistickej budovy. Základnou ideou je zlepšenie komunikácie medzi mestom a divadlom, čo by malo byť dosiahnuté integrovaním technologických riešení do nových ako aj existujúcich budov.



obr. 2.18 návrh - nasvietenie



obr. 2.19 návrh - prístavba

⁴¹Baldwin, E/ Archdaily; Metalocus/Rhizome

Kulturhuset Stockholm ⁴²

obr. 2.20 fasáda

architekti: Rhizome
 rok výstavby: 1965-1971
 rok rekonštrukcie: 2020
 lokácia: Stockholm, Škótsko

Pôvodná modernistická stavba od Petra Celsinga malo byť pôvodne miestom pre Moderné múzeum, no namiesto toho slúžila ako priestor pre Parlament (do 1983) a neskôr ako výstavný a kultúrny priestor. Rekonštrukcia po 50 rokoch bola nutná kvôli opotrebovaniu budovy a zastaranosti technológií. Boli vymenené fasády, dvojsklo bolo nahradené bez-železitým energetickým trojsklom, ktoré štvornásobne zlepšuje energetické vlastnosti fasády. Oceľové profily boli taktiež obnovené. Boli tiež odstránené všetky azbestové prvky. Voči interiéru bol zámer najmä obnoviť pôvodnú víziu.



obr. 2.21 šatňa



obr. 2.22 obnovené detaily

⁴² EU Mies Award/ Rebuilding of Kulturhuset in Stockholm, Wikipedia/The_House_of_Culture_(Stockholm)

Barbican Centre ⁴³



obr. 2.23 Lounge od SHH a vchod do koncertnej sály



obr. 2.24 hmota v kontexte

architekti: ???

rok výstavby: 1982

rok rekonštrukcie: 2005, 2022

lokácia: Londýn, Anglicko

Brutalistický komplex Barbican nadväzujúci na rezidenčný Barbican Estate je jedným z najväčších kultúrnych centier v UK. Rekonštrukcia v 2005 roku vylepšila orientáciu v budove a pridala prepájací most. Rekonštrukcia plánovaná v najbližšom čase bude jednou z veľkých investícií v Londýne. Vyhodnotenie súťaže bude v Apríli 2022. Cieľom je nulová energetická náročnosť, zlepšená prístupnosť a využitie nevyužitých priestorov



obr. 2.25 koncertná sála

⁴³ Wikipedia/Barbican, Architecture Today, Archdaily

National Palace of Culture ⁴⁴

obr. 2.26 exteriér



obr. 2.27 konferenčná sála

architekti: ?

rok výstavby: 1981

rok rekonštrukcie: 2017

lokácia: Sofia, Bulharsko

Otvorené na 1300té výročie Bulharského štátu počas komunizmu, NDK je pomerne kontroverznou budovou a dodnes je nejasné jeho postavenie v spoločnosti. V roku 2005 bolo vyhlásené za najlepšie Kongresové centrum na svete. Renovácie z roku 2017 zahŕňala reštauráciu umeleckých diel a do budovy boli pridané nové výťahy.



obr. 2.28 interiér

⁴⁴ Wikipedia/NDK, Sofiaglobe, failed architecture

Nová Scéna ⁴⁵



obr. 2.29 interiér dnes



obr. 2.30 vizualizácia interiéru

architekti: **Pavel Rada, Milan Rak**

rok výstavby: **1983**

rok rekonštrukcie: **2022 ?**

lokácia: **Praha, Česko**

Výraz brutalistickej ikony Novej scény je pomerne komplikovaný, keďže pripomína éru normalizácie, no zároveň je dnes už považovaná za memento doby. Okázalý interiér zo zeleného mramoru je v kontraste k ambícií Novej scény byť priestorom experimentu. Preto bude „divácke zázemie“ riešené odlišne od inscenačného priestoru. Autorský zámer Prágra bude pamiatkovo rešpektovaný v jednej časti, zatiaľ čo scény budú brané ako laboratórium, vo vyhrotenom kontraste.



obr. 2.31 exteriér

⁴⁵ earch.cz/Nová scéna po operaci srdce, earch.cz/ Co s Novou scénou

Ještěd⁴⁶

obr. 2.32 render interiéru



obr. 2.33 pôvodný interiér

architekti: **ARN studio**
 rok výstavby: 1973
 rok rekonštrukcie: 2021
 lokácia: Liberec, Česko



obr. 2.34 vizualizácia interiéru

Pri rekonštrukcii stavby s jedinečnou siluetou i interiérom je dávaný dôraz na dôslednú replikáciu pôvodnej atmosféry prepojená s ekonomickosťou súčasnej prevádzky. Aby si zachovala stavba svoj jedinečný charakter, je nutné zachovať vrstvy krajina-stavba-interiér v pôvodnej harmónii. Rekonštrukcia zachováva pôvodné funkcie - vysielateľ a hotel a reštaurácie v štýle 60. a 70. rokov. Ubytovanie personálu bolo nahradené apartmány. Zároveň boli upravené pozície hygien - už nie na chodbe.



obr. 2.35 návrh - schodisko



obr. 2.36

exteriér návrh

⁴⁶tvarchitect.com, stavbaweb.cz

Kulturpalast Dresden ⁴⁷



obr. 2.37 obnovený interiér

architekti: gmp - Architekten von Gerkan, Marg und Partner

rok výstavby: 1969

rok rekonštrukcie: 2017

lokácia: Dražďany, Nemecko



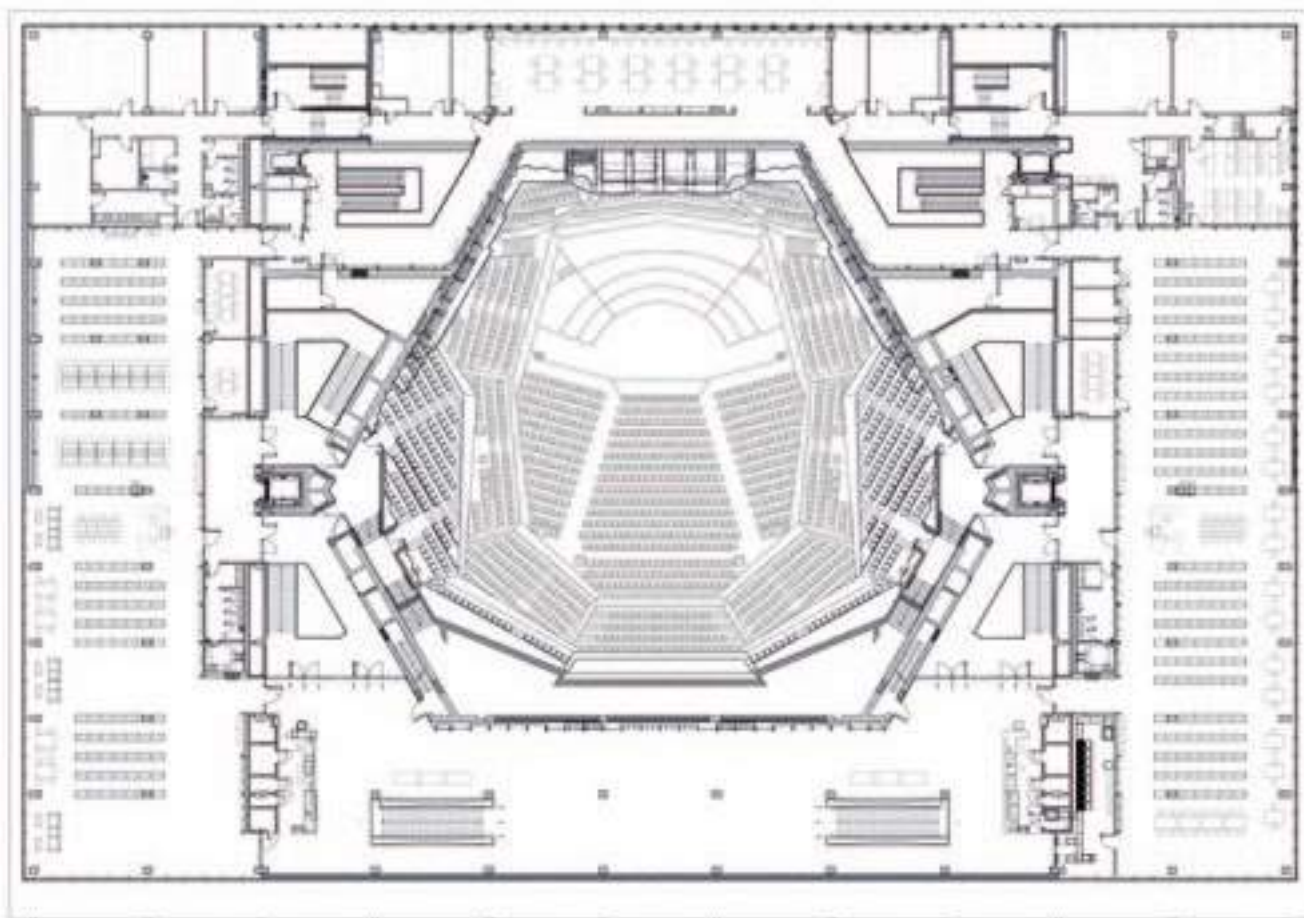
obr. 2.38 obnovený interiér

Budova Kultúrneho Paláca v Drážďanoch, postavený vo výsledku objednávky Komunistickej strany NDRz roku 1952, bol zamýšľaný ako dominanta mesta. Pod vplyvom architektov L. Wiela a W. Hänscha postupne nabral moderný vzhľad a siluetu. Na rozdiel od väčšiny budov v Medzinárodnom štýle, jeho politický obsah je otvorene komunikovaný jeho architektonickým a umeleckým stvárnením. V rámci renovácie bola úplne vymenená veľká sála, ostatné priestory boli revitalizované v pôvodnom duchu. Priestorová organizácia a funkčné rozloženie boli zmenené pre nové využitie.



obr. 2.39 nová hlavná sála

⁴⁷ gpm.de, Schreiber (2021)



obr. 2.40 pôdorys hlavného podlažia

Táto referencia je špeciálne relevantná vzhľadom na podobnú datáciu, spoločenský kontext ako aj pravdepodobný veľký rozsah obnovy. Obnove, porevolučné využitie a nedostatočná údržba postupne spôsobili uzavretie komplexu. Vzhľadom na okolitú historickú zástavbu, existoval tu tlak na búranie komplexu v snahe obnoviť istú podobu historických Drážďan. Avšak, na rozdiel od Bratislavského príkladu bol Kulturpalast zachovaný. Ide tak o zaujímavé rozhodnutie nevymazať pamäť obdobia NDR. Tento prístup je zjavný napríklad v ponechaní pôvodných umeleckých diel s ideologickým odkazom na stenách.



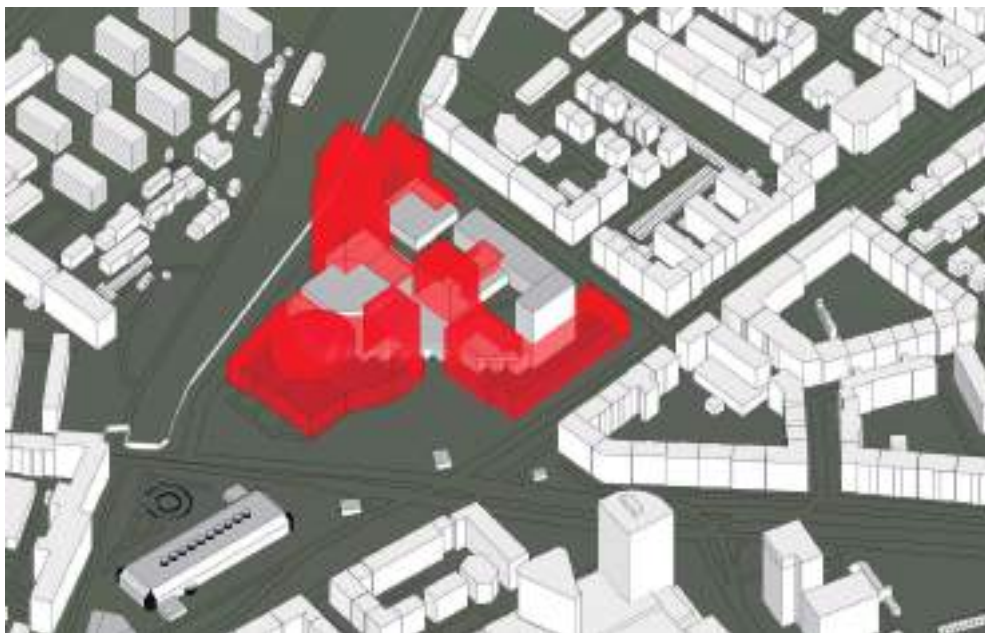
obr. 3.1

Dom Odborov Istropolis

Demolácia

Nový Istropolis

V dôsledku rozhodnutia mestskej časti Bratislava Nové Mesto bola v januári 2022 rozpočatá asanácia budovy Istropolisu. Stretlo sa to s opakovaným nesúhlasom komory architektov, DOCOMOMO Slovensko ako aj viacerých renomovaných architektov. Istropolis bude nahradený polyfunkčnou výstavbou od investora Immocap, ktorý avizoval, že splní požiadavku mesta na konferenčnú sieň. Z publikovaných návrhov vyplýva, že pôvodný areál bude celý asanovaný okrem Domu Techniky, ktorý patrí samostanému vlastníkovi, a preto nebude súčasťou Nového Istropolisu.



obr. 3.2
porovnanie hmôt pôvodnej
zástavby a novej výstavby



obr. 3.3
plánovaná výstavba
od Immocapu, situácia



obr. 3.4
plánovaná výstavba
od ImmoCapu, interiér



obr. 3.5
plánovaná výstavba
od ImmoCapu,
vizualizácia



február 2022

obr. 3.6 fasáda bez obkladu



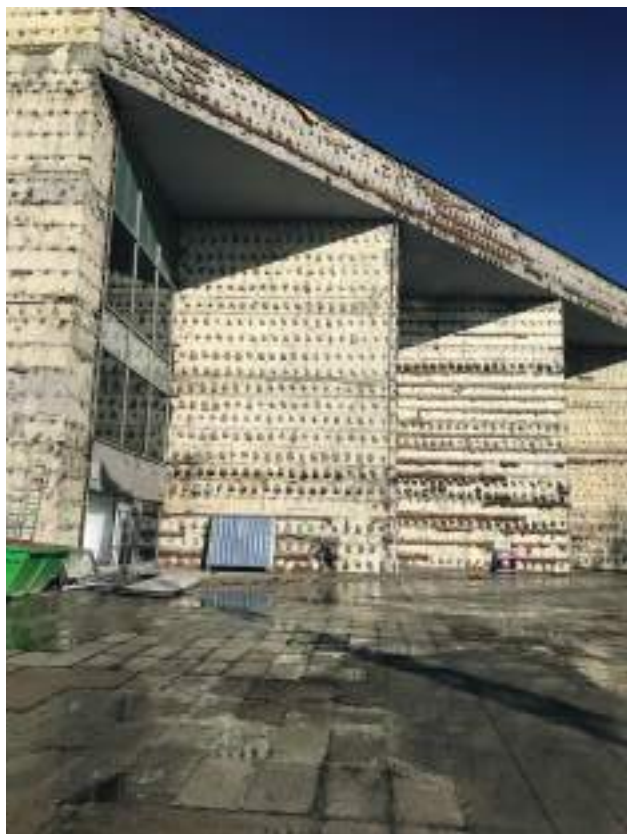
február 2022

obr. 3.7 fasáda bez obkladu



február 2022

obr. 3.8 fasáda bez obkladu



február 2022

obr. 3.9 izolácia pod obkladom



február 2022

obr. 3.10 fasáda bez obkladu



február 2022

obr. 3.11 mramorový obklad fasády



február 2022

obr. 3:12 snímanie izolácie



február 2022

obr. 3:13 odkrytá fasáda



február 2022

obr. 3:14 demolácia sklenených fasád



február 2022

obr. 3.15 demolícia fasády



február 2022

obr. 3.16 rošt pod obkladom



marec 2022

obr. 3.17 pohľad na druhom poschodí



marec 2022

obr. 3.18 pohľad v interiéri druhého poschodia



obr. 3.19 proces búrania píllovej fasády

marec 2022



apríl 2022

obr. 3.20 promočné slogany na oplatení staveniska



obr. 3.21 promočné slogany na oplotení staveniska

apríl 2022



obr. 3.22 detail kotvenia mramoru na fasádu

apríl 2022



apríl 2022

obr. 3.23 skladba fasády pod kamenným obkladom



apríl 2022

obr. 3.24 proces demolácie píllovej fasády apríl 2022

Zdroje

časť 1-3 / Vstupné Informácie, Analýzy, Rozbor budovy

- Andrášiová, K., Bartošová N., (2013) : **Konček Skoček Titl, katalóg výstavy, STU. 58 s.**, <https://issuu.com/boostrapata/docs/akst-katalog_print_opt>
- Hurnaus, H., Konrad, B., Novotny, M. (2007) : **Eastmodern**, Wien, Springer Verlag, s. 48 – 55.
- Dulla, M. Moravčíková H. (2002): **Architektúra Slovenska v 20.storočí**, Bratislava, Slovart, 512 s.
- Dulla, M. (2007) **Slovenská architektúra od Jurkoviča po dnešok**, Bratislava, Prefekt
- Konček, F., Skoček I., Titl, L (1981) **Dom odborov techniky a kultúry v Bratislave**. Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
- Kusý, M. (1957) **Nad súťažnými návrhmi na výstavbu Domu odborov a techniky v Bratislave**. Architektura ČSR 16, 1957, 3, s. 126 – 132.
- Kusý, M.: (1960) **Dom odborov a techniky v Bratislave**. Architektura ČSR 19, 1960, 10, s. 685 – 689.
- Moravčíková, H. et al. (2013). **Monumentálnosť v slovenskej architektúre 60tych a 70tych rokov 20tého storočia** : The Totalitarian, the National, the Large and the Abstract. In *Moderné a/alebo totalitné v architektúre 20. storočia* (pp. 79–106). Slovart.
- Moravčíková, H. Szalay, P. (2021). **The Trade Union House / Istropolis: The Birth and Liquidation of an Innovative Generator of Social Life, Culture, and Education**. Dom odborov / Istropolis: Zrod a likvidácia inovatívneho generátora spoločenského života, kultúry a vzdelávania, In: *Architektura a Urbanizmus Volume 55, 2021, No. 3 - 4*, s. 123-145
- Ščepánová, S. (2021) **Pamiatkový posudok ku komplexu Domu Odborov - Istropolis**, Pamiatkový úrad SR
- Ščepánová, S. (2021) **Komplex Domu Odborov, Techniky a Kultúry/ Istropolis - Výtvarné diela, architektonické a dizajnové prvky**, Pamiatkový úrad SR

diplomové práce

- Blahová, L. (2021) **Polyfunkčný dom na Trnavskom mýte**. Diplomová práca, STU. <https://issuu.com/luckablahova/docs/blahov_lucia_dp>
- Dang, T.A. (2021) **Premena tržnice na Kunsthalle Bratislava**. Diplomová práca, STU. <<https://www.archinfo.sk/diela/studentcka-praca/premena-trznice-na-kunsthalle-bratislava-diplomova-praca-nominovana-na-cenu-profesora-jozefa-lacka.htm>>
- Tothova, B. (2019) **(Re)Thinking Architecture. Late modern Palace**. Diplomová práca, TU Wien. <<https://issuu.com/barboratothova/docs/tothova-book-upload-pages>>
- Trnková, M. (2020) **Dom odborov Istropolis**. Diplomová práca, STU. <https://issuu.com/mariatrnkova/docs/diplomova-praca_istropolis_maria_trnkova>
- Vertikálny ateliér Alexy Bogár (2020/21) **Revitalizácia Trnavského mýta**, Diplomové práce, STU. <https://www.fa.stuba.sk/va-alex-y-bogar/virtualny-prieskum-ls20-21.html?page_id=8527>

internet:

- Archinfo: (2021) **Stanovisko DoCoMoMo Slovakia k zámeru Nový Istropolis, ktorý podlieha povinnému hodnoteniu EIA**: <<https://www.archinfo.sk/diskusia/blog/architektura-vseobecne/stanovisko-docomomo-slovakia-k-zameru-novy-istropolis-ktory-podlieha-povinnemu-hodnoteniu-eia.html>>
- Bratislava sme (2006) **Najväčšie výstavnisko v Bratislave je už 30 rokov Incheba expo** <<https://bratislava.sme.sk/c/2723693/najvacsie-vystavisko-v-bratislave-je-uz-30-rov-inceba-expo.html>>
- BSK (2020) **Bratislavská župa počíta s oživením železničnej stanice Filiálka** :< www.bratislavskykraj.sk/zeleznicna-stanica-fialka-minulost-pritomnost-a-buducnost/>
- Bratislavské rožky (2017) **Ako dostal Prešporok prvú mestskú Tržnicu**: <www.bratislavskerozky.sk/ako-dostal-presporok-prvu-mestsku-trznicu/>
- Lipták, J (2020) **Facebook: Ľudská mierka, dokumentárny film** <<https://www.facebook.com/watch/?v=608396473171667>>

- **Moravčíková, H. Register Architektúry (2021) Odfotografovať, opísať a zbúrať: Istropolis**, <<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
- **Register architektúry: Dom Odborov a techniky**, <<https://www.register-architektury.sk/objekt/162-dom-odborov-techniky-a-kultury>>
- **Register architektúry: Tržnica** <<https://www.register-architektury.sk/objekt/303-trznica>>
- **Szalay, P, Register architektúry (2021), Osamotený solitér či dokonalá architektúra. Písanie dejín architektúry a pamiatková ochrana**, <<https://www.register-architektury.sk/novinky/osamoteny-soliter-ci-dokonalá-architektura-pisanie-dejin-architektury-a-pamiatkova-ochrana>>
- **Vtedy : Rok 1981: V Bratislave otvorili Dom ROH:** <<https://www.vtedy.sk/dom-revolucneho-odboroveho-hnutia-roh-istropolis-bratislava>>
- **Wikipedia, Dom odborov Istropolis** <https://sk.wikipedia.org/wiki/Dom_odborov_Istropolis>
- **Wikipedia, Berchtoldov Palác:** <www.sk.wikipedia.org/wiki/Berchtoldov_palác>
- **Wikipedia Filiálka** <www.sk.wikipedia.org/wiki/Filiálka>
- **Yimba (2021) Boj o NKKC pokračuje:** <<https://www.yimba.sk/nove-lido/boj-o-nkkc-pokracuje-incheba-a-jtre-spochybnuju-zavery-obcianskeho-zdruzenia-immocap-kritiku-odmieta>>
- **Yimba (2021) Národné kultúrne a kongresové centrum: ktoré je najlepšie?** <<https://www.yimba.sk/nove-lido/narodne-kulturne-a-kongresove-centrum-ktore-je-najlepsie>>
- **Yimba (2021) Rekonštrukcia SNG bude dokončená v roku 2022** <<https://www.yimba.sk/rekonstrukcia-sng/rekonstrukcia-sng-bude-dokoncena-v-roku-2022>>
- **Žalman, P (2019) Filiálka - nová hlavná železničná stanica v Bratislave:** www.archinfo.sk/diskusia/fialka-nova-hlavna-zeleznicna-stanica-v-bratislave.html><

obrázky

1. exteriér Istropolisu: Hertha Hurnaus, 2007, Eastmodern, <<http://www.eastmodern.com/ha01.html>>
2. exteriér Istropolisu: Ľubo Stacho, Register architektúry, 2021-03-31 <<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
- 2b. schéma Istropolisu, Barbora Tothova, 2019,
3. dronový záber okolia: via Barbora Tothova, 2019,
4. ortofoto mapa: ZBGIS, <<https://zbgis.skgeodesy.sk/mkzbgis/en/zakladna-mapa?pos=48.160052,17.119976,15>>
5. Stare Mapy: <<https://www.staremapy.sk>>
6. Berchtoldov Palác: Ba Foxy <<http://ba.foxy.sk/displayimage.php?pid=2061>>
7. Zničenie po vojne 1945: Ba Foxy <<http://ba.foxy.sk/displayimage.php?pid=2732>>
8. Trhovisko 1967: Ba Foxy <<http://ba.foxy.sk/displayimage.php?pid=2588>>
9. Výstavba Istropolisu 1980: Ba Foxy <<http://ba.foxy.sk/displayimage.php?pid=1885>>
10. Tržnica 1981: Ba Foxy <http://ba.foxy.sk/displayimage.php?album=search&cat=0&pid=2292#top_display_media>
11. Letecký pohľad 1982: Ba Foxy: <http://ba.foxy.sk/displayimage.php?album=search&cat=0&pid=1804#top_display_media>
12. Unitas, Zemská banka, filiálka Bratislava, Archív NBS - via Register Architektúry <<https://www.register-architektury.sk/objekt/10-obytny-komplex-unitas>>
13. Pivovar Stein, Stefan Cipar & Martin Matula, via: Prefanzen <<https://prefanzen.com/bratislava>>
14. Železničná stanica Filiálka, Tumblr: <<https://lacohephotos.tumblr.com/>>
15. exteriér Istropolisu, Stacho, via: Register architektúry <<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
16. súťažný návrh, Architektúra ČSR 16, 1957, 3, s. 126-132
17. súťažný návrh, Architektúra ČSR 16, 1957, 3, s. 126-132
18. súťažný návrh, Architektúra ČSR 16, 1957, 3, s. 126-132
19. Projekt 05 1959, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
20. Model projektu z 1962, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
21. Objemová štúdia 12/1976
22. Projekt 1977, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
23. Foyer Domu Detí - archív A.Gajdoša
24. Foyer Domu Detí - archív A.Gajdoša
25. Foyer Domu Detí, Anton Karpita, 17.6.2020, via Instagram <<https://www.instagram.com/p/CBgzcrWpndv/>>
26. exteriér, autorská fotografia
27. zariadenie Domu Detí, Anton Karpita, 17.6.2020, via Instagram <<https://www.instagram.com/p/CBgzcrWpndv/>>
28. fasáda Domu techniky, R. Muller via Nový Čas <<https://www.cas.sk/fotogaleria/2618753/zomrel-znamy-architekt-ilja-skocek-91-do-neba-odisiel-otec-istropolisu/4/>>
29. fasáda Domu techniky, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
30. Dom Techniky - autorská fotografia
31. interiér Domu Techniky - autorská fotografia
32. interiér Domu Techniky - autorská fotografia
33. interiér Administratívnej budovy, Film Commission <<https://www.filmcommission.sk/540-en/istropolis/>>
34. Administratívna budova, via Theatre Architecture "Teatro Wustenrot" <<https://www.theatre-architecture.eu/en/db/?theatreid=222>>

35. fasáda Administratívnej budovy, Radek Uleha via Earch, 12.1.2022 < <https://www.earch.cz/revue/clanek/rozhodnutopovalecny-komplex-budov-istropolis-v-bratislave-pujde-k-zemi>>
36. z výstavby Domu ROH, archív P. Ondrčku, via: Bratislava sme.sk, 7.2.2018, "Viete ako sa žilo v Unitase?"< https://bratislava.sme.sk/c/20753901/viete-ako-sa-zilo-v-unitase.html#storm-gallery_82946>
37. fasáda Administratívnej budovy, archív Soni Ščepánovej
38. výstavba, archív TASR,
39. stav v roku 1981, archív TASR,
40. stav pred demoláciou, autorská fotografia
41. stav pred demoláciou, autorská fotografia
42. stav pred demoláciou, autorská fotografia
43. stav pred demoláciou, imhd.sk
44. zamestnanecký vstup, autorská fotografia
45. strešná krajina, Pavel Hache, 2018 < <https://www.pavelhache.com/interior-revivals-office-space-overhaul-in-istropolis-building-by-pavel-hache-studio/>>
46. zadný dvor, autorská fotografia
47. zadný dvor, autorská fotografia
48. zadný vstup, Bratislava sme.sk, <www.bratislava.sme.sk/g/62312/ako-vyzerabratislavsky-dom-odborov-istropolis>
49. snackbar, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
50. pokladňa, archív Soni Ščepánovej
51. reštaurácia, Zomato
52. schodisko prízemie, Ľubo Stacho, Register architektúry < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
53. pokladne, Photoplus sk <<http://photoplus.sk/portfolio-items/dom-odborov/>>
54. stánky, Startitup <www.startitup.sk/foto-posledne-zabery-z-istropolisu/>
55. stánky, Ženy v meste <www.zenyvmeste.sk/zbohom-istropolis>
56. prístavby, Bratislavasme.sk <www.bratislava.sme.sk/g/62312/ako-vyzerabratislavsky-dom-odborov-istropolis>
57. schodisko, Bratislavasme.sk <www.bratislava.sme.sk/g/62312/ako-vyzerabratislavsky-dom-odborov-istropolis>
58. foyer poschodie, Ľubo Stacho, Register architektúry < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
59. šatne foyer, Bratislavasme.sk <www.bratislava.sme.sk/c/6818939/bratislavsky-istropolis-zmenil-zjazd-strany.html>
60. šatne foyer, Bratislavasme.sk <www.bratislava.sme.sk/c/6818939/bratislavsky-istropolis-zmenil-zjazd-strany.html>
61. ?
62. šatne, Photoplus sk <<http://photoplus.sk/portfolio-items/dom-odborov/>>
63. šatne, Startitup <www.startitup.sk/foto-posledne-zabery-z-istropolisu/>
64. kino, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
65. kino, Photoplus sk <<http://photoplus.sk/portfolio-items/dom-odborov/>>
66. kino, Braňo Bibel, 2017 via DennikN < <https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
67. vstup do kina, Bratislavasme.sk <www.bratislava.sme.sk/c/6818939/bratislavsky-istropolis-zmenil-zjazd-strany.html>
68. vstup do kina, Photoplus sk <<http://photoplus.sk/portfolio-items/dom-odborov/>>
69. veľká sála, Ľubo Stacho, Register architektúry < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
70. otvárací ceremoniál, P. Šimončík, 1981, TASR, via: < <https://www.vtedy.sk/galeria/dom-revolucneho-odboroveho-hnutia-roh-istropolis-bratislava/5?currentPhoto=2>>
71. veľká sála, filmcommision, <www.filmcommission.sk/540-sk/istropolis/>
72. veľká sála, filmcommision, <www.filmcommission.sk/540-sk/istropolis/>
73. veľká sála, filmcommision, <www.filmcommission.sk/540-sk/istropolis/>
74. detail podhľadu vo veľkej sále, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
75. zákulisie veľkej sály, Photoplus sk <<http://photoplus.sk/portfolio-items/dom-odborov/>>
76. detail podhľadu vo veľkej sále, bratislava sme.sk <www.bratislava.sme.sk/c/6818939/bratislavsky-istropolis-zmenil-zjazd-strany.html>
77. detail rezu veľkou sálou, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
78. veľký foyer, Register Architektúry, < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
79. veľký foyer, Olja Triaska Stefanovic via Instagram <www.instagram.com/olja_triaska_stefanovic/>
80. veľký foyer, Register Architektúry, < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
81. veľký foyer, Olja Triaska via DennikN < <https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
82. veľký foyer, archív Soni Ščepánovej
83. veľký foyer druhé schodisko, Olja Triaska Stefanovic via DennikN < <https://dennikn.sk/2698098/istropolis-to-boli-aj-dizajnov-prvky-a-vzacne-diela-na-mieru-uz-su-zabalene-v-skladoch-developer-slubuje-ze-ich-pouzije/>>
84. ?
85. veľký foyer, still z dokumentu Ikony, réžia Dano Dekan, via Archiv RTVS < <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/16250/241724>>
86. veľký foyer, Štekanko, Beautiful Bratislava via Instagram: < <https://www.instagram.com/beautifulbratislava>>
87. estrádna sála, still z dokumentu Ikony, réžia Dano Dekan, via Archiv RTVS < <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/16250/241724>>
88. estrádna sála, still z dokumentu Ikony, réžia Dano Dekan, via Archiv RTVS < <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/16250/241724>>
89. Teatro Wustenrot , Foursquare < <https://foursquare.com/v/teatro-w%C3%BCstenrot/4e9da87661af4feab646215e?openPhotoId=518a8513498e6545c162717c>>
90. estrádna sála, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
91. estrádna sála, Register architektúry < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
92. väčšia audiovizuálna sála, Olja Triaska Stefanovic via Instagram <www.instagram.com/olja_triaska_stefanovic/>
93. väčšia audiovizuálna sála, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
94. väčšia audiovizuálna sála, P. Šimončík, 1981, TASR, via: < <https://www.vtedy.sk/galeria/dom-revolucneho-odboroveho-hnutia-roh-istropolis-bratislava/5?currentPhoto=2>>
95. sedenie - audiovizuálna sála, Olja Triaska Stefanovic via Instagram <www.instagram.com/olja_triaska_stefanovic/>
96. väčšia audiovizuálna sála, still z dokumentu Ikony, réžia Dano Dekan, via Archiv RTVS < <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/16250/241724>>
97. väčšia audiovizuálna sála, still z dokumentu Ikony, réžia Dano Dekan, via Archiv RTVS < <https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/16250/241724>>
98. malá audiovizuálna sála,Projekt 7/249/881, Ročník XXII,

- August 1981, s.4-24
99. malá audiovizuálna sála, Olja Triaška Stefanović via Instagram <www.instagram.com/olja_triaska_stefanovic/>
 100. malá audiovizuálna sála, Instagram, nemamconaseba <www.instagram.com/p/BeoMupTBozV/>
 101. skúšobňa, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
 102. skúšobňa, Instagram, nemamconaseba <www.instagram.com/p/BeoMupTBozV/>
 103. schodisko pri veľkej sále,, Photoplus, <www.instagram.com/photoplus_sk/>
 104. schodisko pri veľkej sále, Startitup <www.startitup.sk/foto-posledne-zabery-z-istropolisu/>
 105. pri veľkej sále, archív Soni Ščepánovej
 106. schodisko pri veľkej sále, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
 107. ?:
 108. druhé schodisko, Olja Triaška Stefanović via DennikN <<https://dennikn.sk/2698098/istropolis-to-boli-aj-dizajnov-prvky-a-vzacne-diela-na-mieru-uz-su-zabalene-v-skladoch-developer-slubuje-ze-ich-pouzije/>>
 109. druhé schodisko, Braňo Bibel, 2017 via DennikN <<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
 110. druhé schodisko, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
 111. druhé schodisko, Film Commission, <<https://www.filmcommission.sk/540-en/istropolis/#gallery-4>>
 112. bufet, Olja Triaska Stefanovic via Instagram <www.instagram.com/olja_triaska_stefanovic/>
 113. sedenie na chodbe, Startitup <www.startitup.sk/foto-posledne-zabery-z-istropolisu/>
 114. chodba za javiskom, Ženy v meste, <www.zenyvmeste.sk/zbohom-istropolis>
 115. lamelové podhlády a neóny, archív Soni Ščepánovej
 116. snack bar, Ženy v meste <www.zenyvmeste.sk/zbohom-istropolis>
 117. technické priestory, Sme sk <www.bratislava.sme.sk/g/62312/ako-vyzera-bratislavsky-dom-odborov-istropolis>
 118. kuchyňa, Startitup <www.startitup.sk/foto-posledne-zabery-z-istropolisu/>
 119. kuchyňa, Sme sk <www.bratislava.sme.sk/g/62312/ako-vyzera-bratislavsky-dom-odborov-istropolis>
 120. wc ženy, foto N, <<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
 121. wc muži, foto N, <<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
 122. Teatro Wustenrot, Kateryna Kram, 2019, via Google Maps <shorturl.at/gJKST>
 123. strecha, Braňo Bibel, 2017 via DennikN <<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
 124. rebrik na streche <<https://zivemesto.sk/pribeh-istropolisu-mramor-viezli-az-z-kuby-potom-ho-nechali-schatrat/>>
 125. strešná krajina, Michal Svítok 2021 TASR via Teraz.SK <[https://www.teraz.sk/regiony/istropolis-v-bratislave-zburaju-](https://www.teraz.sk/regiony/istropolis-v-bratislave-zburaju-inves/603211-clanok.html)
 - inves/603211-clanok.html
 126. svetlíky, still z dokumentu Ikony, réžia Dano Dekan, via Archiv RTVS <<https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/16250/241724>>
 127. strešná krajina, filmcommision, <www.filmcommission.sk/540-sk/istropolis/>
 128. busta, archív TASR, via DennikN <<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
 129. Drevený reliéf Slovenska v administratívnej budove, budova SOR, Katarína Gotzmannová via DennikN <<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>
 130. detail dverí, archív TASR
 131. fontána, autorská fotografia
 132. vitráž na schodisku, Olja Triaška Stefanović via DennikN <<https://dennikn.sk/2698098/istropolis-to-boli-aj-dizajnov-prvky-a-vzacne-diela-na-mieru-uz-su-zabalene-v-skladoch-developer-slubuje-ze-ich-pouzije/>>
 133. stožiarie a vlajkoslávy na námestí, archív TASR
 134. gobelínový triptych, Register architektúry, 2021-03-31 <<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
 135. plastika pri vstupe, Rajmund Muller a Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24
 136. keramika pri bufete, archív Štefána Cipára via rešerš pre Ikony
 137. informačný systém, autorská fotografia
 138. vývody vzduchotechniky, archív TASR
 139. informačný systém, archív TASR
 140. Podhľad v konferenčnej sále, Administratívna budova, rojekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24 a archív Soni Ščepánovej
 141. Podhľad veľkého foyeru, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24 a archív Štefana Cipára via rešerš pre Ikony
 142. Podhľad estrádnej sály, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24 a Register architektúry <<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
 143. Podhľad kinosály, Projekt 7/249/881, Ročník XXII, August 1981, s.4-24 a DennikN <<<https://dennikn.sk/849795/odborari-predali-istropolis-mozno-naposledy-vas-prevedieme-jeho-vnutrom/>>>
 144. stav pred demoláciou, autorské fotografie
 145. dobová fotografia južného pohľadu, Register architektúry 2021-03-31 <<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
 146. foyer 1NP, Register architektúry, 2021-03-31<<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
 147. stánky vo foyeri 1NP, Sme sk <www.bratislava.sme.sk/g/62312/ako-vyzera-bratislavsky-dom-odborov-istropolis>
 148. stav pri dokončení, Register architektúry, 2021-03-31<<https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>
 149. stav pred demoláciou, autorská fotografia

Zdroje

část 4 / Referencie

internet:

- **Alvaraaltosarchitecture (2014) Blogspot: Finlandia Hall Update 1** : <http://alvaraaltosarchitecture.blogspot.com/2014/03/finlandia-hall-update-1.html>
- **Archinfo: (2021) Rekonštrukcia SNG pokračuje**: <https://www.archinfo.sk/diela/rekonstrukcia-a-obnova/rekonstrukcia-sng-pokracuje.html>
- **Archdaily, Palais de Tokyo Expansion/Lacaton & Vassal**: <https://www.archdaily.com/248026/palais-de-tokyo-expansion-lacaton-vassal>
- **Architecture Today (2022) Barbican Centre renewal shortlist revealed** : <https://architecturetoday.co.uk/barbican-centre-renewal-competition-shortlist/>
- **Archiweb (2021) Revitalizace Nové scény Národního divadla** : <https://www.archiweb.cz/b/revitalizace-nove-sceny-narodniho-divadla>
- **ARN studio (2021) In: Stavbaweb, Obnova interiérů horského hotelu a televizního vysílače Ještěd**: <https://www.stavbaweb.cz/obnova-interier-horskeho-hotelu-a-televizniho-vysilae-jestd-25029/clanek.html>
- **Baldwin, E. (2020), Archdaily, Rhizome Wins Drama Theater Renovation in One of Russia's Oldest Historic Cities** www.archdaily.com/954069/rhizome-wins-drama-theater-renovation-in-one-of-russias-oldest-historic-cities
- **Beaworldfestival.com, Finlandiahall Cities** https://beaworldfestival.com/eubea_locations/finlandia-hall/
- **Cutieru, A (2022), In: Archdaily, BIG, Adjaye Associates, Diller Scofidio + Renfro, Asif Khan Studio Are Among the Shortlisted Practices for Barbican Centre's Refurbishment** : <https://www.archdaily.com/975053/big-adjaye-associates-diller-scofidio-plus-renfro-asif-khan-studio-are-among-the-shortlisted-practices-for-barbican-centres-refurbishment>
- **Eu Mies Award (2022) Rebuilding of Kulturhuset in Stockholm**: <https://eumiesaward.com/work/4955>
- **Failed Architecture (2013) FA Workshop: Sofia's National Palace of Culture**: <https://failedarchitecture.com/fa-mobile-sofias-national-palace-of-culture/>
- **GPM (2017) Kulturpalast Dresden** <https://www.gmp.de/de/projekte/649/kulturpalast-dresden/w>
- **Idnes (2020) Ještědu se vrátí podoba ze 70. let, oprava za půl miliardy přinese i UFO** : https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/jested-nova-podoba-oprava-vizualizace.A200604_121451_liberec-zpravy_jape
- **Londakova, A. In: Archinfo: (2021) Možnosti recyklácie brutalizmu: východ**: <https://www.archinfo.sk/diskusie/blog/architektura-vseobecne/moznosti-recyklacie-brutalizmu-vychod.html>
- **Londakova, A. In: Archinfo: (2021) Možnosti recyklácie brutalizmu: zapad**: <https://www.archinfo.sk/diskusie/blog/architektura-vseobecne/moznosti-recyklacie-brutalizmu-zapad.html>
- **Lyssens, S. In: Wallpaper (2021) New Brutalism in Brussels**: <https://www.wallpaper.com/architecture/new-brutalism-constantin-brodzki-cbr-hq-renovation-fosbury-sons-brussels>
- **Metalocus (2020) Rhizome won the contest for renovation of velký novgorod drama theatre** <https://www.metalocus.es/en/news/rizhome-won-contest-renovation-veliky-novgorod-drama-theatre>
- **Národní divadlo (2021) Presentace záměru rekonstrukce Nové scény a Provozní budovy B Národního divadla** <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/pro-novinare/tiskove-zpravy/prezentace-zameru-rekonstrukce-nove-sceny-a-provozni-budovy-b-narodniho-divadla>
- **Schreiber, M. (2021), Dealing with the Socialist Past: The Case of the Kulturpalast in Dresden, Germany, Platform** <<https://www.platformspace.net/home/dealing-with-the-socialist-past-the-case-of-the-kulturpalast-in-dresden-germany>>
- **Šulanová, Š (2021) Na Ještědu pokračuje rekonstrukce unikátních interiérů**, <https://www.tvarchitect.com/clanek/na-jestedu-pokracuje-rekonstrukce-unikatnich-interieru/>
- **Vaculíková, A (2022): Developerský rozmar? Pražské ikoně funkcionalismu hrozí fatální přestavba** <https://www.earch.cz/revue/clanek/developersky-rozmar-prazske-ikone-funkcionalismu-hrozi-fatalni-prestavba>
- **Vranková, K (2021) Nová scéna po operaci srdce. Jak rekonstrukce změní novopečenou památku**: <https://www.earch.cz/revue/clanek/nova-scena-po-operaci-srdce-jak-rekonstrukce-zmeni-novopecenou-pamatku>
- **Vranková, K (2021) Co s Novou scénou. Kde vidí rizika připravované rekonstrukce nezávislí odborníci?** <https://www.earch.cz/revue/clanek/co-s-novou-scenou-kde-vidi-rizika-pripavovane-rekonstrukce-nezavisli-odbornici>
- **Wikipedia House of Culture (Stockholm)** : [https://en.wikipedia.org/wiki/The_House_of_Culture_\(Stockholm\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_House_of_Culture_(Stockholm))
- **Wikipedia Barbican Centre** : https://en.wikipedia.org/wiki/Barbican_Centre

• **Winston, A. (2019), In: Dezeen, Modernist building in Brussels transformed into Fosbury & Sons co-working space** <https://www.dezeen.com/2019/01/14/fosbury-sons-boitsfort-coworking-belgium-modernist-building-going-east/>

• **Yimba (2021) Rekonštrukcia SNG bude dokončená v roku 2022** <https://www.yimba.sk/rekonstrukcia-sng/rekonstrukcia-sng-bude-dokoncena-v-roku-2022?fbclid=IwAR1EjvH7EnMwTSL8thAN2We3xBgH9-c9LS6Bx7solUzLRra-mtx5ARHrgPA>

obrázky

2.1 foyer 3NP, Register architektúry, „Odfotografovať, opísať a zbúrať: Istropolis“, 31.3.2021 < <https://www.register-architektury.sk/novinky/odfotografovat-opisat-a-zburat-istropolis>>

2.2 Finlandiahall, Lee F.Mindel, „Explore Alvar Aalto's Brilliant Finlandia Hall“, 22.2.2016 < <https://www.architecturaldigest.com/story/alvar-aalto-finlandia-hall>>

2.3 - 2.4 Finlandiahall, Beaworld < <https://beaworldfestival.com/eubea-locations/finlandia-hall/>>

2.5 SNG, Adrian Gubčo, YIMBA, „Rekonštrukcia SNG bude dokončená v roku 2022“, 2021, <<https://www.yimba.sk/rekonstrukcia-sng/rekonstrukcia-sng-bude-dokoncena-v-roku-2022>>

2.6 SNG, Ján Krížik, via Archinfo, „Rekonštrukcia SNG pokračuje“ 21.10.2018 <<https://www.archinfo.sk/diela/rekonstrukcia-a-obnova/rekonstrukcia-sng-pokracuje.html>>

2.7 SNG, archív SNG via Archinfo, „Ako pokračuje rekonštrukcia SNG v Bratislave“ 18.6.2021 < <https://www.archinfo.sk/diskusia/ako-pokracuje-rekonstrukcia-sng-v-bratislave.html>>

2.8 - 2.11 Palais de Tokyo Archdaily, „Palais de Tokyo Expansion / Lacaton & Vassal“ 29.6.2012 <<https://www.archdaily.com/248026/palais-de-tokyo-expansion-lacaton-vassal>>

2.12 - 2.14 CBR Headquarters, „Modernist building in Brussels transformed into Fosbury & Sons co-working space“, via Dezeen, 14.1.2019 < <https://www.dezeen.com/2019/01/14/fosbury-sons-boitsfort-coworking-belgium-modernist-building-going-east/>>

2.15 CBR Headquarters, „New Brutalism in Brussels“, < <https://www.wallpaper.com/architecture/new-brutalism-constantin-brodzki-cbr-hq-renovation-fosbury-sons-brussels>>

2.16 Dostojevsky theatre, Baldwin, E: „Rhizome Wins Drama Theater Renovation in One of Russia's Oldest Historic Cities“, Archdaily, 28.12.2020 <<https://www.archdaily.com/954069/rhizome-wins-drama-theater-renovation-in-one-of-russias-oldest-historic-cities>>

2.17 Egor Rogalev via: Archinfo, „Možnosti recyklácie brutalizmu: východ“, 28.4.2021, <<https://www.archinfo.sk/diskusia/blog/architektura-vseobecne/moznosti-recyklacie-brutalizmu-vychod.html>>

2.18 Dostojevsky theatre, Baldwin, E: „Rhizome Wins Drama Theater Renovation in One of Russia's Oldest Historic Cities“, Archdaily, 28.12.2020 <<https://www.archdaily.com/954069/rhizome-wins-drama-theater-renovation-in-one-of-russias-oldest-historic-cities>>

2.19 archdaily 2.20 - 2.22 Johan Eldrot via EU Mies Award, „Rebuilding of Kulturhuset in Stockholm“ <<https://eumiesaward.com/work/4955>> (zdroj: eumiestaward/Johan Eldrot)

2.23 Barbican via Archinfo, 22.4.2021 <<https://www.archinfo.sk/diskusia/blog/architektura-vseobecne/moznosti-recyklacie-brutalizmu-zapad.html>>

2.24 Max Coulson Courtesy of Barbican Centre via Archdaily, „Shortlisted Practices for Barbican Centre's Refurbishment“, 13.1.2022 <<https://www.archdaily.com/975053/big-adjaye-associates-diller-scofidio-plus-renfro-asif-khan-studio-are-among-the-shortlisted-practices-for-barbican-centres-refurbishment>>

2.25 Barbican Concert Hall <https://en.wikipedia.org/wiki/Barbican_Centre#/media/File:London_Barbican_Hall_LSO_a.jpg>

2.26 Failed Architecture „FA Workshop: Sofia's National Palace of Culture“

2.4.2013 < <https://failedarchitecture.com/fa-mobile-sofias-national-palace-of-culture/>>

2.27 National Palace of Culture (NDK) Sofia via Shots, 5.4.2016, <<https://shots.gianlucascerni.it/national-palace-of-culture-ndk-sofia-2-11939.html>>

2.28 LindyBCN „National palace of culture – Sofia“. Atlas Obscura < <https://www.atlasobscura.com/places/bulgarias-national-palace-of-culture>>

2.29 Nová scéna, hlediště, Národní divadlo <<https://www.narodni-divadlo.cz/cs/sceny/nova-scena>>

2.30 Vizualizace návrhu připravované rekonstrukce Nové scény Národního divadla via Earch, „Nová scéna po operaci srdce. Jak rekonstrukce změní novopečenou památku“ 2. 7. 2021 < <https://www.earch.cz/revue/clanek/nova-scena-po-operaci-srdce-jak-rekonstrukce-zmeni-novopecenou-pamatku>>

2.31 Nová scéna, exteriér Národní divadlo <<https://www.narodni-divadlo.cz/cs/sceny/nova-scena>>

2.32 Ještěd, Jan Pešek, MF DNES via iDnes, „Ještědu se vrátí podoba ze 70. let, oprava za půl miliardy přinese i UFO“, 4.6.2020 <https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/jested-nova-podoba-oprava-vizualizace.A200604_121451_liberec-zpravy_jape>

2.33 Interiér, ARN studio, via Stavbaweb „Obnova interiérů horského hotelu a televizního vysílače Ještěd“, 21.9.2021 < <https://www.stavbaweb.cz/obnova-interier-horskeho-hotelu-a-televizniho-vysilae-jestd-25029/clanek.html>>

2.34 Pokoj, ARN studio, via Stavbaweb „Obnova interiérů horského hotelu a televizního vysílače Ještěd“, 21.9.2021 < <https://www.stavbaweb.cz/obnova-interier-horskeho-hotelu-a-televizniho-vysilae-jestd-25029/clanek.html>>

2.35 Vstup do ochozu, ARN studio, via Stavbaweb „Obnova interiérů horského hotelu a televizního vysílače Ještěd“, 21.9.2021 < <https://www.stavbaweb.cz/obnova-interier-horskeho-hotelu-a-televizniho-vysilae-jestd-25029/clanek.html>>

2.36 Budoucí podoba Ještědu, vizualizace ARN STUDIO via iDnes, „Ještědu se vrátí podoba ze 70. let, oprava za půl miliardy přinese i UFO“, 4.6.2020 <https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/jested-nova-podoba-oprava-vizualizace.A200604_121451_liberec-zpravy_jape>

2.37 Renovated foyer, Roman Rabe via Platform, 24.5.2021 <<https://www.platformspace.net/home/dealing-with-the-socialist-past-the-case-of-the-kulturpalast-in-dresden-germany>>

2.38 interiér via GPM, Kulturpalast Dresden, 2017 <<https://www.gmp.de/de/projekte/649/kulturpalast-dresden/w>>

2.39 interiér via GPM, Kulturpalast Dresden, 2017 <<https://www.gmp.de/de/projekte/649/kulturpalast-dresden/w>>

2.40 pôdorys Archdaily Kulturpalast Dresden, 2017 <<https://www.archdaily.com/871412/re-opening-of-the-kulturpalast-dresden-gmp-architects>>

Zdroje

časť 5 / demolácia

internet:

- Archinfo: (2021) Stanovisko DoCoMoMo Slovakia k zámeru Nový Istropolis, ktorý podlieha povinnému hodnoteniu EIA: <<https://www.archinfo.sk/diskusie/blog/architektura-vseobecne/stanovisko-docomomo-slovakia-k-zameru-novy-istropolis-ktory-podlieha-povinnemu-hodnoteniu-eia.html>>
- Yimba (2021) Boj o NKKC pokračuje: <<https://www.yimba.sk/nove-lido/boj-o-nkkc-pokracuje-incheba-a-jtre-spochybnuju-zavery-obcianskeho-zdruzenia-immocap-kritiku-odmieta>>
- Yimba (2021) Národné kultúrne a kongresové centrum: ktoré je najlepšie? <<https://www.yimba.sk/nove-lido/narodne-kulture-a-kongresove-centrum-ktore-je-najlepsie>>

obrázky

3. 1. fasáda, demolácia, autorská fotografia, 2. február 2022
3. 2. Porovnanie hmôt, Docomomo, Laura Krišteková, 2021 via Archinfo <<https://www.archinfo.sk/diskusie/blog/architektura-vseobecne/stanovisko-docomomo-slovakia-k-zameru-novy-istropolis-ktory-podlieha-povinnemu-hodnoteniu-eia.html>>
3. 3. Plánovaná výstavba Nového istropolisu, situácia,2020, Immocap posúdenie EIA, via <<https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/novy-istropolis>>
3. 4. Nový Istropolis, Interiér, via Immocap „2021, Nový Istropolis bude zónou bez áut, kde chcete tráviť čas“ <<https://immocap.sk/novy-istropolis-bude-zonou-bez-aut-kde-ochcete-travit-cas>>
3. 5. plánovaná výstavba od Immocapu, via Immocap, 2021: <<https://immocap.sk/novy-istropolis-sa-odhaluje-s-dalsimi-detailmi-projektu>>
3. 6. fasáda, demolácia, autorská fotografia, 2. február 2022
3. 7. fasáda, demolácia, autorská fotografia, 2. február 2022
3. 8. fasáda, demolácia, Marek Nízky, 2022 via Instagram: <[instagram.com/p/CaQKmkBLCY2](https://www.instagram.com/p/CaQKmkBLCY2)>
3. 9. demolácia, autorská fotografia, 2. február 2022
3. 10. demolácia, autorská fotografia, 2. február 2022
3. 11. fasádny mramor, Michal Motúz, Metropola, január 2022 <<https://casopismetropola.sk/fotogaleria-buracie-prace-na-istropolise-pokracuju>>
3. 12. demolácia, autorská fotografia, 28. február 2022
3. 13. demolácia, autorská fotografia, 28. február 2022
3. 14. demolácia, autorská fotografia, 28. február 2022
3. 15. demolácia, autorská fotografia, 28. február 2022
3. 16. demolácia, autorská fotografia, 28. február 2022
3. 17. demolácia, Tereza Viglašová, osobný archív, 1. marec 2022
3. 18. demolácia, Tereza Viglašová, osobný archív, 1. marec 2022
3. 19. demolácia, Marek Fedor, osobný archív, 19. marec 2022
3. 20. demolácia, autorská fotografia, 18. apríl 2022
3. 21. demolácia, autorská fotografia, 18. apríl 2022
3. 22. demolácia, autorská fotografia, 18. apríl 2022
3. 23. demolácia, autorská fotografia, 18. apríl 2022
3. 24. demolácia, autorská fotografia, 18. apríl 2022

